

Başlarken

Mahalli İdareler Dergisinin Değerli Okurları,

Sivil toplumun bir parçası olarak ülkemize artı değer katmaya devam ediyoruz.

Kamu Yararı Statüsüne haiz bir Dernek olarak, 1991 yılından günümüze bir yayını sürdürmenin haklı gururunu yaşarken her daim yanımızda yer alan siz değerli abonelerimizin ve okuyucularımızın teveccühünden cesaret aldığımızı paylaşmak isteriz. Bu yayının ortaya çıkmasında hem bu sayıda hem de önceki sayılarda yazılarıyla bize destek veren tüm yazı sahiplerine ve emeği geçenlere de şükranlarımızı sunarız.

Demografik veriler arasında yer alan eğitim durumunu belirten seçeneklerin en alt basamağında “OKUR – YAZARLIK” yer almaktadır. Ancak OKUMAK ve YAZMAK çok temel bir yaşam ihtiyacıdır ve “ÇOK KIYMETLİDİR”.

Yazılan her eseri değerli kılan “OKURLARI” yani “SİZLER”siniz. Yıllardır yayınlarımızı takip eden siz değerli “OKURLARIMIZA” ve “YAZARLARIMIZA” teşekkür ederiz.

Dergimizin içinde hem akademik makaleler, hem güncel bilgiler ve ilgili mevzuta ilişkin görüşleri bir arada bulacaksınız. Hayatın dinamizmi gibi mahalli idarelerin sunduğu hizmetler de dinamik bir süreçtir. Hizmetin taraflarının (başta hizmeti sunan ve hizmetlerden yararlanan) Dergimize katkılarını beklemekteyiz.

Dergimizin 2023 Nisan Sayısında;

- Depreme Dayanıklı Binalar,
- İhalelerde Tahmin Edilen (Muhammen) Bedelin Belirlenmesi,
- Taşınır Malların Kaybı Durumunda Yapılması Gerekenler,
- Finansal Giderlerin Kısıtlanması,
- Personel Çalıştırma Uygulamasında Hizmet Alımları,
- Kıdem Tazminatı,
- Kreş Açma Zorunluluğu,
- Seçimlerde Görev Alacakların Giderlerinin Karşıllanması,
- Yol ve Meydanlara Ad Verilmesi,
- Kamuda İş Doyumu,
- Depreme İlişkin Gözlemler

yer almaktadır.

Dergimizin en büyük amacı, siz değerli okuyucularımıza, uygulamacılara güncel bilgiler sunarak hizmet kalitesinin yükselmesine katkı sağlamaktır. Bu kapsamda sonraki sayılarda Dergimizde yer verilmesini istediğiniz konularla, Dergimize ilişkin görüş ve önerilerinizi beklediğimizi bir kez daha yinelemek isteriz.

Dergimizin bu sayısını ve geçmiş sayılarını www.mahalliidarelerdergisi.com.tr adresinden abone olan kurum personeli ücretsiz takip edebilir.

Gelecek sayıda tekrar buluşmak dileğiyle...

04

**Depreme Dayanıklı Olması Gereken Binalar 06 Şubat
Kahramanmaraş Depremi Sonrası Neden Çöktü**
Murat AKDAĞ

**2886 Sayılı Kanuna Göre Yapılan İhalelerde Tahmin
Edilen (Muhammen) Bedelin Belirlenmesi**

Ahmet ARSLAN

15

28

**Taşınırların Çalınması veya Kaybolması Halinde İlgililerin
Sorumlulukları ve Yapılması Gereken İşlemler**
Sedi KAVAK & Engin KÜKRER

**Belediye Şirketlerinde Finansal Gider
Kısıtlaması Uygulaması**

Salih KAN

41

45

**Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet
Alımları Devam Mı Ediyor?**
Avukat Necati TORUN

**Kıdem Tazminatında Önemli Bir İncelik
(İşçilerin Adaylık İçin İstifasında Kıdem Tazminatı Ödenir Mi?)**

Mehmet YALÇIN

50

56

Kreş Açma Zorunluluğunun İş Hukukunda Yeri
Mahmut ÇOLAK

**Seçimlerde Sandık Kurullarında Görevlendirilen
Kişilerin Muhtelif Giderlerinin Belediye Bütçesinden
Karşlanması**

Erdoğan DEDEOĞLU

60

68

**Belediyelerce Yol ve Meydanlara Ad Verilmesi,
Tanıtıcı Amblem ve Flama Kullanılması**
Mustafa Dönmez

Mahalli İdareler Dergisi 2023 Yılı, Nisan 117. Sayısı

76

Kamu Sektöründe İş Tatmini

Tahsin ÇAYIROĞLU & Yeşim GEZER AVCI

Kahramanmaraş Depremiyle İlgili Gözlem ve Düşüncelerim

Ahmet SANDAL

90

99

Kadroya Geçen Sözleşmeli Personelin İntibakında Dikkat Edilecek Hususlar

Akın ŞİMŞEK

106 Yargı Kararları

117 Genelge ve Görüşler

125 Soru & Cevap

Pratik Bilgiler

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	126
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	127
Belediye Başkan Ödeneği	128
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	128
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	129
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	129
İl Encümen Brüt Ödenekleri	129
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	130
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife	131
Belediye Encümenlerinin 1608 S.K. Kapsamındaki İdari Para C.	131
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin 2023 Yılı İdari Para Cezaları	132
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	134
2559 Sayılı Polis vazife ve Selahiyet Kanununa Göre 2023 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	136
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	137
Değerli Kağıtlar	138
Amortisman Ayırmada Alt Sınır	138
Kamu Konutlarının 2023 Yılı Aylık Kira Bedelleri	139
Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	140
Vergi Usul Kanununda Yer Alan Had ve Tutarlar	143
Çevre Temizlik Vergisi	145
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	146
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	147
Belediye Para Cezası Niteliğinde Olup da, Mahkemelerce Verilen Para Cezaları	147
Emlak (Bina, Arsa ve Arazi) Vergi Değerleri ve Hesaplamaları	148
Hizmet Erbabına Yapılan Ücret Ödemelerinin Gelir Vergisinden İstisna Edilebilmesi İçin	148
Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri İSınma Giderleri karşılığı Olarak çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası	149
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	150
7126 Sivil Savunma Kanunu	150
6301 Sayılı Ögite Dinlenmesi Kanunu	150
Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	150

Gecikme Zammı Tablosu	151
H - Cetveli	152
Fazla Çalışma Ücretleri	153
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	154
Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müstemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	154
Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	154
Engelliler İçin Vergi İndirimi	154
Yeniden Değerleme Oranları	154
Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	155
Ücretli Yıllık İzniler	155
İş Akdinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	155
Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	156
Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	157
Memurlarda Açılan Vekalette Ödenecek Ücret	158
Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	158
Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	159
1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	160
Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	160
Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	161
Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları	161
2023 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	162
Sular Hakkında Kanun	163
Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	163
Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	163
2023 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri	164
Müteahhithlik Karneleri ve İş Bitirme Belgeleri İçin Geçerli Katsayılar	167
Türk Ticaret Kanunundaki Kabahatlerin 2023 Yılında Tatbik Olunacak Ceza Tutarları	167
Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Yeni Oranlar	169
Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarının Tespiti ve İlanı	170
Parasal Sınırlar	172
KİK Eşik Değerler ve Parasal Limitler	176

Murat AKDAĞ *

DEPREME DAYANIKLI OLMASI GEREKEN BİNALAR 06 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ SONRASI NEDEN ÇÖKTÜ

Ülkemiz sismik açıdan oldukça aktif bir kuşakta yer almaktadır. Deprem Bölgesi Haritasına göre yurdumuzun %92'nin deprem bölgesinde olduğu, nüfusumuzun %95'nin deprem tehlikesi altında yaşadığı bilinmektedir. Bu durum bize, deprem felaketinin ülkemizde kaçınılmaz bir afet olduğunu ve bununla birlikte yaşamak zorunda olduğumuz gerçeğini göstermektedir. Bu gerçekle ülkemizde bu güne kadar 1940, 1944, 1949, 1953, 1961, 1968, 1975, 1998, 2007 ve 2018 olmak üzere çeşitli deprem yönetmelikleri uygulanmıştır. 1999 Marmara depreminin sonuçları itibari ile bize mevcut yönetmeliklerin yetersiz olduğunu göstermiş ve 2007 deprem yönetmeliği çıkarılmış ancak görülen eksiklikler nedeniyle daha sonra 2018 yılında Resmi Gazetede yayınlanıp eliği 01 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe giren deprem yönetmeliği uygulanmaya başlandı. 2000 yılı sonrası ise ülkemizde maalesef büyük can ve mal kayıplarına sebep olan 2002 Afyon-Sultandağı, 2003 Bingöl-Karlıova, 23 Ekim 2011 Van depremi, 2020 Elazığ ve İzmir depremleri olmuştur. Ancak on

binlerce insanımızın can kaybına sebep olan ve "asrın felaketi" diye hafızalarda yer edinen 06 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem, son yüzyılda yaşanmış en büyük yıkıma sebep olmuştur. Oysa ki bu güne kadar ülkemizde bir çok defa deprem yönetmeliği revize edilmesine rağmen, afet bölgesi ilan edilen Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Diyarbakır, Malatya, Adana, Osmaniye, Kilis Gaziantep, Adıyaman, Hatay ve Elazığ olmak üzere 11 ilimizi etkileyen Kahramanmaraş depreminde yine de on binlerce can kaybımız olmuş, binlerce yapı yıkılmış veya ağır hasar almıştır. Son zamanlarda ülkemizde her iki-üç yılda bir meydana gelen depremlerin vermiş olduğu acı, yıkıcılığı ve ekonomik kayıpları, televizyonlarda canlı olarak verilmesi, toplumdaki ulusal bir etkiye yol açmıştır. Peki fay hattı üzerinde bulunan ülkemizin deprem gerçeğini kabullenip, insanı depremin değil, ihmalkarlık ve hatalar sonucu kötü yapılmış binaların öldürdüğü gerçeğini unutmuyarak insanları depremde öldürmeyen güvenli yapıların tasarlanması mümkün mü? Evet mümkün.

* İnşaat Mühendisi

Depremlerde insanları korumanın iki yolu bulunmaktadır.

Birincisi deprem öncesi erken uyarı sistemi ile binaları tahliye etmek, **ikincisi ise** depreme dayanıklı yapılar inşaa etmektir. İlki şu an için mümkün olmadığı için, ikinci yol tek çözüm. Depreme karşı alınabilecek en iyi önlemin, uygun yapı malzemelerinin seçimi ve yönetmeliğe uygun olmasından geçmektedir. Deprem afetine bu güne kadar yeterli önem verilmemesi, ülkemizi depreme dayanıksız bir yapı stoku ile karşı karşıya bırakmıştır. Ülkemizde meydana gelen depremler sonrası yapılan binalarda oluşan hasarların birçok nedeni bulunmaktadır.

Deprem felaketlerinde, yapıların hasar alması yada yıkılmasının nedenlerinin başında

1. Projelendirme Hataları,
2. Malzeme Kalitesinin Yetersizliği,
3. Uygulama Hataları gelmektedir.

Ayrıca yapıların statik projelendirilme aşamasında kullanılan ve önemli ölçüde dikkate alınan deprem yüklerinden kaynaklı yapılarda meydana gelen hasar ve yıkımlar, projelendirme aşaması dışında imalat sırasında yapılan işçilik hataları, kullanım alanından kazanmak için yönetmeliğe uymayan yapıların yapılması yapı hasar sebeplerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca proje aşamasında binaların en önemli unsurlarından taşıyıcı sisteminin yanlış seçimi, zemin etüdü yapılmayan zeminlerde de oluşan farklı oturmaları da hasar sebeplerindedir.

Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası bölgede hasar tespit çalışmalarında görev aldığım sırada, yapmış olduğum

değerlendirmelerde, on binlerce can kaybına sebep olan her tür yapının tasarımı ve imalatı sürecindeki en önemli etkenin insan faktörü olduğunu göstermiştir. **Depremde yıkılan yapıların ortak özelliklerinin başında tasarım ve yapım sırasında gereken özen gösterilmemiş binaların daha büyük hasar aldığı görülmüştür.** Her afetin hazırlayıcı ana unsuru elbette doğadır. Ancak doğa afetinin yanı sıra yapılardaki hasarı arttıran beşeri engellere de rastlanılmaktadır. Betonarme yapılarda, yapısal hasar meydana getiren en büyük faktör depremdir. Bir yapının depreme dayanıklı olması, o yapının depreme hiç hasar almaması anlamına gelmez. Yüksek şiddetli depremlerde yapı hasar görmeli ancak can kaybına neden olmamalıdır. Mühendislik hesaplamalarında binanın deprem anında hasar alınması beklene bir durumdur ancak hasar alan binanın göçmemesi istenir. Peki Kahramanmaraş merkezli depremden çok sayıda bina çökmüştür.

KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMDE HANGİ TÜR YAPILARDA HASAR MEYDANA GELDİ

- Tasarım ve uygulama aşamasında yeterli mühendislik hizmeti almamış, denetim eksikliği (kalite-kontrol), aşırı kentleşme sorununa bağlı bilinçsiz yapılaşma gibi sebeplere bağlı yapılan yapılar, depremin şiddetine göre deprem sonrası hasar aldıkları görülmüştür. Çünkü uygulama ve detay hataları sebebiyle yeterli dayanım ve deformasyon özelliklerine sahip olmayan yapılar, deprem etkisinde gevrek hasarlar sonucu oynak (labil) hale gelebilmektedir.

- Yoğun arsa taleplerine bağlı olarak riskli zeminler (tarım arazisi, alüvyon

zemin, dolgu zemin) üzerinde yapılan yapıların ayakta durmayarak yıkıldığı görülmüştür.

- Ucuz ve maliyeti daha düşük kalifiyeesiz işçi, kalitesiz malzeme seçimi ve kötü beton kullanımından kaynaklı yapılarda ağır hasarlar meydana geldiği hatta çöktüğü görülmüştür.

- Proje ve Tasarım hatalarından kaynaklı yapılarda deprem sonrası hasarlar veya yıkıcı durumlar meydana geldiği,

- Deprem anında oluşan kesme kuvvetini karşılamak için taşıyıcı elemanlara etriye ve çiroz elemanları atılmaktadır. Birleşim bölgelerinde kolon etriyelerinin devam ettirilmemesi, yönet-

melikte belirtilen sayı ve aralıkta etriye ve çirozların atılmaması, sargı donatılarının yetersiz ve düzgün şekilde kolonlara bağlanmaması gibi işçilik hatalarından dolayı da yapının hasar alması ve buna bağlı olarak da can kaybına sebebiyet verecek kadar acı olaylara neden olabilmektedir. Deprem esnasında kolonlara gelen kesme kuvvetini karşılayacak yeterli etriye ve çiroz gibi elemanların eksikliği kolonda ani ve gevrek kırılmalar meydana getirmektedir. Bu da yapıda ağır hasarlara yol açmaktadır. Kolonun depremde performansının iyi bir davranış sergilemesi, sargı donatılarının yeterli ve yönetmeliğe uygun olmasına ve kolonun kesit büyüklüğünün yeterli olmasına bağlıdır.

Gaziantep ili Nurdağı ilçesi deprem sonrası kolonda yetersiz etriye donatısına bağlı hasar alma durumu

- Dolgu duvarlarının deprem kuvvetine maruz kalan yapının davranışında önemli etkileri vardır. Bu elemanlar deprem anında çerçeve sistemlerde yapıya rijitlik sağlarlar. Bu durum yapının deprem anında yüksek yer değiştirmesine

engel olur. Ayrıca yatay ve düşey yüklerin taşınması görevini de kısmen de olsa üstlenirler. Dolgu duvarları deprem anında taşıma gücü zayıflamış kolonlara az da olsa yardımcı olan elemanlardır. Daha büyük şiddetli depremlerde kolonlarda

meydana gelen mafsallaşma yapının en alt kattaki kolonlarda maksimum seviyeye ulaşır. Dolgu duvarların yapıda kısa kolon sorununu da ortaya çıkaracağından yapıda deprem anında hasar oluşturma gibi dezavantajı vardır. Eğer dolgu

duvar çerçeve arasında sınırlandırılmışsa duvar kayma veya burkulma etkisine maruz kalabilir. Dolgu duvarlar eğer boşluklu tuğlalardan yapılmış ise deprem etkisinde bu duvarlar çapraz biçimde görülen sıva çatlakları görülür.

Gaziantep ili Nurdağı ilçesi deprem sonrası hasar almış duvarlar ve yumuşak kat düzensizliği

- Deprem anında kolonlarda oluşan hasarların bir diğer sebebi de kısa kolon uygulamasıdır. Bilinçsizce genelde alt katlarda yapılan bant pencerelerden dolayı kolonun boyu projeden ve hesaplanandan daha kısa olmasına sebebiyet vermesi, kolona gelen kesme kuvveti beklenenden daha büyük olmasından dolayı kolon zorlanacaktır. Buda kolonda kesme kırılmasına yol açacaktır. Eğer siz kolonu belirli bir yüksekliğe göre dizayn ediyorsanız, ancak kolon gerçekte hesapladığınızdan daha kısa yükseklikte çalışıyorsa bu kısa kolondur. Yani serbest açıklığımızın 2.80 m olduğu bir kolonun,

statik hesaplarını belirtilen uzunlukta hesapladığımız halde, projede ve sahada bant pencere uygularsanız, kolon davranışında 2.80 m olarak çalışmayacak ve daha kısa bir uzunlukta çalışacaktır. Burada önemli olan kolon boyu kısalmasının hesaba yansıtılmasıdır. Hesaplamalarda 2.80 m uzunluktaki kolona gelen kesme kuvveti, uygulamada yapılan bant pencereden dolayı kolonun boyu kısalacak ve aynı kesme kuvvetini daha kısa bir kolon karşılamak zorunda kalacaktır. Buda daha büyük kesme kuvvetine sebep verecektir. Kısa kolon tanımının, kolun yüksekliğe ile ilgisi yoktur.

Gaziantep Nurdağı deprem sonrası yapıda oluşan kısa kolon hasarı

• Ülkemizde yaşanan depremde yapılardaki hasarlar incelendiğinde, genel anlamda kolondaki hasarın ana sebeplerinden biri de zayıf kolon-güçlü kiriş ilişkisinden kaynaklandığı görülmektedir. Uygun olan kolonunun kirişe

göre daha kuvvetli tasarlanması ve boyutlandırılması gerekmektedir. Burada kiriş zayıf olacaktır gibi bir algı oluşmasın, yapılacak hesaplar doğrultusunda standart olan kesitler kullanılması yeterli olacaktır.

Güçlü kiriş-zayıf kolon

• Gaziantep ili Nurdağı ilçesinde tamamen yıkılan ve can kaybı yaşanan binada maalesef nervürlü donatı yerine düz demir kullanılmış olup, beton ile do-

natının zayıf aderansı sebebiyle deprem karşısında yeterli dayanımı gösterememesi sonucu yapı ayakta duramamış ve tamamen yıkılmıştır.

• Ayrıca ülkemizde müteahhitlik müessesinden kaynaklı yapılan yapılarda, ağır ve vahim sonuçlarla da karşılaşabilmekteyiz. Ülkemizde Çevre Şehircilik Bakanlığının açıklamalarına göre 450.000 müteahhitin olduğu belirtilmiştir. Bu sayı Avrupa ülkelerinin 10 katı kadar olduğu düşünülürse, her önüne gelenin ya da parası olanın bina yaptığı bir sistemde tabii ki oto kontrolde zor olmaktadır. Denetimi yapılmayan ya da eksik yapılan bu tür yapıların depremde daha çok hasar alması kaçınılmaz bir durumdur.

• Yüksek şiddetli depremlerde yapıda en fazla hasar daha çok kolonlarda rastlanılmaktadır. Deprem enerjisi kolonların rijit ek birleşim yerlerinin

mafsallaşması ile sönmümlenir. Deprem anında oluşan kesme kuvvetini karşılamak için taşıyıcı elemanlara etriye ve çiroz elemanları atılmaktadır. Kolonun depremde performansının iyi bir davranış sergilemesi, sargı donatılarının yeterli ve yönetmeliğe uygun olmasına ve kolonun kesit büyüklüğünün yeterli olmasına bağlıdır. Bu depremde de yıkılan bir çok binalarda, birleşim bölgelerinde kolon etriyelerinin devam ettirilmemesi, yönetmelikte belirtilen sayı ve aralıkta etriye ve çirozların atılmaması, sargı donatılarının yetersiz ve düzgün şekilde kolonlara bağlanmaması gibi işçilik hatalarından dolayı da yapıların hasar aldığı ve buna bağlı olarak da can kaybına sebebiyet vermiştir.

• Ülkemizde bu güne kadar meydana gelen depremlerde, hasar alan yapılarda yapılan incelemelerde, benzer sebeplerden dolayı yapıların hasar aldığı görülmüştür. Bunlardan biri de yumuşak kat düzensizliğine bağlı meydana gelen yapısal hasarlardır. Yumuşak kat düzensizliği ülkemizde oldukça yaygın bir durumdur. Bunun nedeni bir çok binanın özellikle alt katları dükkan, otopark olarak ticari amaçlar için kullanılmasıdır. 11 ili etkisi altına alan Kahramanmaraş merkezli depremde yıkılan yapıların çoğunun alt katlarının dükkan veya ticari

amaçla kullanılan işyerleri olması, ara kat yüksekliği değişimi yapıda hem kesme kuvvetinde hem de yer değiştirme talebinde bir azalma meydana getirerek yapının depreme karşı savunma mekanizmasını azaltmış ve dolgu duvarlar kullanılması yerine vitrinlerin yada cam mekanların kullanılması, iç kısımlarda daha geniş alan oluşması için daha az, hatta hiç yapılmayan iç duvarlar, yapının düşeyde rijitliğini azaltması sonucu yapılarda deprem anında ciddi hasarlar meydana getirmiştir.

• Zemin koşullarına uygun bir temelin yapılmadığı binalarda, deprem anında büyük hasarların oluşacağı bilinmelidir. İyi bir zemin etüdü yapılmayan zemin üzerinde yapılan yapıların depremde devrildiği, göçtüğü ve hasarlara yol açmaktadır. Bu tür zeminlerde tetkik yapılarak, bir çok parametreler gözden geçirilerek en uygun zemin iyileştirmesi tercih edildikten sonra zemin üzerine yapı inşa edilmelidir. Yumuşak zeminler-

de depremde oluşan titreşimler sonucu zeminde var olan kılcal boşlukların sıkışarak hava boşluğu ve suyun üst tarafa hareket etmesiyle, yapı temel altında zemin emniyet gerilmesini düşürmesi sonucu yapıda çökmeler ve aşırı deplasmanlar meydana gelecektir. Suya doymun durumdaki gevşek zemin tanelerinin, deprem titreşimi etkisi sonucu taşıma kapasitelerini kaybederek sıvı gibi davranış göstermesine zemin sıvılaşması denir.

Zemin sıvılaşması sonucu zemin yarı sıvı gibi davranmaya başlayarak taşıma özelliğini kaybeder ve üzerindeki yapı bir tarafa doğru yatar veya çökme sonucu devrilir. Hatay, Gaziantep ili Nurdağı ilçesi, Kahramanmaraş illerinde yapılaşmanın daha çok düz ovalarda tercih edilmesi, yapılarda yıkımın daha çok olmasına sebep olmuştur.

- Hasar veya yıkım gören binaların bir kısmının ise kaçak yapılaşmanın sebep olduğu hasarlar veya yıkımlardır. Mühendislik hizmeti alınmadan ve hiçbir denetimden geçmeyen kaçak yapılar deprem anında ağır hasarlar almakta hatta can kaybına sebep olmaktadır. Hasar tespit çalışmalarında Gaziantep ve Diyarbakır ilinde çok sayıda kaçak yapıların olduğu ve bu yapıların ağır hasar aldıklarını gördüm.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kahramanmaraş merkezli depremde meydana gelen deprem sonrası yıkımlar incelendiğinde binalarda oluşan hasarların hep benzer sebepler olduğu görülmüştür. Hasar gören ve yıkılan binalarda yapılmış olan incelemelerde, bölgedeki yapılaşmanın genç çökeller üzerine kurulduğu buda zeminin yumuşak zemin olduğunu, bu tür zeminlerin temel taşıma gücünün zayıf olduğunu göstermektedir.

Yapılaşmanın fay hattı üzerine kurulduğu, yapılarda bodrum kat yapılmaması ve temel derinliğinin gerekli seviyeye kadar indirilmemesi yapılarda hasar ve yıkıcı durumların daha fazla olmasına neden olmaktadır. İşçilik hataları, kalitesiz beton kullanımı, düz inşaat çeliği kullanımı betonarmede aderansı olumsuz yönde etkilemektedir.

Denetim mekanizmasının işlenebilir olmaması uygulama aşamasında hataları beraberinde getirmektedir. Yapı denetim ve kontrollük müesseselerinin esas işlerinin kağıt üzerinde kalan uygulamalarından sebep bir çok yapı mühendislik hizmetinden mahrum bırakılmıştır. Tasarım ve proje safhalarının uygunluk yönünden denetimlerinin sıkı yapılmaması yapıların yıkılmasına bağlı nedenlerden olduğu görülmüştür.

Ülke genelinde kentsel dönüşüme hız verilerek bir an önce yönetmeliğe uymayan mevcut eski yapılar yıkılmalıdır. Müteahhitlik yapmak için temel teknik alt yapıya sahip olunacak uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Deprem affetmez. Kar amaçlı yapılan yapılaşma anlayışının, ülkemizde mevcut yapıların yapı güvenliğinin problemlili olmasına sebep olmaktadır. Bu bakımdan Türkiye çapına yayılmış “kentsel dönüşüm” uygulamaları ile riskli yapıların dönüştürülme çabaları umut vericidir. Bu bakımdan kentsel yapılaşmada ivedi, ani barınma ihtiyacından çok, yapı kalitesinde artışın sağlanacağı, tasarlanabilir bir dönemin anlayışının ortaya çıkması çok önemlidir.

İlgili belediyelerin kaçak yapılaşmanın önüne geçecek daha sert yaptırımlar yürürlüğe geçirecek kanunlar çıkarılması için tedbirler almalı ve daha sıkı denetimler yapılarak, risk görülen bu tür kaçak yapılar yıkılmalıdır.

ÖNERİLER

1. Asimetrik yapılan binalarda görselliğin önemi kadar, kolon-kiriş ve perde duvar gibi donatı unsurlarının da simetrik düzeni burulmayı önleyecek biçimde dizayn edilmelidir.

2. Eğimli arazilerde temellerin aynı seviyede kalacağı şev düzenlemeleri yapılmalıdır.

3. Deprem etkisinden en az etkilenmeleri için yapıların mimari projelerinin görselliği kadar geometrilerinde dikkate alınması ve ona göre sınıflandırılma yapılması.

4. Yumuşak kat düzensizliğine sebep olan dolgu duvarların kaldırılması uygulamalarından vazgeçilmesi. Yapıların deprem kuvvetleri altında dolgu duvarların, yapının yatay yük taşıma kapasitesi ve sünekliliği karşısındaki etkisi dikkate alınmalıdır.

5. Bitişik nizamdan kaynaklı hasar ve yıkımların önüne geçmek için yapılar arasında belli bir mesafe bırakılarak dilatasyon derzi (deprem derzi) yapılmalıdır.

6. Yapılan binalar mutlak suretle Deprem Yönetmeliğine uygun yapılabilmesi için devlet kontrolünde sıkı denetimlere tabi tutulmalıdır. Yaptırım ve ceza müeyyideleri sert bir şekilde uygulanmalıdır.

7. Zemin etüdü yapılmamış arsalar üzerinde yapılaşmaya izin verilmemelidir. Zemin etüdü yapılması, zemin mekaniğinin bilinmesi ve buna göre projenin yapılması gerekir.

8. Her önüne gelenin yada parası olanın inşaat sektörü ile uğraşmasının önüne geçecek bir sistemin oluşturulması ve müteahhitlik müessesinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

9. Kaliteli malzeme kullanımı, yetersiz donatı kullanma, düşük beton dayanımı ve işçilik hataları gibi etkenlerin önüne geçecek bir denetim mekanizmasının kurulması gerekir.

10. Çıkma yapılı binaların (kapalı çıkma yapılar) kullanımına ve yapımına müsaade edilmemelidir. Kirişsiz kapalı çıkmalı binalarda taban kesme kuvveti diğer binalara göre taleplerinin düşük, deplasman taleplerinin ise yüksektir.

11. Genel olarak ülkemizde yaşanan tüm depremlerde benzer sebeplere bağlı yıkılan hasar gören ve yıkılan binalarda yapılmış olan incelemelerde, yapılaşmanın genç çökeller üzerine kurulduğu buda zeminin yumuşak zemin olduğunu, bu tür zeminlerin temel taşıma gücünün zayıf olduğunu göstermektedir. Temellerin çoğu tekil veya sürekli temel olarak yapıldığı görülmüştür. Yapılarda bodrum kat yapılması ve temel derinliğinin gerekli seviyeye kadar indirilmesi gereklidir.

12. Kalitesiz beton kullanımı, düz inşaat çeliği kullanımı betonarmede aderansı olumsuz yönde etkilemektedir. Denetim mekanizmasının işlenebilir bir hale gelmesi şarttır. Dayanımı yüksek (en az C20 sınıfı beton) kullanılması gerekir. Yapı denetim ve kontrollük müesseselerinin yeniden revize edilmesi ve işlenebilir hale gelmesi sağlanmalıdır. Kağıt üzerinde kalınmamalıdır.

13. Tasarım ve proje safhalarının uygunluk yönünden denetimlerinin daha sıkı yapılması gerekmektedir. Ülke genelinde kentsel dönüşüme hız verilerek bir an önce yönetmeliğe uymayan mevcut eski yapılar yıkılmalıdır.

14. Müteahhitlik yapmak için temel teknik alt yapıya sahip olunacak uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

15. Kısa kolun uygulamasına bağlı hasar ve yıkımlarına sebep olan; Asma katlar, eğimli arazi, kademeli temeller,

bant pencere oluşumları gibi etmenlerden mümkün olduğunca kaçınılarak, kolun yüksekliği boyunca etriye sayısının fazla tutulması, kademeli temellerden vazgeçilerek aynı kotta temeller yapılmıştır.

17. İlk ve ortaöğretimde deprem olgusu ile temel yapı karakteristikleri öğretilmelidir. Bu sayede yapı konusunda temel bilgi ve terminolojiye sahip bireyler yetiştirilerek otokontrol mekanizması tesis edilmelidir. Japonya da ilkokullarda deprem tatbikatı günlük hayatın bir parçası. Ayrıca çocukları düşen parçalardan korumak için başlıklar takılıyor. Bazı okullarda çocukların hızlı tahliyesi için kaydıraklar bile yapılmış. Halkı en büyük deprem simülatorü odalarında tatbikat yaptırarak, sarsıntı anında panik yapmadan nasıl davranması deneyimleniyor.

18. Mimari görseleğe önem verilen yapıların tasarımından vazgeçilmeli, mecbur kalındığı takdirde ise uygun sayıda simerik ve dikdörtgen binalara ayrılmalıdır. Rijit bir yapının yapılabilmesi için, projelendirme aşamasında asimetrik yapılardan vazgeçilmeli ve yapıların simetrik olmasına dikkat edilmelidir.

19. Eğer depremlerde artık can ve mal kayıplarının yaşanmasını istemiyorsak, ülkemizde halen yönetmeliğe uymayan, denetimi dahi yapılmayan ve deprem olmadığından dolayı ayakta duran çok sayıda bina mevcuttur. Bu binaların suretle yıkılarak, kentsel dönüşüm projesine hız verilmelidir.

20. Ülkemizde bu gün eleştirilen konulardan biri eğitim kurumlarıdır. Bunun başında da sorunlarının en ağır

biçimlerinin yaşandığı alanlardan bir tanesi üniversitelerdir. Bu gün ülkemizde her geçen gün üniversite sayısı artmakta ancak eğitimin kalitesi düşmektedir. Bu ise eğitimi tamamlamış bir mühendisin, mesleki becerilerine uygun iş bulabilme imkanlarını güçleştirmektedir. Eğitimdeki niteliksizleşme, sanayideki daralma, mühendislik mesleğini yeniden yön vermekte; mesleki formasyonlarını geliştirmeyi engellemekte ve istihdamı daraltmaktadır. İşsizliğin artması ücretleri olumsuz yönde etkilemekte, işsizlik tehdidi mühendisler üzerinde de ağırlaşmaktadır. İnternette yayınlanan ve sayısı giderek artan kiralık diploma ilanları da bu sorunlardan bir tanesidir. Diplomasını kiralayan mühendis sayısı her geçen gün artarak sektör haline dönüşen bu uygulama ile iş yeri sahipleri çalıştırmak zorunda olduğu uzmanlara yüksek maaş ve sigorta primi ödemediği maliyetini düşürüyor. Bu gün gerek kurumsal işlerde gerek özel işlerde firmaların yaptığı inşaatlarda, tecrübesizliğe bağlı hatalar veya diğer sebeplere bağlı ortaya çıkan bir takım hatalar denetim sırasında fark edildiğinde, sorumlu olacak ilk kişi bu işin yönetmelik ve kanunlara uygun yapıldığına dair imza atan biz mühendislerizdir. Yapılan hatanın büyüklüğü, maliyeti, can ve mal kaybına yol açıp açmadığı sonuçları ile acı vericidir. "Kiraladım mecburdum çünkü işsizdim", mühendisleri güvencesiz bir geleceğe mahkûm eden uygulamalara son verilmeli ve yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır.

UNUTMA!!! Deprem öldürmez, ihmalkarlık ve hatalar sonucu kötü yapılmış binalar öldürür.

Ahmet ARSLAN*

2886 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN İHALELERDE TAHMİN EDİLEN (MUHAMMEN) BEDELİN BELİRLENMESİ

1. GİRİŞ

Tahmin edilen bedel ihale bedelinin (uygun bedel) belirlenmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Zira, 2886 sayılı Kanuna göre arttırma suretiyle yapılan ihalelerde üzerinde ihale bırakılacak teklif tahmin edilen bedelden aşağı olmamak üzere teklif edilen bedellerin en yükseği şeklindedir.

2886 sayılı Kanuna göre tahmin edilen bedel ihale ilanında ve şartnamede ilgililere açıklanmaktadır. Bu nedenle, söz konusu bedelin düşük belirlenmesi ihale bedelinin düşük gerçekleşmesine, yüksek belirlenmesi ise bu bedelin altında kalan bütün tekliflerin reddedilmesi sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla, tahmin edilen bedelin piyasa rayiçlerini yansıtacak şekilde belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan, tahmin edilen bedelin doğru şekilde belirlenmesi yılı bütçe kanunlarında belirlenen parasal limitlere göre ihale usulünün tespitinde de önemli rol oynamaktadır. **Örneğin, tahmin edilen bedelin yılı bütçe kanununda açık**

teklif usulü için belirlenen limitin üstünde kalması halinde ihale kapalı teklif usulü, altında kalması halinde ise ihale açık teklif usulüyle yapılabilecektir.

Tahmin edilen yanlış belirlenmesi ihaleye katılımı etkilediği kamu zararına da yol açabilmektedir.

Bu makalemizde 2886 sayılı Kanuna göre yapılan ihalelerde tahmin edilen (muhammen) bedelin belirlenmesine ilişkin yasal düzenlemeler, bedelin tespit şekli ve söz konusu bedelin tespitinde uygulamada karşılaşılan tereddütlü hususlar emsal yargı kararları ışığında irdelenmektedir.

2. TAHMİN EDİLEN BEDELİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Tahmin edilen bedelin nasıl belirleneceği; 2886 sayılı Kanunun "**Tahmin edilen bedelin tespiti**" başlıklı 9'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu kanun maddesine göre;

- Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir.

* Muhasebat Başkontrolörü

- İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur.
- Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır.
- Bu bedel gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilir.

Söz konusu kanun maddesinde idarelerce bedel tahmininin nasıl yapılacağı açıklanmamış ancak gerektiğinde bu bedelin belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulacağı ifade edilmiştir. Bu nedenle, idarelerin sadece belediye ve ticaret odalarından fiyat almak suretiyle bedel tahmini yapmaları yasal olarak uygun bir yöntem değildir.

2002/1 sıra nolu Devlet İhaleleri Genelgesinde de belirtildiği üzere, bedel tahmini için belediye, ticaret odası, sanayi odası ve meslek odaları yanında özel sektör kuruluşlarından da geniş bir piyasa fiyat araştırması yapılmalıdır.

Aynı genelgeye göre; tahmini bedel tespitine esas olmak üzere çeşitli kuruluşlardan alınacak bilgilerin yazılı olması gerekmektedir.

Bedel tahmini yapılırken,

- En yakın tarihte, aynı ihalenin hangi bedel üzerinden sonuçlanmış olduğu (geçen süredeki fiyat değişimleri de göz önünde bulundurulurarak),

- Aynı veya benzer işin diğer kamu idarelerince hangi bedel üzerinden ihale edildiği,
- Kiralamalarda taşınmazın kullanım amacı ve kiracının elde etmesi muhtemel hasılat (ciro),
- Bilirkişi ve ekspertizlerden alınacak değerlendirme bilgileri,
- Resmi kurumlarca belirlenmiş fiyatlar,

gibi her türlü piyasa fiyat araştırmasının yapılması gerekmektedir.

Bedel tahmini yapılırken yukarıda belirtilen fiyat bilgilerinden en güncel ve yakın tarihli olanlarına itibar edilir.

Bedel tahmininin yapılmasının amacı ihale konusu işi piyasa (rayiç) fiyatının bulunmasıdır. Bu nedenle, alınan fiyatların piyasa rayicini yansıtmadığı düşünülüyorsa gerek tahmini bedel tespit komisyonu gerekse ihale komisyonu söz konusu fiyatları dikkate almaz.

Muhammen bedeli tespite yarayan ön fiyatlar teklif mahiyetinde kabul edilmez¹.

2886 sayılı Kanun, idareleri tahmini bedel tespitini bir şekil şartına bağlanmamış, ancak bu bedele ulaşılmasında takip edilen hesap yolunun ve dayanaklarının gösterilmesini şart koşmuştur. Bu nedenle, tahmin edilen bedelin tespitinde kullanılan fiyatlar ve bedelin tespit hesabı bir tutanağa veya rapora bağlanmalıdır.

Tahmini bedel tespitine esas alınan veriler örneğin Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik'i eki aşağıdaki form çizelgeye işlenebilir.

¹ Sayıştay 2. Dairesininin 10.05.1977 tarih ve 5620/1386 nolu kararı.

TAHMİN EDİLEN BEDEL TESPİT RAPORU

Dosya No:	Rapor Tarihi ve Numarası	.../.../...
TAŞINMAZIN TAPU KAYIT BİLGİLERİ		
İli	Yüzölçümü (m ²)	
İlçesi	Hazine Payı	
Mahallesi/Köyü	Tapu Tarihi	
Caddesi/Sokağı	Pafta /Cilt No	
Mevkii	Ada /Sahife No	
Cinsi	Parsel /Sıra No	
Tapu Kütüğünde Takyidat, Şerh, Beyan veya Belirtme Varsa Ne Olduğu :		
TAŞINMAZIN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ VE FİİLİ DURUMU		
İl/İlçe Merkezine Uzaklığı (m)		
Kıyıya Uzaklığı (m)		
Belediye Hizmetlerinden Yararlanıp Yararlanmadığı	E (), H ()	
Yol (), Su (), Elektrik (), Toplu Taşıma (), Kanalizasyon ()		
Varsa İşgalcisi		
Kullanım Şekli		
Varsa Muhdesatın Niteliği ve Yüzölçümü / Miktarı		
Muhdesatın Kime Ait Olduğu (4706 Sayılı Kanunun 5 inci Maddesi Kapsamında Kalıp Kalmadığı)		
Tahsil Edilen Ecrimisil Tutarı ve Dönemleri		
TAŞINMAZIN İMAR DURUMU		
İmar Planında Ayrıldığı Amaç		
Plandaki Yapılaşma Şartları ve Yapılabilecek Toplam İnşaat Alanı	Taks: Kaks:	H:
Müstakil Kullanımın Mümkün Olup Olmadığı	Toplam İnşaat alanı:	
TAŞINMAZIN ÇEVRE VE KONUMU İLE BULUNDUĞU BÖLGENİN ANALİZİ		
TAŞINMAZIN DEĞERİNİ ETKİLEYEBİLECEK DİĞER HUSUSLAR		
TAHMİN EDİLEN BEDEL		
Beyan Yılı Emlak Vergisi Asgari m ² Birim Değeri		

2886 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN İHALELERDE TAHMİN EDİLEN (MUHAMMEN) BEDELİN BELİRLENMESİ

Cari Yıl Emlak Vergisi Asgari m ² Birim Değeri			
2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun 9 uncu Maddesine Göre Bildirilen Birim Bedeller			
Belediye	Ticaret Odası	Ziraat Odası	Bilirkişi
.....-TL-TL-TL-TL
Önceki İhalede Önerilen En Yüksek Bedel .-TL			
Emsal Teşkil Edecek Kira, İrtifak Hakkı, Kullanma İzni, Kamulaştırma veya Satış Bedeli ..-TL			
Komisyonumuzca yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak yapılan değerlendirmeye sonucunda; taşınmazın günün alım satım / kira / kullanma izni / irtifak hakkı rayiçlerine göre m ² 'sinin TL'den x m ² =..... TL + muhdesatın TL olmak üzere toplam TL tahmini satış/ yıllık kira / yıllık kullanma izni / yıllık irtifak hakkı bedeli takdirine karar verilmiştir.			
KOMİSYON BAŞKANI		ÜYE	ÜYE

Kanun, tahmin edilen bedelin gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilebileceğini de hükme bağlayarak, tahmini bedeli dikkate alarak ihale kararı verecek olan ve oy ve kararlarından sorumlu bulunan ihale komisyonuna yetki ve görev vermiştir.

Komisyon bedel tahminin isabetsiz yapıldığına kanaat getirirse ne gibi bir işlem uygulanacaktır? Bedel tahmininde önemli bir isabetsizlik tespit edildiği takdirde, kanaatimizce, Kanunun 15'nci maddesinin ikinci fıkrasında olduğu gibi, komisyonun sağlıklı bir bedel tahmini yapılması için ihale işlem dosyasını idareye iade etmesi gerekir.

Öte yandan, maddede "gerektiğinde bu bedel" ibaresi bulunduğundan maddede sayılan kuruluşlardan fiyatların

teyit ettirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Önemli olan tespit edilen fiyatın piyasa rayiçlerini yansıtmamasıdır, rayiç bedelin tespitine esas fiyatların nereden ve nasıl alınacağı konusunda bağlayıcı bir düzenleme bulunmamaktadır.

3. TAHMİN EDİLEN BEDEL KDV HARİÇ Mİ KDV DAHİL Mİ BELİRLENİR?

2886 sayılı Kanunda tahmin edilen bedelin KDV dahil veya hariç olarak tespit edilip edilmeyeceğine ilişkin hüküm bulunmamakla beraber 2002/1 sıra nolu Devlet İhaleleri Genelgesinde tahmini bedel tespitinde çeşitli kuruluşlardan alınacak fiyat bilgilerinde katma değer vergisinin hariç olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiğinin belirtileceği ifade edilmiştir.

Dolayısıyla, gerek alınan fiyat bilgileri gerekse tahmin edilen bedelin toplamı **KDV hariç** olarak ifade edilecektir.

4. TAHMİNİ BEDEL TESPİTİNİN HANGİ VERİLER ÜZERİNDEN HE-SAPLANDIĞININ BELGELENDİRİLMESİ GEREKİR

Danıştay 13. Dairesinin 08.06.2017 tarih ve 2011/282 E., 2017/1877 K. nolu kararı:

“İstemin Özeti: Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin 20.10.2010 tarih ve E:2010/419, K:2010/601 sayılı kararının; ihale ilanında ilan ile ihale günü arasında bulunması gereken 10 günlük süreye uyulmadığı, ihaleye ilişkin bedel tespit tutanağının usulüne uygun olarak düzenlenmediği, kira şartnamesinin ihaleye katılabilmek için verilmesi gereken belgelerin sayıldığı 5. maddesinin (e) bendinin belirsiz olduğu, davada ileri sürülen iddiaların Mahkemece dikkate alınmadığı ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

...

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Dava; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca mülkiyeti davalı idareye ait kahvehanelerin kiralanmasına ilişkin 31.05.2010 tarih ve 2010/1 sayılı ihaleyle ilgili ihaleye çıkarma işlemlerinin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesi'nce; davalı idare tarafından mülkiyeti davalı idareye ait kahvehanelerin kiralanmasına ilişkin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca 21.01.2010 tarihinde ihale ya-

pıldığı, bu ihalenin iptali istemiyle davacı tarafından Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin E:2010/32 sayılı dosyasında dava açıldığı, anılan Mahkeme tarafından 21.01.2010 tarihli ihaleye ilişkin olarak 17.03.2010 tarihinde yürütmenin durdurulmasına karar verildiği, bunun üzerine davalı idare tarafından 17.05.2010 tarih ve 38 sayılı Encümen kararıyla mülkiyeti kendisine ait Belediye altı kahvesi ile kabir kahvesinin kiraya verilmesine yönelik olmak üzere ihaleye çıkılmasına karar verildiği, 31.05.2010 günü yapılan ihalenin 21.01.2010 günü yapılan ve iptal edilen ihaleden bağımsız ve ayrı bir ihale olduğu, davalı idare tarafından yargı kararının uygulanması sonucunda ihalenin iptal edildiği ve usulüne uygun olarak yeniden ihaleye çıkılabileceği açık olduğundan, 31.05.2010 tarih ve 2010/1 sayılı ihaleye ilişkin ihaleye çıkarma işlemlerinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, davacı tarafından, mülkiyeti davalı idareye ait kahvehanelerin açık ihale usulüyle kiralanmasına ilişkin ihaleye çıkarma işlemlerinin iptali istemiyle dava açıldığı, öte yandan aynı davacı tarafından, davalı idarece 31.05.2010 tarihinde gerçekleştirilen ihalenin iptali istemiyle Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin E:2010/472 sayılı dosyasında dava açıldığı, Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin 18.05.2011 tarih ve E:2010/472, K:2011/606 sayılı kararıyla, Döğer Belediyesi'nin mülkiyetindeki iş yerlerinin 2886 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca kiraya verilmesine ilişkin ihalenin iptaline karar verildiği, Mahkeme kararının gerekçesinde özetle, “Davaya konu ihaleye ilişkin olarak tarihi

olmayan muhammen bedel tespiti tutanaklarıyla, Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin 15.09.2010 tarih ve E:2010/32, K:2010/494 sayılı kararıyla iptal edilen ihale ile aylık 2.650,00.-TL'ye kiraya verilmiş olan belediye hizmet binası altındaki kahvehane için 3 yıllık kira karşılığı muhammen bedelin 54.000,00.- TL (aylık 1.500,00.-TL), sanayi dükkanının bitişiğindeki kabir kiraathanesi için 3 yıllık kira karşılığı muhammen bedelin 27.000,00.- TL (aylık 750,00.-TL) olarak tespit edildiği, bu hususun kahvehanelerin ihaleye çıkarılmasına ilişkin 17.05.2010 tarih ve 38 sayılı Döğer Belediye Encümeni kararında da belirtilmiş olduğu, söz konusu bedellerin hangi veriler esas alınarak belirlendiğinin belli olmadığı, Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nce yapılan ara kararlar üzerine söz konusu muhammen bedellerin tespitine dayanak alınan herhangi bir bilgi ve belgenin dava dosyasına ibraz edilmediği, ihaleye ilişkin muhammen bedel tespitlerinin dayanağı bulunmaması sebebiyle 2886 sayılı Kanun'un 9. maddesine uygun olmadığı, 2886 sayılı Kanun hükümlerinde işin mahiyetine göre özel ve teknik şartların da konulabileceği, idare tarafından ihalenin en elverişli koşullarla sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla isteklilerde belirli mali ve teknik yeterlik ve niteliklerin aranabileceği belirtilmiş olmakla birlikte, aynı hükümlerle bunları tespite yarayan belgelerin şartnamede gösterilmesi de zorunlu kılındığından, varsa aranılan belgelerin şartnamede belirlenmesi gerekirken herhangi bir belge belirlemeksizin şartnamenin 5. maddesinin (e) bendinde "işin özelliğine göre Belediye Başkanlığınca tespit edilecek diğer belgeleri vermeleri" gibi bir düzenlemeye yer verilmesinin hukukla bağdaşmadığı, gerek şartnamenin

5/e maddesinin gerekse ihaleye ilişkin muhammen bedel tespitinin hukuka aykırı olması nedeniyle, hukuka aykırı olan bu işlemler esas alınarak 31.05.2010 tarihinde yapılan dava konusu ihalelerde hukuka uyarlık bulunmadığı" hususlarının yer aldığı, kararın temyiz edilmemek suretiyle kesinleştiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 31.05.2010 tarihli ihalenin yargı kararıyla iptal edildiği dikkate alındığında, ihaleye çıkarma işlemlerinin esası hakkında karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle; temyiz isteminin kabulü ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesi uyarınca Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin 20.10.2010 tarih ve E:2010/419, K:2010/601 sayılı kararının BOZULMASINA, KONUSU KALMAYAN DAVA HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA; yargılama giderlerinin taraflar üzerinde bırakılmasına, vekâlet ücretine hükmedilmemesine, artan posta ücretinin davacıya iadesine, dosyanın anılan Mahkemeye gönderilmesine, 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin ikinci fıkrasının (i) bendi uyarınca kesin olarak (karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere), 08.06.2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

5. TAHMİN EDİLEN BEDELİN RAYİÇ BEDELLERİN ALTINDA BELİRLENMESİ KAMU ZARARINI OLUŞTURUR

Sayıştay 2. Dairesinin 10.03.2016 tarih ve 35385 nolu kararı:

".... Üniversitesinin merkez yerleşkesi içerisindeki Tıp Fakültesi Hastanesi bloklarındaki kantinler ile otopark alanları,

taksi durağı yeri ve diğer kiralanabilir muhtelif alanların 2886 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin (g) fıkrasına göre pazarlık usulü ile rayiç bedelin altında kiralanması.

..... Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi bünyesindeki 23 adet kantin kafeterya, lokanta, pide salonu, kuaför, berber, taksi durağı otopark, oto yıkama gibi yerlerin kiralama ihalesinin; 2886 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin (g) fıkrasına göre pazarlık usulü ile yapılması ve farklı alanlarda hizmet veren bu yerlerin aynı ihale ile'nin davet edilerek ihale edildiği görülmüştür.

İhale işlem dosyasının incelenmesinde, 03.04.2013 tarihinde İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından Ticaret ve Sanayi Odası ile Emlak Komisyoncuları Oto Galerici ve İş Takipçileri Odası Başkanlıklarından ihale konusu yerlerin yıllık tahmini kira bedelinin bildirilmesinin istenilmiş olduğu, aynı tarihte başkanlığında ve'ndan oluşan üç kişilik Tahmini Bedel Tespit Komisyonunun oluşturulduğu, 08.04.2013 tarihli Emlak Komisyoncuları Oto Galerici ve İş Takipçileri Odası yazısında kiralanabilir muhtelif alanların kira bedeli, diğer giderler ve stopaj hariç TL olarak bildirildiği, 12.04.2013 tarihli Ticaret ve Sanayi Odası bilirkişi raporunda yıllık kira bedelinin net TL olabileceğinin belirtildiği, 25.04.2013 tarihli tahmini bedel tespit tutanağında da söz konusu yerlerin yıllık TL bedelle kiralanabileceğinin oybirliği ile tespit edildiği, tahmini bedeli TL olarak belirlenen alanların 2886 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin (g) fıkrasına göre pazarlık usulü ile bir yıl süre ile kiraya verilmesinin .././2013

tarihli İhale Onay Belgesiyle üst yönetici tarafından uygun bulunduğu, aynı tarihte ihale komisyonunun oluşturulduğu ve .././2013 tarihinde yapılacak ihaleye sadece'nin davet edildiği, adı geçen davetli ile yıllık ... TL üzerinden .././2013 tarihinde sözleşme imzalandığı görülmüştür.

..... Üniversitesi Hastanesi otoparkının 2012 ve 2013 yılı kira rayiç bedellerinin yeniden tespit edilmesi amacıyla Uzman Denetçi ... tarafından Ticaret ve Sanayi Odasına yazılan 25.12.2013 tarihli ve ... sayılı yazıya cevaben adı geçen Oda tarafından düzenlenen 20.01.2014 tarihli değer tespiti raporunda söz konusu otoparkın yıllık kira bedelinin 2012 yılı için TL, 2013 yılı için TL olabileceği belirtilmiştir.

Ayrıca İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından ihale kapsamındaki yerlerin 2013 yılı kira rayiçlerinin ayrı tespit edilmesi amacıyla Ticaret ve Sanayi Odasına yazılan 19.07.2013 tarihli ve ... sayılı yazıya cevaben adı geçen Oda tarafından düzenlenen 03.11.2014 ve 04.11.2013 tarihli değer tespiti raporlarında aşağıda belirtilen her bir alan için ayrı ayrı yıllık kira bedeli tahmini yapılmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 'Tanımlar' başlıklı 3 üncü maddesinde, taşınır ve taşınmazlardan elde edilen her türlü gelirler kamu geliri olarak tanımlanmıştır. Aynı Kanununun 71 inci maddesinde de, kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması, kamu zararı olarak tarif edilmiştir.

Sorumlu tarafından her ne kadar kamu zararının dayanağını teşkil eden iki fiyatın da aynı odadan alındığı ifade edilmişse de 23 Adet birbirinden farklı alan olan lokanta, kafeterya, berber, taksi durağı, kantin vs. gibi kiralık yerler için ayrı ayrı rayiç bedel tespit edilmesi gerekirken, 3.300 m²'lik toplam alan için rayiç bedel belirlendiği, Denetçi tarafından alınan rayiç bedelin ise her bir ticari işletme için ayrı ayrı alındığı, bu bağlamda Denetçi tarafından yapılan tespitin yerinde olduğu görülmüştür.

2013 yılı içerisinde ihale kapsamındaki yerlerin listesi Ticaret ve Sanayi Odasına yazılarak rayiç kira bedellerinin ayrı ayrı tespit edilmesi sonucunda Oda tarafından otopark dahil rayiç kira bedeli toplam TL olarak tespit edilmiştir. Bu durumda tahmini bedelin TL olarak hatalı tespit edilmesi sonucu 2013 yılında TL bedelle ihale edilerek kiraya verilen gayrimenkullerin %12,98 ÜFE artırımını ile 2014 yılı kira bedeli TL, 2014 yılı %12,98 ÜFE oranı ile güncellenen rayiç kira bedeli TL olduğundan TL'lik kamu kaynağında artışa engel olunmak suretiyle kamu zararına neden olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre, Üniversitesinin merkez yerleşkesi içerisindeki Tıp Fakültesi Hastanesi bloklarındaki kantinler ile otopark alanları, taksi durağı yeri ve diğer kiralanabilir muhtelif alanların tahmini kira bedelinin hatalı belirlenmesi sonucu oluşan TL'lik kamu zararının Üst Yöneticidan münferiden,

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizi ile birlikte tazminine oybirliğiyle,”

6. KİRAYA VERMELERDE TAHMİN EDİLEN BEDELİN TAŞINMAZIN KONUMU, YÜRÜTÜLECEK TİCARİ FAALİYETİN NİTELİĞİ VE HİZMET SUNACAĞI İNSAN TOPLULUĞU DİKKATE ALINMAK SURETİYLE BELİRLENMESİ YERİNDE BİR YÖNTEMDİR

Danıştay 13. Dairesinin 17.09.2015 tarih ve 2015/3354 E., 2015/3190 K. nolu kararı;

“İstemin Özeti: Trabzon İdare Mahkemesi'nin 14.04.2015 tarih ve E:2015/405, K:2015/554 sayılı kararının; ihale bedelinin yüksek belirlendiği, ihale konusu kantinin bulunduğu üniversitenin daha az bir bedel öngördüğü, uzun zamandır taşınmazı kendisinin kullandığı ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

...

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra, dosya tekemmül ettiğinden yürütmenin durdurulması istemi hakkında ayrıca bir karar verilmeksizin, işin gereği görüldü:

Dava; davacı tarafından, Karadeniz Teknik Üniversitesine tahsisli Hazinesinin özel mülkiyetindeki parsel nolu taşınmaz üzerinde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okul binasının alt katında bulunan kapalı ve açık alandan oluşan 362,34 m² yüzölçümü taşınmazın kantin yeri olarak kullanılmak üzere 2 yıl süreli (ilk yıl için 85.150.-TL tahmini bedel üzerinden) kiralama ihalesinin iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesi'nce; 06.12.2014 tarihinde kira süresi dolacak olan taşınmazın 2

Yıl süre ile kiraya verilmek üzere yeniden ihaleye çıkarıldığı, bedel tespit komisyonu tarafından taşınmaz mahallinde inceleme yapıldığı, söz konusu taşınmazın konumu, sunduğu hizmet ve elde edeceği gelir bakımından emsal sayılacak taşınmazlar araştırılarak bu taşınmazlar için belirlenen kira bedeli dikkate alınarak bedel tespit raporu hazırlandığı, buna göre açık ve kapalı toplam 362,34 m² alana sahip olan taşınmazın ilk yıl için tahmini kira bedelinin 85.150.-TL olabileceği tespiti ne yer verildiği, bedel tespit komisyonu tarafından belirlenen kira bedeli gösterilmek suretiyle 10.03.2015 tarihli işlemle davacının 31.03.2015 tarihinde pazarlık usulüyle yapılacak ihaleye davet edilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı, taşınmazın konumu, yürütülecek ticari faaliyetin niteliği ve hizmet sunacağı insan topluluğu dikkate alınmak suretiyle belirlenen tahmini kira bedeli üzerinden 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 51/g maddesi uyarınca 31.03.2015 tarihinde yapılan ihalede hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davanın yukarıda özetlenen gerekçeyle reddi yolundaki temyize konu Trabzon İdare Mahkemesi'nin 14.04.2015 tarih ve E:2015/405, K:2015/554 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, temyiz istemi yerinde görülmemekle anılan Mahkeme kararının ONANMASINA; dosyanın anılan Mahkeme'ye gönderilmesine, kullanılmayan 45,60-TL yürütmeyi durdurma harcının istemi hâlinde davacıya iadesine, temyiz yargılama giderlerinin istemde bulunan

üzerinde bırakılmasına, posta ücretinden artanın davacıya iadesine, 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin ikinci fıkrasının (i) bendi uyarınca kesin olarak (karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere), 17.09.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

7. ARSA KARŞILIĞI İNŞAAT İŞLERİNDE İNŞAAT MALİYETİNİN HESAPLANMASINDA RESMİ DAİRELERCE BELİRLENMİŞ BİRİM FİYATLARIN KULLANILMASI ZORUNLU MU?

Sayıştay 6. Dairesinin 17.03.2015 tarih ve 214 nolu kararı;

"Denetçi sorgusunda yer alan; ...Belediyesi tarafından gerçekleştirilen "...." işinde; yüklenicinin yapacağı nakit ödemedi düşülecek olan hizmet binası inşaat maliyeti hesabında, "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2011 yılı Yapı Yaklaşık Maliyetleri Hakkında Tebliğ"de yer alan ilgili yapı birim fiyatı yerine, farklı gruptaki yapı birim fiyatının ölçü alınması sonucunda söz konusu inşaat maliyetinin mevzuatın öngördüğünden fazla hesaplandığı ve bu suretle ...TL kamu zararına neden olduğu iddiasına ilişkin olarak dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde;

"Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, tram-pa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür. (1)

..."

“Tahmin edilen bedelin tespiti” başlıklı 9’uncu maddesinde;

“Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır. Bu bedel gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilir.

Ancak, yapım işlerinde bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce tespit edilmiş birim fiyatları varsa, bunlar uygulanır.”

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun “Kapsam” başlıklı 2’inci maddesinde;

“Aşağıda belirtilen idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karışılan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür

...”

denilmektedir.

Anılan hükümler uyarınca, belediyelerin satım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’na göre, alım, hizmet ve yapım işleri ise 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’na göre yürütülecektir.

2886 sayılı Kanun uyarınca tahmin edilen bedel idarelerce tespit edilecek veya ettirilecek olup bu Kanun’un tahmini bedelin tespitine ilişkin 9’uncu maddesinin son fıkrasında yer alan; yapım işleri için tahmini bedelin tespitinde kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce

tespit edilmiş birim fiyatlar varsa bunların uygulanacağı şeklindeki hükmün ise, 4734 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesi sonrasında, bağlayıcılığı kalmamıştır.

Bahse konu olayda da,Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “.....iş ...Belediyesinin mülkiyetindeki bir arsa karşılığında hizmet binası yaptırmasına dayalı trampa niteliğinde bir iş olduğundan 2886 sayılı Kanun kapsamında ihale edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, bu işle ilgili tahmini bedelin tespitinde ilgili kamu idarelerince tespit edilmiş birim fiyatların kullanılması zorunlu değildir. Ayrıca, sorumlularca yapılan savunmalar ve sunulan belgelerden, bahse konu iş kapsamında yaptırılmakta olan belediye hizmet binasının alelade bir ilçe belediyesi hizmet binası olmadığı, “akıllı bina” tabir edilen yeni teknoloji ürünü bir yapının inşasının planlandığı, dolayısıyla da bu binanın, Denetçi sorgusuna esas alınan “Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2011 yılı Yapı Yaklaşık Maliyetleri Hakkında Tebliğ”de yer alan III-B inşaat sınıfı içindeki “Belediyeler ve çeşitli kamu kurumu binaları” kapsamında değerlendirilmesinin nesnel olmadığı, bunun yanında, İdarece belirlenen ve arsa bedelinden düşülecek tutara esas alınan yapı birim maliyetinin, anılan Tebliğ’de yer alan IV-C grubundaki “İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları” sınıfı için belirlenen yapı yaklaşık maliyet birim fiyatı olan ...TL’nin de altında olarak ...TL olarak belirlendiği, dolayısıyla, söz konusu ihale kapsamında yaptırılan belediye hizmet binasına ilişkin bedelin tespitinde hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla, bahse konu kat karşılığı yapım işiyle ilgili olarak arsa bedelinden düşülecek tutara esas alınan yapı birim maliyetinin olması gerekenden düşük belirlendiğinden bahisle sorgu konusu edilen ...TL için, yukarıda açıklanan gerekçelerle, ilişilecek bir husus bulunmadığına, oy birliğiyle,”

8. BEDEL TAHMİNİ YAPILMADAN TAŞINMAZIN KİRAYA VERİLMESİ KAMU ZARARINI OLUŞTURUR

Sayıştay 2. Dairesinin 12.02.2013 tarih ve 35080 nolu kararı:

“A) 2886 sayılı Kanununun:

“Kapsam” başlıklı 1 inci maddesinde;

“Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, tram-pa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.

Birinci fıkrada sayılan daire ve idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile özel kanunlarla veya özel kanunların vermiş olduğu yetkiyle kurulmuş bulunan fonların yukarıda belirtilen işlerinin nasıl yapılacağı Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.”

“İlkeler” başlıklı 2 nci maddesinde;

“Bu Kanunun yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması esastır.”

“Tahmin edilen bedelin tespiti” başlıklı 9 uncu maddesinde;

“Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre ge-

rektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır. Bu bedel gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilir.

Ancak, yapım işlerinde bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce tespit edilmiş birim fiyatları varsa, bunlar uygulanır.”

“İhalenin sözleşmeye bağlanması” başlıklı 53 üncü maddesinde ise;

“Bütün ihaleler bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşme, idare adına ita amiri tarafından imzalanır.

Bu Kanunda belirtilen özel hallerde sözleşme yapılması zorunlu değildir.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yapılan denetimlere kanıtlayıcı belge olmak üzere Sanayi Odasından yazılı olarak alınan bilgi ve belgeden benzer yerlerin yıllık kira bedelinin TL olduğu anlaşılmış olup bu bedelin altında TL'ye kiraya verilmesi mümkün değildir.

Bu itibarla; Üniversiteye ait yerin ihale usullerine uyulmadan sadece Rektör imzası ile ortalama asgari rayiç bedelin altında ihalesiz İletişim A.Ş.'ye 2 yıllığına kiraya verilmesi sonucu oluşan TL tutarındaki kamu zararının Üst Yönetici (Rektör)'dan tek başına,

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizi ile birlikte tazminine, Daire Başkanı ile Üye'nın karşı oyları ile oyçokluğuyla;

...

B) 2886 sayılı İhale Yasasının Kesin Teminat başlıklı 54. maddesinde;

“Taahhüdün, sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, sözleşme yapılmasından önce müşteriden kira ve mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ihalelerinde bir yıllık ihale bedeli üzerinden %6 oranında kesin teminat alınır.

Sözleşmenin yapılmasından sonra gecici teminat iade edilir.”

denilmektedir.

Ayrıca 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli I sayılı tabloda; kira mukavelemeleri (mukavele süresine göre kira bedeli) üzerinden binde 1,5 oranında sözleşme damga vergisi kesileceği kararlaştırılmıştır.

Yapılan inceleme sonucunda; Kampüsü ile Kampüsü içerisinde GSM alt yapı sistemine ait radyo baz istasyonu ile ses ile data ve görüntü aktarımına yarayan sistemlerin 2 farklı yerde kurulması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işinde TL tutarındaki kesin teminat ile TL tutarındaki sözleşme damga vergisi tahsil edilmemesi sonucu oluşan toplam TL tutarındaki kamu zararının; kesin teminata ilişkin TL'lik kısmı tahsil edildiğinden konu hakkında ilişik kalmadığına oybirliğiyle,

Sözleşme damga vergisinin tahsil edilmemesine ilişkin TL'nin Üst Yönetici (Rektör)dan tek başına,

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizi ile birlikte tazminine oybirliğiyle,”

9. KİRA VE İRTİFAK HAKKI TESİSİ İHALELERİNE İLİŞKİN TAHMİN EDİLEN BEDELİN TESPİTİNDE YAPILAN YANLIŞLIKLAR

Üzerinde kiracı veya irtifak hakkı sahibi tarafından tesis yapılacak ve belli bir süre işletilecek olan idareye ait arazilerin kiraya verilmesi ve irtifak hakkı tesisi ihalelerine ilişkin tahmin edilen bedelin tespiti yapılan **başlıca yanlışlıklar şunlardır:**

1- Tahmin edilen bedelin sadece arazinin değeri üzerinden hesaplanması ve bu arazinin üzerinde inşa edilecek tesisin işletilmesinden müşterinin elde edeceği hasılat ve kârın hesaplama dahil edilmemesi,

2- Aslında rayiç kira bedelinden düşülen tesisin inşaat maliyetinin yanlış (yüksek) hesaplanması,

3- Tesisin öngörülen inşaatı dönemi süresince müşteriden kira alınmaması, fakat tesisin inşaatının erken bitirilerek hizmet vermesi ve kiracının kira bedeli ödemediği halde tesisten gelir elde etmesi,

4- Tesisten yararlanacak kişi sayısının ve birim fiyatların düşük hesaplanması,

5- Sabit kira bedeline ilave olarak hasılat payı alınmaması veya hasılatın alınacak payın oranının düşük belirlenmesi,

6- Tesisin idarenin kendisi tarafından inşa edilip işletilmesiyle kiracı tarafından inşa edilip işletilmesine ilişkin karşılaştırmalı fayda-maliyet analizinin yapılması.

Bir kamu idaresine ait arazi üzerinde tesis yapılması ve belli bir süre işletilmesi ihalelerine (Yap-İşlet-Devret Modeli)

ilişkin olarak tahmin edilen bedelin belirlenmesine ilişkin örnek hesaplamalar “2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve Uygulaması” isimli kitapta yer almaktadır.

10. KİRALAMALARA İLİŞKİN TAHMİN EDİLEN BEDELİN TESPİTİNDE VERGİ MEVZUATINDA YER ALAN EMSAL KİRA BEDELİ DE HESAPLANMAYA DAHİL EDİLEBİLİR

213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun “Arazide Kira” başlıklı 312’nci maddesine göre; bir arazinin getireceği kiranın bilinmesi icabeden hallerde arazi değerinin onda biri (%10’u) emsal kirası sayılır.

Aynı şekilde, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun “Emsal Kira Bedeli Esası” başlıklı 73’üncü maddesine göre; bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce veya mahkemelerce takdir veya tespit edilmiş kirası, bu suretle takdir veya tespit edilmiş kira mevcut değilse Vergi Usul Kanunu’na göre belirlenen vergi değerinin¹ % 5’idir. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve haklarının maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanunu’nun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin % 10’udur.

¹ Vergi Usul Kanununa göre vergi değeri bina ve arazinin emlak vergisine esas değeridir.

Bu nedenle, 2886 sayılı Kanuna yapılan kiralama ihaleleriyle ilgili tahmin edilen bedelin tespitinde zorluk yaşanması halinde kiralama konusu taşınmazın %5’i ile %10’u arasındaki bir değer yıllık tahmini kira bedeli olarak hesaplama dahil edilmesi faydalı olacaktır.

11. Bedelin Tahmin Edilememesi

2886 sayılı Kanunun “Bedelin tahmin edilememesi” başlıklı 10’uncu maddesinde; sınai ve teknolojik zorunlulukların gerektirdiği durumlarda ilgili bakanın onayı alınmak suretiyle, bedel tahmini yapılmadan kapalı teklif usulüyle ihale yapılabilir.” hükmü bulunmaktadır.

Bununla birlikte, söz konusu kanun hükmünü karmaşık yapım işleri veya ileri teknoloji ürünü eser imalatları için düşünmek gerekmektedir. Bu nedenle, idareye gelir getirici satış ve kiraya verme ihalelerinde bedelin tahmin edilemediği belirtilerek ihale çıkılması yasal olarak mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Ahmet ARSLAN; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve Uygulaması, 2018, Ankara.

www.malidunya.com

Sedi KAVAK*

TAŞINIRLARIN ÇALINMASI VEYA KAYBOLMASI HALİNDE İLGİLİLERİN SORUMLULUKLARI VE YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

Engin KÜKRER**

1. GİRİŞ

Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenleyen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun; "**Hesap verme sorumluluğu**" başlıklı 8 inci maddesindeki;

"Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır." hükmüyle kamu görevlerinin kamu kaynaklarının kullanılması hususundaki sorumlulukları genel hatlarıyla belirtilmiştir.

* İç Denetçi, Anadolu Üniversitesi

** İç Denetçi, CGAP, Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü

Makalemizde çalınan ve kaybolan taşınırlarla ilgili kamu personelinin görev ve sorumlulukları ile bu durumda yapılacak işlemler incelenecektir.

2. ÇALINAN VEYA KAYBOLAN TAŞINIRLARLA İLGİLİ GÖREV VE SORUMLULUKLAR

2.1 Üst Yöneticilerin Görev ve Sorumlulukları

5018 sayılı Kanunun "**Üst yöneticiler**" başlıklı 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

*"Üst yöneticiler, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, **sorumlulukları altındaki kaynakların** etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, **kayıp ve kötüye kullanımın önlenmesinden**, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve*

sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahalli idarelerde ise meclislere karşı **sorumludurlar.**” hükmü yer almaktadır. Buna göre üst yöneticiler kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamaktan ve kayıp ve kötüye kullanımın önlenmesinden sorumludur.

Söz konusu gözetim sorumluluğunun bir parçası olarak üst yöneticiler; taşınırların çalınması veya kaybolmasıyla ilgili olarak yapılan kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin değerlendirme yapmakla yükümlüdür. Bu değerlendirme “Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 7/A maddesindeki;

“Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin hususlar, ilgili harcama yetkilisinin görüşünü de içeren ve harcama birimi tarafından düzenlenen Ek-1’deki Değerlendirme Formu ile birlikte merkezde üst yöneticinin, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisinin değerlendirmesine sunulur. Merkezde üst yönetici, taşrada ise taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi gerek görmesi halinde hukuk biriminin görüşüne, sorumluların ve/veya ilgililerin bilgisine başvurabilir. Değerlendirme altmış gün içerisinde sonuçlandırılır.” hükmüne uygun olarak yapılmalıdır. Üst yönetici tarafından yapılan değerlendirme sonucu çalınan veya kaybolan taşınırlarla ilgili olarak kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde değerlendirme formu ile zararın tespitine ilişkin belgeler takibe yetkili birime gönderilmeli ve ilgili hakkında borç tahakkuk kaydı yapılarak tahsilat yoluna gidilmelidir.

2.2 Harcama Yetkililerinin Görev ve Sorumlulukları

Kamu görevlilerin kullanımına verilen taşınırlara ilişkin sorumluluk, Taşınır Mal Yönetmeliğinin “**Sorumluluk**” başlıklı 5 inci maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre; harcama yetkilileri taşınırların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesinden, kullanılmasından, kontrolünden, kayıtlarının anılan Yönetmelikte belirtilen esas ve usullere göre saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasını sağlamaktan sorumludur.

Bu bağlamda harcama yetkilileri, taşınırlara ilişkin işlem ve kayıtların usule uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmeye veya ettirmeye; kasıt, kusur veya ihmâl sonucu kırılan, bozulan veya **kaybolan taşınırların ilgililerden tazmini için gerekli işlemleri yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir.**

Harcama yetkilileri taşınır kayıtlarının mezkûr yönetmelik hükümlerine uygun olarak tutulması ve taşınır mal yönetim hesabının hazırlanması sorumluluğunu taşınır kayıt yetkilileri ve taşınır kontrol yetkilileri aracılığıyla yerine getirmektedir.

2.3 Taşınır Kontrol Yetkililerinin Görev ve Sorumlulukları

Taşınır Mal Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde taşınır kontrol yetkilisi “*Taşınır kayıt yetkilisinin yapmış olduğu kayıt ve işlemler ile düzenlediği belge ve cetvellerin mevzuata ve mali tablolara uygunluğunu kontrol eden, Harcama Birimi Taşınır Mal Yönetim Hesabı Cetvelini imzalayan ve bu konularda harcama yetkilisine karşı sorumlu olan görevlileri*” şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin beşinci fıkrası uyarınca taşınır kayıt yetkililerinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

“a) Taşınır kayıt ve işlemleri ile ilgili olarak düzenlenen belge ve cetvellerin mevzuata ve mali tablolara uygunluğunu kontrol etmek.

b) Harcama Birimi Taşınır Mal Yönetim Hesabı Cetvelini imzalayarak harcama yetkilisine sunmak.”

Buna göre taşınır kontrol yetkilileri; taşınır kayıt yetkilisinin taşınırlara ilişkin yapmış olduğu kayıt, sayım ve diğer işlemleri kontrol etmekte yükümlüdür. Ayrıca taşınır kayıt yetkilileri ile taşınır kontrol yetkilileri, düzenledikleri ve imzaladıkları belge ve cetvellerin doğruluğundan harcama yetkilisine karşı birlikte sorumludur.

2.4 Taşınır Kayıt Yetkililerinin Görev ve Sorumlulukları

Taşınır Mal Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendine göre Taşınır Kayıt Yetkilisi; taşınırları teslim alan, sorumluluğundaki ambarlarda muhafaza eden, kullanıcılarına ve kullanım yerlerine teslim eden, bu Yönetmelikte belirtilen esas ve usullere göre kayıtları tutan, bunlara ilişkin belge ve cetvelleri düzenleyen ve bu hususlarda hesap verme sorumluluğu çerçevesinde taşınır kontrol yetkilisi ve harcama yetkilisine karşı sorumlu olan görevlileri ifade etmektedir.

Yönetmelikte taşınır kayıt yetkililerinin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca taşınır kayıt yetkililerinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

“a) Harcama birimince edinilen taşınırlardan muayene ve kabulü yapılanları cins ve niteliklerine göre sayarak, tartarak, ölçerek teslim almak, doğrudan tüketilmeyen ve kullanıma verilmeyen taşınırları sorumluluğundaki ambarlarda muhafaza etmek.

b) Muayene ve kabul işlemi hemen yapılmayan taşınırları kontrol ederek teslim almak, özellikleri nedeniyle kesin kabulleri belli bir dönem kullanıldıktan sonra yapılabilen sarf malzemeleri hariç olmak üzere, bunların kesin kabulü yapılmadan kullanıma verilmesini önlemek.

***c) Taşınırların giriş ve çıkışına ilişkin kayıtları tutmak, bunlara ilişkin belge ve cetvelleri düzenlemek** ve taşınır mal yönetim hesap cetvellerini istenilmesi halinde konsolide görevlisine göndermek.*

ç) Tüketime veya kullanıma verilmesi uygun görülen taşınırları ilgililere teslim etmek.

d) Taşınırların yangına, ıslanmaya, bozulmaya, çalınmaya ve benzeri tehlikelere karşı korunması için gerekli tedbirleri almak ve alınmasını sağlamak.

e) Ambarda çalınma veya olağanüstü nedenlerden dolayı meydana gelen azalmaları harcama yetkilisine bildirmek.

f) Ambar sayımını ve stok kontrolünü yapmak, harcama yetkilisince belirlenen asgari stok seviyesinin altına düşen taşınırları harcama yetkilisine bildirmek.

g) Kullanımda bulunan dayanıklı taşınırları buldukları yerde kontrol etmek, sayımlarını yapmak ve yaptırmak.

ğ) Harcama biriminin malzeme ihtiyaç planlamasının yapılmasına yardımcı olmak.

h) Kayıtlarını tuttuğu taşınırların yönetim hesabını hazırlamak ve harcama yetkilisine sunulmak üzere taşınır kontrol yetkilisine teslim etmek.

ı) **Ambarlarında kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlikleri nedeniyle meydana gelen kayıp ve noksanlıklardan sorumlu olmak.**

i) *Ambarlarını devir ve teslim etmeden, görevlerinden ayrılmamak.*

Buna göre taşınır kayıt yetkilileri sorumluluklarında bulunan taşınırların niteliğini kaybetmesine neden olacak yangın, ıslanma vb. dış faktörler ile çalınma ve kaybolma gibi tehlikelere karşı gerekli tedbirleri almaktan ve alınmasını sağlamaktan yükümlüdür. Bununla birlikte ambara giren ve çıkan taşınırlara ilişkin kayıtların tam ve doğru olarak tutulması, sayımın ve stok kontrolünün düzenli olarak yapılması hususları kayıp ve çalınmalara karşı önemli bir tespit edici kontrolüdür. Zira Yönetmelik'te belirtildiği üzere ambarlarında kasıt, kusur, ihmal tedbirsizlikleri nedeniyle meydana gelen kayıp ve noksanlıklardan taşınır kayıt yetkilileri doğrudan sorumludur.

Ayrıca yönetmelikte taşınır kayıt yetkililerinin görevleri arasında sıralanan "*Kullanımda bulunan dayanıklı taşınırları buldukları yerde kontrol etmek, sayımlarını yapmak ve yaptırmak.*" hükmü gereğince taşınır kayıt yetkilileri kullanımında bulunan dayanıklı taşınırları da düzenli olarak kontrol etmekle ve sayımlarını yapmakla yükümlüdür.

Dolayısıyla taşınırların muhafazasından sorumlu olanların gerekli tedbirleri almaması veya gereken dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle çalınma veya

kaybolmaya bağlı olarak oluşan kamu zararları hakkında, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki;

"Taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kullanılmaz hale gelmesi veya yok olması sonucunda sebep oldukları kamu zararları hakkında, 27/9/2006 tarihli ve 2006/11058 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır."

hükme göre zarar, sorumlularına ödettilir.

2.5. Kullanımına Taşınır Verilen Personelin Görev ve Sorumlulukları

Kamu mali yönetimine yön veren 5018 sayılı Kanunun "*Mal yönetiminde etkililik ve sorumluluk*" başlıklı 48 inci maddesinde;

"Kamu idareleri, taşınırların yönetimi, kaydı, muhafazası ve kullanımından sorumludurlar. Taşınırların özelliğinden veya olağan kullanımından kaynaklanan yıpranma ile usulüne uygun olarak belirlenen firelerden dolayı sorumluluk aranmaz."

Kullanılmak üzere taşınır teslim edilen görevliler, taşınırın korunmasından ve taşınıra verilen zararlardan sorumludur. Kamu idareleri, verilen zararların sorumlularına ödettilmesini sağlamakla yükümlüdür.

Kamu idarelerine ait malları edinme, kiralama, tahsis, yönetim, kullanma ve elden çıkarma işlemleri, mevzuatın-

da öngörülen kurallar dâhilinde hizmetin amacına uygun olarak verimlilik ve tutumluluk ilkesine göre yapılır. Bu ilkeye aykırı eylem ve işlemlerden doğacak zararlardan, malların yönetimi veya kullanılması hususunda yetki verilenler sorumludur.” hükümlerine yer verilmiştir.

Bu hükme paralel olarak Taşınır Mal Yönetmeliğinin “Sorumluluk” başlıklı 5 inci maddesinde kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilenlerin görev ve sorumlulukları şöyle sıralanmıştır:

“(3) Kamu idarelerine ait taşınırların muhafazası ile görevli olan veya **kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilen kamu görevlileri bu taşınırları en iyi şekilde muhafaza etmek**, gerekli bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, verilmiş amacına uygun bir şekilde kullanmak ve görevin sona ermesi veya görevden ayrılma halinde iade etmek zorundadırlar.

.....

(6) **Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle oluşan kamu zararı, değer tespit komisyonu tarafından tespit edilecek gerçeğe uygun değer üzerinden, ilgili mevzuat hükümleri uygulanmak suretiyle tahsil edilir.** Ortak kullanım alanına tahsis edilen dayanıklı taşınırlarda meydana gelen kamu zararı ise zararın oluşmasında kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilir.”

Söz konusu hükmü özetleyecek olursak; **kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilen kamu görevlileri taşınırları en iyi şekilde muhafaza etmekten sorumludurlar.** Taşınır Teslim Belgesi ile

kullanıcılarına teslim edilen taşınırların kamu hizmeti veya görevinin icra edildiği alanda kullanılması gerekmekte olup herhangi bir nedenle bu alanın dışına çıkarılan taşınırların çalınması veya kaybolması halinde, bunların Taşınır Mal Yönetmeliğinde belirtilen esas ve usuller kapsamında oluşturulan ***Değer Tespit Komisyonu*** tarafından tespit edilecek ***gerçeğe uygun değerleri*** belirlenerek, Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanmak suretiyle sorumlularına ödettilmesi gerekmektedir.

2.6. Muhasebe Yetkililerinin Taşınır Hesabına İlişkin Görev ve Sorumlulukları

Taşınır işlemlerine ilişkin muhasebe yetkilisinin görev ve sorumlulukları Taşınır Mal Yönetmeliğinin 8 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Madde hükmünde;

“(1) Taşınır işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtları, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğine dayanılarak çıkarılmış ilgili muhasebe düzenlemeleri ve bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde muhasebe yetkilileri tarafından yapılır.

(2) Muhasebe yetkilileri, harcama birimlerinde hazırlanan Harcama Birimi Taşınır Mal Yönetim Hesabı Cetvelinde gösterilen tutarların muhasebe kayıtlarıyla uygunluğunu kontrol ederek onayladıktan sonra, harcama yetkilisine göndermekle görevli ve sorumludurlar.

(3) Muhasebe yetkililerinin bu Yönetmelikteki görevleriyle ilgili sorumlulukları, taşınır işlemlerine ilişkin muhasebe kayıt-

larının, dayanağı belgelere uygunluğu ile harcama birimlerince hazırlanan Harcama Birimi Taşınır Mal Yönetim Hesabı Cetvellerini inceleyip onaylayarak harcama yetkilisine vermekle sınırlıdır.”

denilmek suretiyle, taşınırın giriş, çıkış, hurdaya ayrılması vb. işlemlerinin Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğine dayanılarak çıkarılmış Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ve bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde ise Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümleri uygulanmak suretiyle yerine getirilmesi gerekir.

Ayrıca muhasebe yetkililerinin sorumluluklarının, Muhasebe Yetkilisi Adaylarının Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Muhasebe Yetkililerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 24 üncü maddesi kapsamında değerlendirilerek bu hususta ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. Muhasebe yetkilisi ilgili cetvel belgelerin düzenlenmesi, onaylanması ve muhasebeleştirme işleminin zamanında yapılması noktasındaki sorumluluklarının gereklerini yerine getirmemesi halinde disiplin hükümlerinin yanı sıra, oluşan zararlar için ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

2.7. Vekâlet Görevi Nedeniyle Doğan Sorumluluk

Kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden vekâleten atanan görevliler asılın tüm yetki ve sorumluluklarını taşımaktadır.

Nitekim 14.6.2007 tarih ve 5189/1 sayılı “5018 sayılı Kanun Çerçevesinde Sorumlu Tutulacak Görevli ve Yetkililerin

Belirlenmesi Hakkında Sayıştay Genel Kurul Kararında; “Bu nedenle, harcama yetkilisinin yerine, mevzuatında öngörülen usullere uygun olarak vekâleten atanan görevlinin, vekâlet ettiği göreve ait harcama yetkisini kullanmasından doğan sorumluluğun bu görevi vekâleten yürüten görevliye ait olduğuna oybirliğiyle,” denilmek suretiyle, vekâlet devrinden doğan sorumluluk, vekâlet görevini yürüten görevliye ait olduğu kabul edilmiştir.

Dolayısıyla bir görevi vekâleten yürüten ve görev tanımını kapsamında taşınır işlemleri bulunan kamu görevlileri, taşınırın muhafazasından ve yönetilmesinden sorumludurlar. Sorumlulukları altındaki taşınırlar için gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle çalınma veya kaybolma durumu sonucunda doğan zararlar hakkında Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanacaktır.

3. MAHALLİ İDARELERCE KONU HAKKINDA YAPILAN HATALI UYGULAMALAR

Geçmiş yıllara ait Sayıştay Raporları incelendiği zaman bu konu hakkında bazı hatalı uygulamalar dikkat çekmektedir. Bu konuda ilk dikkat çeken husus; çalınan veya kaybolan taşınırların mevzuata aykırı bir şekilde hurdaya ayrılması işlemidir. Yok olma şeklinde kayıtlardan çıkarılması gereken taşınırlara ilişkin hususlar Taşınır Mal Yönetmeliğin 27 nci maddesinde düzenlenmiştir. Madde hükmünde;

“(1), **çalınma**, kaybolma **gibi nedenlerle yok olan taşınırlar** Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek kayıtlardan çıkarılır.

.....

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen hallerde kasıt, **kusur, ihmal veya tedbirsizlik** olup olmadığı araştırılarak sonuçları **ayrı bir tutanakta belirtilir** ve **5 inci madde hükmüne göre işlem yapılır.**

denilmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 198 inci maddesine göre kurum faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi uzun süre kullanılabilen varlıklar 255- Demirbaşlar Hesabında izlenmektedir. Hesapta izlenen söz konusu maddi duran varlıklardan kullanılma olanağını yitirenler Taşınır Mal Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendindeki;

“Ekonomik ömrünü tamamlamış olan veya tamamlamadığı halde teknik ve fiziki nedenlerle alınış amaçları doğrultusunda kullanılması imkânı kalmayan ya da tamiri mümkün veya ekonomik olmayan arızalar nedeniyle kullanılmasında yarar görülmemeyerek hizmet dışı bırakılan taşınır- lar ile üretim sırasında elde edilen kır- pıntı, döküntü ve artık parçalar”

olarak tanımlanan hurda kapsamında değerlendirilmektedir.

Hurda tanımı kapsamında mevcut maddi duran varlıklar ise, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 224 üncü ve müteakip maddelerine göre 294-Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabında kayıt altına alınarak gerekli diğer işlemler tesis edilmektedir.

Bu durumda çalınma ve kaybolma gibi nedenlere yok olan taşınırlar, fark-

lı işlemler ve muhasebe kayıtlarına tabi tutulmakta, Kayıttan Düşme Teklif ve Onayı Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek Taşınır Otomasyon Sistemi ve Muhasebe kayıtlarından çıkarılmaktadır. Ancak böyle bir işlemin gerçekleşmesi için taşınırın **çalınma** ve **kaybolma** fiilinde **kullanıcıların** kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliklerinin olup olmadığını **araştırılarak sonuçları ayrı bir tutanak- ta belirtilmesi** gerekmektedir.

Dolayısıyla çalınma veya kaybolma şeklinde tezahür eden bir durumda, taşınırın fiziki varlığından bahsetmek mümkün değildir. Durum böyle iken çalınan bir taşınır (Maddi Duran Varlık) için **“Hurdaya Ayrılması”** işlemi tesis etmek, mevcut mevzuat hükümlerine aykırı işlemlerin uygulamaya yansımaya da sebebiyet vermektedir. Kaldı ki çalınan veya kaybolan taşınırlar için **“Hurdaya Ayrılması”** işlemi yapılmasında, **Taşınır Kayıt Yetkilisi** ve **Harcama Yetkilisinin** sorumluluğu bulunmaktadır.

4. KASIT KUSUR İHMAL VEYA TEDBİRSİZLİKLER NEDENİYLE ÇALINAN VEYA KAYBOLAN TAŞINIRLARA İLİŞKİN OLARAK TESİS EDİLMESİ GEREKEN İŞLEMLER

Taşınır Mal Yönetmeliğinin 13 üncü maddesine göre taşınırın kaybolma ve çalınma gibi yok olma hallerinde, Taşınır İşlem Fişine dayanılarak taşınırın kayıtlı değeri esas alınarak çıkış işlemi yapılır.

Öte yandan aynı Yönetmeliğin 27 nci maddesi uyarınca, çalınma ve kaybolma gibi nedenlerle yok olan taşınırlar için sorumluların kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliklerinin olup olmadığını araştırılarak sonuçlarının ayrı bir tutanakta gösterilmesi gerekir.

Kaybolan veya çalınan taşınırlara ilişkin olarak taşınır kayıt yetkilisi veya kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlileri tarafından harcama yetkilisine yapılan bildirimden sonra gerçekleştirilen inceleme ve araştırma sonucunda düzenlenen tutanak sonuçlarına göre taşınırların muhafazasından ve kullanımından sorumlu olanların kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliklerinin bulunması veya bulunmaması hallerinde, “**Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı**” düzenlenir:

Tutanak, harcama yetkilisi tarafından görevlendirilecek en az üç kişiden oluşan komisyonca imzalanır ve harcama yetkilisi tarafından onaylanır. Tutanağın bir nüshası, çıkış kaydına esas olmak üzere düzenlenen Taşınır İşlem Fişine, ikinci nüshası muhasebe birimine gönderilecek Taşınır İşlem Fişine eklenir. Muhasebe birimi Taşınır İşlem Fişi ve eki tutanağı dikkate alarak Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerekli muhasebe kayıtlarını gerçekleştirir.

Ancak, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 48 inci maddesine göre kullanılmak üzere taşınır teslim edilen görevliler, taşınırın korunmasından ve taşınıra verilen zararlardan sorumludur. Kamu idareleri ise verilen zararların sorumlularına ödetirilmesini sağlamakla yükümlüdür.

Anılan Kanununun 71 inci maddesinde ise, kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır şeklinde kamu zararı tanımı yapılarak, kamu zararının esasları belirlenmiştir.

Ayrıca tespit edilen kamu zararlarından doğan alacakların tahsiline ilişkin usul ve esaslar ise “**Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**’te düzenlenmiştir. Buna göre bir taşınırın çalınmasının veya kaybolmasının tespit edilmesi halinde; kullanıcı personelin kusur, ihmal ve tedbirsizliğinden kaynaklanan bir durum olup olmadığının incelenerek sonuçlarının ayrı bir tutanakla belirtilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda anılan yönetmeliğin 7/A maddesi uyarınca işlem tesis edilmesi önerilmektedir.

Söz konusu madde uyarınca; kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin hususlar, ilgili harcama yetkilisinin görüşünü de içeren ve harcama birimi tarafından düzenlenen Ek-1’deki Değerlendirme Formu ile birlikte merkezde üst yöneticinin, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisinin değerlendirmesine sunulur. Üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından yapılan değerlendirmede, kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde Değerlendirme Formu ile zararın tespitine ilişkin belgeler takibe yetkili birime gönderilir.

Tespit edilen zararın, sorumlular ve/veya ilgililerce defaten ödenmesi veya ödeneceğinin yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde söz konusu alacak borç tahakkuk kaydı yaptırılarak tahsil edilir. Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın, yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararı niteliği taşıyamamakla birlikte, tahsili gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi halinde bu alacak genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle çalınan veya kaybolan taşınırlardan dolayı kamu zararı oluşmuş ise bu zarar, Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanarak tahsil edilir.

Söz konusu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde;

“Bu yönetmelik hükümlerine göre memurlarca tazmin edilecek zararlar:

a) *Kanun, tüzük ve yönetmelik hükümleri ile belirlenmiş görevlerini kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucu gerekli dikkat ve itina ile yapmamaları sebebiyle idarenin veya kişilerin uğradığı zararlar,*

b) *Kendilerine teslim edilen Devlet malının korunması ve her an hizmete hazır halde bulundurulması için gerekli tedbirleri kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucu almamaları sonucu Devlet malında meydana gelen zararlardan,*

ibarettir.” denilmektedir.

Bu şekilde bir zararın memurdan tahsil edilebilmesi için zararın mevcut olması, zararın doğrudan doğruya memurun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliğinden kaynaklanması ve zararın herhangi bir mücbir sebebe dayanmaması gerekir.

Kullanılmak üzere teslim edilen taşınırların kaybolması veya çalınması şeklinde yok olması halinde zararın ve miktarın tespiti, takibi ile ödettirilmesi işlemleri, aynı Yönetmeliğin 7 nci, 8 inci ve 10 uncu maddelerine göre yürütülür.

5. ÇALINAN VEYA KAYBOLAN TAŞINIRA İLİŞKİN MUHASEBELEŞTİRME İŞLEMLERİ

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin düzenleyen 187 inci maddesinin birinci fıkrasının (a/1) bendine göre; çalınma gibi nedenlerle ortaya çıkan eksilmelere ilişkin durum, gerekli kayıt güncellemesine esas olmak üzere ilgili harcama biriminin taşınır kayıt yetkilisi ile harcama yetkilisi tarafından, kaybolma ve çalınma durumu için düzenlenen Taşınır İşlem Fişi ve eki “Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı”nın bir nüshasının, mali hizmetler birimine gönderilmesi gerekmektedir.

Taşınır Mal Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca harcama yetkilileri, kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizler sonucu kaybolma veya çalınma gibi nedenlerle yok olan taşınırların ilgililerden tazmini için gerekli işlemleri yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir. Harcama yetkilileri kendilerine kaybolduğu veya çalındığı bildirilen taşınırlar müteallik tazmin işlemi yaptırabilmesi için, çalınma ve kaybolma halinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik hallerine dayanıp dayanmadığını araştırıp, sonuçlarını bir tutanakta gösterilmesini sağlamakla sorumludur.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre sorumluların taşınırların kaybedilmesi veya çalınmasında kasıt, kusur veya ihmal gibi hallerinin mevcudiyetinin sabit olduğunun varlığı halinde, kaybolan taşınırlar kayıttan çıkarılma işleminin sonra, sorumlulardan tazmin edilecek tutarların muhasebe kayıtlarında izlenmesi, alacak takip ve tahsilat izleme dosyalarının oluşturulması gerekmektedir.

Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi uyarınca ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek görevi strateji geliştirme birimlerinin yani mali hizmet birimlerinin görevleri arasında sayılmıştır. Çalınan ve kaybolan taşınırlardan doğan alacakların da takip ve tahsil işlemlerinin, mali hizmetler muhasebe alt birimi tarafından yürütülmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca tazminine karar verilen idare alacağı için takibe yetkili birimce alacak takip dosyası açılır ve alacağın tespit, takip ve tahsiline ilişkin bütün belgeler alacak takip dosyasında muhafaza edilir. Bu dosyada Yönetmeliğin 7/A maddesi uyarınca düzenlenen “Değerlendirme Formu” da bulundurulur.

Çalınma ve kaybolma gibi nedenlerle oluşan ve Sayıştay ilâmı ile kesin hükme bağlanan kamu zararının sorumlularınca rızaen ödenmemesi halinde, alacak takip dosyası, takibe yetkili birimce hukuk birimine intikal ettirilir.

Kaybolan veya çalınan taşınırlara ilişkin olarak sorumlularla ilgili hususlar belirlenip belgelendirildikten sonra;

- Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının

Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik,

- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği,

- Muhasebe işlemlerinin yürütüldüğü otomasyon sistemine

uygun olarak muhasebe kayıtlarına alınan alacak için ayrıca tahsilat izleme dosyası açılır.

Yukarıda belirtilen açıklamalar çerçevesinde oluşan idare alacaklarının muhasebe kayıtlarında izlenmesi ise Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.

5.1. Ambarda Bulunan Taşınırların Kaybolması veya Çalınmasına İlişkin Muhasebeleştirme İşlemleri

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 114 üncü maddesinin birinci fıkrasının sekizinci bendine göre stokların miktar ve değerlerinde, kaybolma veya çalınma, gibi nedenlerle ortaya çıkan eksilmeler ilgili harcama biriminin taşınır kayıt ve kontrol yetkilisi ve harcama yetkilisince muhasebe birimine bildirilir. Bunun üzerine muhasebe birimince kayıtlar güncellenir.

a) Ambarda Bulunun Tüketime Yönelik Malzemelerin Kaybolması veya Çalınması

Muhasebe birimince ortaya çıkan stok noksanlıklarının geçici olarak kaydedilip izlenmesi için;

Hesabın Adı	Borç	Alacak
197-Sayım Noksanları Hesabı	XXX	
150-İlk Madde ve Malzemeler Hesabı		XXX

şeklinde kaydedilir.

Noksanlığın nedeninin araştırılıp sonuçlandırılmasından sonra kişisel kasıt, kusur veya ihmal olduğu tespit edilir ise sayım noksanları hesabına alınan tutarlardan 140-Kişilerden Alacaklar Hesabına kaydedilmesi gerekenler, sorumluları adına gerçeğe uygun değeri ile bu hesaba, kayıtlı tutarı ile gerçeğe uygun değeri arasındaki olumsuz fark tutarı 630-Giderler Hesabına borç; kayıtlı değeri 197-Sayım

Noksanları Hesabına, kayıtlı değeri ile gerçeğe uygun değeri arasındaki olumlu fark tutarı tahsilinde bütçeye gelir kaydedilmek üzere 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilir.

b) Ambarda Bulunun Dayanıklı Taşınırın Kaybolması veya Çalınması

Muhasebe birimine bildirilen sayım noksanları dayanıklı taşınır kayıtlı değerleri üzerinden;

Hesabın Adı	Borç	Alacak
197-Sayım Noksanları Hesabı 255-Demirbaşlar Hesabı veya İlgili Hesap	XXX	XXX

şeklinde kaydedilir.

Noksanlığın nedeninin araştırılıp sonuçlandırılmasından sonra kişisel kasıt, kusur veya ihmal olduğu tespit edilir ise yukarıda “a) Ambarda Bulunun Tüketime Yönelik Malzemelerin Kaybolması veya Çalınması” başlığı altında yapılan açıklamalarda olduğu gibi muhasebe kayıtları yapılır.

Öte yandan çalınan veya kaybolan taşınırın herhangi bir şekilde kayıttan düşmesi nedeniyle doğan zararlara ait olmak üzere dairelerce bildirilen miktarlar, 140-Kişilerden Alacaklar hesabına borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydı yapılır.

5.2. Kullanıma Verilen Taşınırın Kaybolması veya Çalınmasına İlişkin Muhasebeleştirme İşlemleri

Taşınır Mal Yönetmeliğinin 27 nci maddesinde;

“(1), **çalınma**, **kaybolma gibi nedenlerle yok olan taşınır** Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi dü-

zenlenerek kayıtlardan çıkarılır.” denilmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 187 maddesine göre kaybolma ve çalınma, gibi nedenlerle ortaya çıkan eksilmeler ilgili tahakkuk dairesinin mal sorumlusu ve harcama yetkilisiince muhasebe birimine bildirilerek kayıtlar güncellenir.

Kaybolan veya çalınan taşınırlara ilişkin olarak sorumluların kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliklerinin belirlenmesi ve bunların ilgili belgelerde kayıt altına alınmasından sonra aşağıda belirtilen örnekte gösterildiği gibi muhasebe kayıtları yapılır.

Örnek: Kayıtlı değeri 10.000,00 TL, birikmiş amortismanı 8.000,00 TL olan bir demirbaşın ilgisinin kusuru nedeniyle kaybolmuştur. Demirbaşın gerçeğe uygun değeri 6.000,00 TL tutarındadır. Mali işlemin aşağıda belirtildiği şekilde muhasebe kayıtlarında gösterilmesi gerekmektedir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
630.99.99.00.00-Giderler Hesabı (<i>Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler</i>)	2.000,00 8.000,00	10.000,00
257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı 255-Demirbaşlar Hesabı		
140.01.01.00.00-Kişilerden Alacaklar Hesabı 600.05.09.01.06-Gelirler Hesabı	6.000,00	6.000,00

5.3. Çalınan veya Kaybolan Taşınırlarda Sorumluların Kasıt Kusur İhmal veya Tedbirsizliklerinin Bulunmaması Halinde Yapılması Gereken İşlemler

Taşınırın çalınma veya kaybolma halininin, sorumluların herhangi bir kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği nedeniyle ortaya çıkmadığının düzenlenen tutanakta belirtilmesi halinde ise Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı ve Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek kayıtlardan çıkarılma eşleminin yapılarak düzenlenen belgelerin bir nüshasının gerekli muhasebe kayıtlarının tamamlanması için muhasebe biriminin gönderilmesi gerekmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin giderler hesabına ilişkin borç ve alacak işlemlerini düzenleyen 373 üncü maddesinin birinci fıkrasının a/7 bendinde; “*Varlıkların veya*

başka nedenlerle miktar veya hacminde meydana gelen azalışlar bu hesaba borç, ilgili varlık hesaplarına alacak kaydedilir.” denilmektedir.

Bu durumda sorumluların kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliğin söz konusu olmadığı taşınırların kaybolma veya çalınma nedeniyle miktarında meydana gelen azalışların, 630-Giderler Hesabına borç, ilgili hesap veya hesaplara alacak kaydı suretiyle muhasebeleştirme işlemi yapılır. Kayıtlardan çıkarılan maddi duran varlık tutarlarının ayrılan amortisman tutarı aynı zamanda 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç kaydedilir.

Örnek: Kayıtlı değeri 10.000,00 TL, birikmiş amortismanı 8.000,00 TL olan bir demirbaşın kaybolduğu, ilgisinin bu durumdan herhangi bir kasıt, kusur veya ihmalinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Hesabın Adı	Borç	Alacak
630.99.99.00.00-Giderler Hesabı (<i>Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler</i>)	2.000,00 8.000,00	10.000,00
257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı 255-Demirbaşlar Hesabı		

6. SONUÇ

Taşınır Mal Yönetmeliğine göre harcama yetkilileri, taşınırlara ilişkin işlem ve kayıtların usule uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmeye veya ettirmeye; kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlikler sonucu kaybolan veya çalınan taşınırların ilgililerden tazmini için ge-

rekli işlemleri yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

Buna göre;

a) Kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilen kamu görevlileri bu taşınırları, en iyi şekilde muhafaza etmek zorunda olmaları gerektiğinden hareketle;

kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle çalınma veya kaybolma şeklinde tezahür eden ve yapılacak araştırma sonuçları ayrı bir tutanakta belirtilen taşınırın **fiziki varlıklarından bahsedilemeyeceğinden**, hurdaya ayırma işlemleri yapılmamasının,

b) Kaybolan veya çalınan taşınırlara ilişkin olarak taşınır kayıt yetkilisi veya kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlileri tarafından harcama yetkilisine yapılan bildirimden sonra gerçekleştirilen inceleme veya araştırma sonucunda düzenlenen tutanak sonuçlarına göre taşınırın muhafazasından ve kullanımından sorumlu olanların kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliklerinin bulunması veya bulunmaması hallerinde, **“Kayıttan Düşme Teklif ve Onay Tutanağı”** düzenlenerek Taşınır İşlem Fişi ekinde muhasebe birimine gönderilmesinin,

c) Taşınırın muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kaybolması veya çalınması halinde sebep olunan kamu zararları hakkında, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasının,

d) Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle oluşan kamu zararı, değer tespit komisyonu tarafından tespit edilecek gerçeğe uygun değer üzerinden, Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanmak suretiyle tahsil edilmesinin,

e) Kaybolan veya çalınan taşınırlardan kaynaklı mali işlemlerin, **“5. ÇALINAN VEYA KAYBOLAN TAŞINIRA İLİŞKİN MUHASEBELEŞTİRME İŞLEMLERİ”** başlığı altında yapılan açıklamalara göre muhasebeleştirilmesinin,

Uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

1.5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

2. 18.01.2007 tarihi ve 26407 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği

3.27.05.2016 tarih ve 29724 Mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği

4. 19.10.2006 tarih ve 26324 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

5. 13/08/1983 tarih ve 18134 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerinin Sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik

6. Muhasebe Yetkilisi Adaylarının Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Muhasebe Yetkililerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin

7.14.6.2007 tarih ve 5189/1 sayılı “5018 sayılı Kanun Çerçevesinde Sorumlu Tutulacak Görevli ve Yetkililerin Belirlenmesi Hakkında Sayıştay Genel Kurul Kararı

8. T.C Sayıştay Başkanlığı Denetim Raporları

9. Mahalli İdareler İçin Açıklamalı-Detaylı Muhasebeleştirme Örnekleri, Ankara-2011, Hamdi GÜLŞEN, Muhasebat Başkontrolörü

10.Taşınır Mal Yönetmeliği, üçüncü bası, Ankara-2009, Necip TURGUTER, Sayıştay Denetçisi

11.Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planı

Salih KAN*

BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE FİNANSAL GİDER KISITLAMASI UYGULAMASI

1. GİRİŞ

Belediye iktisadi teşebbüsleri sermayesi doğrudan veya dolaylı olarak belediyeye ait serbest piyasa kurallarına göre faaliyet güden ve özel hukuk tüzel kişiliği olması sebebiyle ticaret kanunu hükümlerine tabi olarak yönetilen genellikle sermaye şirketi olarak kurulması sonucunda kurumlar vergisi mükellefi olan şirketlerdir.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin vergi matrahının hesabında yer alan “İndirimi Kabul Edilen Giderler” başlığı belediye şirketleri içinde geçerli olup giderlere yasal norm içerisinde bakıldığında 5520 sayılı Kurumlar Vergisinin 8’inci maddesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 40’uncü maddesinde hüküm altına alındığı görülecektir. Çünkü kurumlar vergisi mükellefi olan belediye şirketlerinin elde ettiği kazanç kurum kazancı olması nedeniyle ticari kazanç hükümlerinin geçerli olacağı 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 6’ncü maddesinde belirtilmiştir. Giderler içinde “Kanunen Kabul

Edilmeyen Giderler” başlığı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 11’inci maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu’nun 41’inci maddesinde düzenlenmiştir. Makalemizde kurumlar vergisi mükellefi olan belediye şirketlerinde indirimi kanunen kabul edilmeyen giderlerden olan finansal gider kısıtlamasına değinilecek olup konu detaylı olarak irdelenecektir.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

6322 sayılı Kanununun 37’ncü maddesiyle 1/1/2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere 5520 sayılı Kanununun 11’inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (i) bendiyle; kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurlarının toplamının %10’unu aşmamak üzere

* Sayıştay Başkanetçisi

Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan kısmı kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul edilmiştir.

Bu uygulamada yabancı kaynaklar; bilançonun kısa vadeli yabancı kaynaklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamı olarak tanımlanmış olup %10 oranı sektörler itibarıyla farklılaştırmaya Cumhurbaşkanını, bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Cumhurbaşkanı bu yetkisini 4/2/2021 tarihli ve 31385 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 3/2/2021 tarihli ve 3490 sayılı Cumhurbaşkanını Kararıyla kullanmış olup bu Kararda 1/1/2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemi kazançlarına uygulanmak üzere söz konusu gider ve maliyet unsurlarının %10’unun kurum kazancının tespitinde indiriminin kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanununun “Kabul edilmeyen indirimler” başlıklı 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde yer alan finansman gider kısıtlamasına ilişkin düzenleme 1/1/2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olup bu tarihten itibaren (bu tarih dahil) sağlanan finansman hizmetleri veya akdedilen kredi sözleşmeleri nedeniyle oluşan finansman giderleri, 3/2/2021 tarihli ve 3490 sayılı Cumhurbaşkanını Kararıyla 1/1/2021 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemlerine uygulanmak üzere yürürlüğe giren finansman gider kısıtlamasının hesabında dikkate alınacaktır. 01/01/2013 tarihinden itibaren temin edilen yabancı kaynaklara ilişkin ve 01/01/2021 tarihi sonrası kesinleşen giderler bu uygulamaya konu olacaktır. Bu sebeple bu tarihte kesinleşip daha önceki

yılları dönemsellik ilkesi gereği ilgilendirilen kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilmiş olan finansal giderler bu uygulamaya tabi değildir.

Yatırım: İlgili duran varlık kullanılmaya hazır hale gelinceye kadar yatırım projelerine ilişkin olarak “yapılmakta olan yatırımlar” hesabında izlenen tutarlar da dahil olmak üzere her türlü (teşvik belgeli veya belgesiz) amortismanına tabi iktisadi kıymetleri ifade etmekte olup finansal gider uygulamasının şartlarına tabi olan işletmelerin borçlanmalarında yatırımın maliyetine eklenmiş olan yabancı kaynaklardan doğan gider ve maliyet unsurları ise %10’luk bu kısıtlamaya tabi tutulmayacaktır.

Bu tanımdan yola çıkarak gider ve maliyet unsurlarından yatırımın maliyetine eklenenler gider kısıtlaması kapsamı dışındadırlar. Finansman gider kısıtlaması kapsamında yatırım olarak kabul edilen kıymetlerin maliyet bedelinin hangi unsurlardan oluştuğu Vergi Usul Kanununun değerlendirme hükümlerini içeren 262’nci maddesinde belirtilmiştir. Bu madde çerçevesinde yatırım maliyetine eklenen finansman giderleri bu uygulamaya tabi olmaması sebebiyle indirimi kabul edilen giderler olarak giderleştirilebilmektedir.

Ayrıca bir gider veya maliyet unsurunun gider kısıtlamasına konu edilmesi için bunların yabancı kaynak kullanımına ve bu kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmuş olması gerekmektedir. Teminat mektubu komisyonları, tahvil ihracı ile ilgili olarak yapılan baskı ve benzeri giderler ile ipotek masrafları gibi herhangi bir yabancı kaynak kullanımına bağlı olmaksızın yapılan giderler bu du-

ruma örnek olup bu uygulama kapsamı dışındadır. Yine erken ödeme ve peşin ödeme iskontoları da gider mahiyetinde olmayıp gelir azalması niteliğinde olması sebebiyle, kredi sözleşmelerine ilişkin olarak ödenen damga vergisi veya banka havale ücretlerine ilişkin ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi bir yabancı kaynağın kullanım süresine bağlı olarak doğmayan gider ve maliyet unsurları bu uygulama konusu değildir. Ancak kredi faizleri üzerinden ve yabancı kaynağın işletmede kullanım süresine bağlı olarak hesaplanan vergiler ve Vergi Usul Kanununun 280'inci maddesi kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanabilecek kur farkı giderleri ile işletmelere temin edilip aynı şartlarda grup şirketlerine aktarılan krediler de devralan şirket bünyesinde finansal gider kısıtlaması kapsamında değerlendirilecektir.

Kur farklarına ilişkin olarak düşüş veya yükselişler nedeniyle, geçici vergilendirme dönemleri itibarıyla kur farkı geliri veya kur farkı gideri söz konusu olabilmektedir. Şu kadar ki aynı kaynağa ilişkin olarak bir hesap dönemi içindeki aynı veya farklı geçici vergilendirme dönemlerinde oluşan kur farkı gelir ve giderleri mahsuplaştırılarak işlem tarihi veya dönem sonu itibarıyla bu kaynağa ilişkin net kur farkı gideri doğması halinde bu tutar finansman gideri kısıtlamasında dikkate alınacaktır. Aynı dönem içinde olsa bile farklı yabancı kaynaklara ilişkin olarak oluşan kur farkı gelirleri ile kur farkı giderlerinin birlikte değerlendirilmesi mümkün değildir. Öte yandan, temin edilen yabancı kaynağın mevduat vb. şekillerde değerlendirilmesi sonucu doğacak kur farkı geliri şirketin bilançosunun aktifinde yer alan bir varlığın de-

ğerlemesi sonucu oluştuğu için, yabancı kaynağa ilişkin kur farkı giderinden mahsup edilemeyecektir.

Bu uygulama yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan tüm kurumlar vergisi mükelleflerini kapsamı sebebiyle sermaye şirketi olarak kurulan belediye şirketleri tarafından da uygulanması zorunludur. Bu çerçevede belediye şirketleri finansal gider kısıtlaması kapsamında olup her bir geçici vergilendirme döneminin son günü itibarıyla Vergi Usul Kanununa göre çıkaracakları bilanço esas alınmak suretiyle öz kaynak ve yabancı kaynak mukayesesi yapılarak finansman gider kısıtlaması uygulamasına tabi olup olmayacaklarının tespit edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşmış olan kurumlar vergisi mükellefi olan belediye şirketlerinin, aşan kısım sınırlı olmak üzere, yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'luk kısmı, kurum kazancının tespitinde indirimi kabul edilmeyecektir.

Yıllara sari inşaat ve onarma işleri bulunan belediye şirketlerinde yani 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 42'nci maddesi hükmüne tabi işlerinde kâr veya zarar işin bittiği yıl kesin olarak tespit edilmekte ve kazancın tamamı o yılın geliri sayılarak vergilendirilmektedir. Bu işlerle uğraşanların kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerinin, işin kesin kâr veya zararının tespit edildiği yıl kazancının hesaplanmasında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerektiğinden, gider kısıtlamasına ilişkin uygulama da aynı dönemde

yapılması gerekmektedir. Birden fazla inşaat ve onarma işinin birlikte yapılması veya yıllara sari inşaat ve onarma işlerinin yanı sıra başka işlerin de bulunması halinde, yapılan finansman giderleri hangi yılın kâr veya zarar tutarının tespitinde dikkate alınıyorsa, o yılda gider kısıtlamasına konu edilecektir. Ayrıca 01/01/2021 tarihinden önce kesinleşen yıllara sari inşaat işlerinin kazancı işin bittiği yıl kazancı olduğu için kurum kazancının tespitinde dikkate alınmamış olan finansman giderlerinin, inşaat ve onarma işi kazancının hangi yıl beyan edildiğine bakılmaksızın, gider kısıtlanmasına konu edilmemesi gerekmektedir.

3. SONUÇ

Sonuç olarak kurumlar vergisi mükellefi olan belediye şirketlerinin makalemizde belirtilen birincil ve ikincil mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancı kaynaklarının öz kaynaklarını aşmış

olanların aşan kısım sınırlı olmak üzere, yabancı kaynaklarına ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'luk kısmı, kurum kazancının tespitinde indirimi kabul edilmeyerek matraha eklenmesi gerekecektir.

KAYNAKÇA

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

213 sayılı Vergi Usul Kanunu

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'Nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 18)

<https://www.turmob.org.tr/hesaplamalar/Finans-Gider-Kisiltlama-Hesaplama-27.02.2023>

PERSONEL ÇALIŞTIRILMASINA DAYALI HİZMET ALIMLARI DEVAM MI EDİYOR?

Avukat Necati TORUN*

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri, yapım hizmet mal gibi bir çok alanda yapılmakla birlikte çalışma hayatında özellikle yapım işleri ve hizmet alım ihalelerinde çalışan personellerle ilgili yıllar içerisinde önemli değişiklikler olmuştur. Hizmet alım ihalelerinde çalışan personelin yıllık izin, kıdem tazminatı ve sürekli işçi kadrolarına geçiş gibi talepleri son 10 yıldır ülkemizin gerek politik gerekse ekonomik gündemini meşgul etmiştir.

2018 yılı başında çıkarılan 696 sayılı KHK ile personel çalıştırılmasına dayalı ihalelerde çalışan personelin sürekli kadroya geçirilmesi sonucu tartışmalar biraz azalmış gibi gözükmektedir.

Ancak personel çalıştırılmasına dayalı olmayan hizmet alım ihalelerinde sorunlar halen devam etmektedir. Bu sorunlardan bir tanesi de kamu idareleri tarafından halen personel çalıştırılmasına dayalı ihaleye çıkılmaya çalışılması olup makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. TAŞERON İŞÇİLERİN KADROYA GEÇİRİLMESİ DÜZENLEMESİ:

696 SAYILI KHK'NIN GETİRDİĞİ SİSTEM NEDİR?

24.12.2017 tarihli ve 30280 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 696 Sayılı KHK ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım ihalelerinde çalışan taşeron işçilerin ihaleleri gerçekleştiren idarelerin sürekli kadrolu elemanı olarak çalışacaklarına yönelik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

2.1. 696 sayılı KHK Kapsamındaki İhaleler Hangileridir?

696 sayılı KHK'nın 127 nci maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye iki geçici madde eklenmiştir. Genel olarak, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım ihaleleri kapsamında çalışan kişilerin kadroya veya kamu idarelerinin şirketlerine alındığını ifade edebiliriz.

Yapılan düzenleme ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarının özellikleri ilk defa Kanun hükmü haline gelmiştir.

İşçi sayısının belli olduğu, haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanıldığı ve yaklaşık maliyetin % 70

* Avukat, İhale Hukuku Uzmanı

ve üzerinde işçilik maliyeti olan ihaleler personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak tanımlanmıştır. Ve bu kapsamdaki ihalelerde çalışan personelin hepsi ilgili idarelerde sürekli kadrolu işçi statüsüne alınmışlardır.

2.2. Hangi İdarelerdeki Personel Bu Haktan Yararlanmıştı?

Sürekli işçi kadrosuna atanacak personeller için diğer bir önemli unsur ilgili düzenlemeler kapsamındaki idarelerdir.

696 sayılı KHK'nın 127 nci maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye iki geçici madde eklenmiştir. Bu iki maddenin birinci fıkralarında, kadroya geçişle ilgili düzenlemeye yer verilmekte ve kapsamda bulunan idareler aşağıdaki şekilde sayılmaktadır;

- 5018 sayılı Kanuna tabi idarelerin TAMAMI (MİT Müsteşarlığı hariç), Belediyeler, İl Özel İdareleri, Sosyal Güvenlik Kurumları, Bakanlıklar, Üniversiteler, Devlet Tüzel kişiliğinde yer alan merkez teşkilatındaki tüm kamu idareleri
- Bu idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar,
- 375 sayılı KHK'ya ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları,
- Mahalli idarelere bağlı kuruluşlar (Su ve kanalizasyon idareleri vb.)
- İl özel idareleri ile belediyelerin üyesi oldukları mahalli idare birlikleri (Köylerin üyesi olduğu birlikler kapsamında değil).
- Mahalli idarelerin veya bağlı kuruluşlarının şirketleridir.

Bu idarelerin hepsinde personel çalış-

tırılmasına dayalı hizmet alım ihalelerinde çalışan personel sürekli işçi statüsüne alınmışlardır.

696 sayılı KHK'ya göre bazı ihaleler ve bazı kamu idarelerinde hizmet alım ihalelerinde çalışan personeller ise bu düzenlemenin kapsamı dışında kalmışlardır. Taşeron işçilerin sürekli kadrolu işçi statüsüne geçip geçmeyecekleri idareler ve ihaleler ilgili düzenlemede aşağıdaki şekilde sayılmaktadır;

- Kamu İktisadi Teşebbüslerinde hizmet alımı bünyesinde çalışanlar,
- Emekli olup da hizmet ihalesinde çalışanlar,
- Araç kiralama hizmetlerinde çalışanlar,
- Yemek hizmeti alımlarında çalışanlar,
- Danışmanlık hizmet alımı bünyesinde çalışanlar,
- Hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri bünyesinde çalışanlar,
- Çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar kapsamında çalışanlar,

Ancak, bu genel kuralın belediyeler açısından bir istisnası da bulunmakta olup, park ve bahçeler ile çöp toplama işlerinde çalışan kişiler de belediye şirketlerinde sürekli işçi kadrosuna alınmışlardır.

2.3. Kamu İdareleri 696 KHK Sonrası Personel Çalıştırılmasına Dayalı İhalelere Yeniden Çıkamazlar Mı?

696 sayılı KHK ile ilgili düzenleme kapsamındaki taşeron işçilerin kamu

idareleri bünyesinde sürekli kadrolu işçi statüsüne geçme süreci tamamlanmıştır.

Ancak bu sorunun sürekli hale gelmemesi; giderek büyümemesi içinde aynı KHK ile aşağıdaki düzenlemeler yapılmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonuca doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.

2) Bu bendin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70’lik kısmı-

nın asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.”

3. YENİ DÖNEMDE PERSONELİN TÜM MESAİSİNİ İDAREDE GEÇİRECEĞİNE YÖNELİK DÜZENLEMELERİN OLDUĞU İHALELERDE DURUM NEDİR?

Görüleceği üzere Kanun koyucu, personel çalıştırılmasına dayalı ihaleleri tanımlamış ve yeniden aynı nitelikteki ihalelere çıkılmasını yasaklamıştır.

Ancak, idareler zaman zaman teknik şartnamede yer alan düzenlemelerle yeniden benzer nitelikli ihalelere çıkmaktadırlar. Makalemizde 21.12.2022 tarihli ve 2022/UH.I-1649 sayılı Kamu İhale Kurulu kararı doğrultusunda değerlendirmelere yer verilecektir.

3.1. Kamu İhale Kurulu’na Şikayet Başvurusu Yapılan Konu

Kamu İhale Kurulu'nun 21.12.2022 tarihli ve 2022/UH.I-1649 sayılı kararında istekli firmanın iddiası aşırı düşük açıklamasına ilişkindir. Yani doğrudan personel çalıştırılmasına dayalı bir ihaleye çıkılmasının hukuka aykırı olduğuna ilişkin bir başvuru değildir.

Şikayet eden firmanın talebi, aşırı düşük teklif sorgulama yazısında teklifte önemli olduğu tespit edilen bileşenler olan yaklaşık işçi sayısı ve Teknik Şartnamede belirtilen malzemelerin yaklaşık miktarlarının belirtilmesi suretiyle aşırı düşük teklif sorgulamasının yeniden yapılmasıdır.

3.2. Kamu İhale Kurulu'nun Teknik Şartnamedeki Düzenlemeleri İncelemesi

Kurul tarafından yapılan değerlendirmede; ilk olarak ihale dokümanı ve teknik şartname incelenmiştir.

Teknik Şartname'nin "Temizlik İşleri" başlıklı 4'üncü maddesinde "Günlük ve haftalık olmak üzere iki aşamada yapılacak olup;

Günlük Temizlik: Sabah temizliği ve mesai saatlerinde yapılacak temizlik olmak üzere 2 aşamada yapılacaktır.

Sabah Temizliği: Bu temizlik hafta içi her gün mutad olarak yapılacaktır. Söz konusu temizliğe sabah 07:30' da başlanacak ve mesai başlamadan saat 08:30' da sonuçlandırılacaktır. Bu temizliğin süresi 1 saattir.

Bu temizlik yapılırken büro temizliğine öncelik verilecek ve burada bulunan sandalyeler, masalar, koltuklar, halılar, dolaplar, sehpa, raflar, lambalar ve büroda bulunan diğer mal, malzeme, makine ve ekipmanların tamamı ile WC

grupları temizlenecek, çöpler boşaltılacak ayrıca bu yerlere ait çevre temizliği de yapılacaktır.

Mesai Saatlerinde Yapılacak Temizlik:

Bu temizlik hafta içi her gün mutad olarak yapılacaktır. Söz konusu temizlik sabah 10:00-12:00 ile 14:00- 16:00 arasında 2 şer saat olmak üzere toplam 4 saat yapılacaktır.

3.3. Kamu İhale Kurulu'nun Konuyu Değerlendirmesi

Kamu İhale Kurulu tarafından yapılan inceleme sonucunda;

a) Başvuruya konu "12 (Oniki) aylık Tapu ve Kadastro 14. (Edirne) Bölge Müdürlüğü hizmet binasının kullanım alanları üzerinden malzeme, ekipman, iş makineleri, işçilik v.s. tüm giderler dahil olmak üzere toplam 84.000 m² alanın genel ve çevre temizliği işi." ihalesinin, Tapu ve Kadastro 14. (Edirne) Bölge Müdürlüğü hizmet binalarının temizlik işleri ihalesi olduğu,

b) İşin süresi dikkate alındığında ihalenin yıl boyunca devam eden ve niteliği gereği süreklilik arz eden bir iş olduğu;

c) İhale dokümanı Teknik Şartnamede temizlik işlerinin mahiyetinin sabah temizliği saat 7:30-8:30, mesai saatleri temizliği 10:00-12:00; 14:00-16:00 olmak üzere günlük 5 saat, haftalık 25 saat üzerinden belirlenip haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanan personele açıkça yer verilmese de, temizlik hizmetlerinin yapılacağı anlaşılan ihale konusu işin niteliği itibarıyla personel çalıştırılması sonucunu doğuracak iş kapsamına girdiği,

değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarının bu şekilde hizmet alımı yapmalarına imkân bulunmadığı ve Tapu ve Kadastro 14. (Edirne) Bölge Müdürlüğünün bu kapsama girdiği anlaşıldığından ihalenin 4734 sayılı Kanun'un "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine aykırı olduğu gerekçesiyle ihaleyi iptal etmiştir.

4. SONUÇ

Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım ihalelerinde çalışan taşeron işçiler olarak bilinen personellerin çalışma hayatı kaynaklı süreç içerisinde azalmış bu personellerin ilgili kamu idarelerinde sürekli kadrolu işçi kadrosunda çalışma imkanı getirilmesini sağlayan 696 sayılı KHK ile farklı bir boyuta bürünmüştür. Aynı düzenleme ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62'nci maddesinde kamu idarelerinin yeniden personel çalıştırılmasına dayalı ihaleye veya bu anlamda gelebilecek ihalelere çıkılması yasaklanarak sorunun büyümesi engellenmeye çalışılmıştır.

Ancak kamu idarelerinde personel çalıştırılmasına dayalı alım ihtiyacı devam etmektedir. Kamu idareleri de bu sefer mevzuatta belirtilen yasakların etrafından dolaşarak personel sayısı üzerinden ihaleye çıkmak yerine saat üzerinden veya hizmet verilecek alanların büyüklüğü üzerinden ihaleye çıkmaya devam etmektedirler.

Makalemizde yer verdiğimiz örnekte olduğu üzere bu tarz da bir ihalenin Kamu İhale Kurulu önüne gelmesi durumunda Kamu İhale Kurulu işin süreklilik arz edip arzetmediği ve teknik şartnamede işçilerin ihale kapsamındaki tüm mesailerini idare bünyesinde geçirip geçirmedikleri konusunda değerlendirme yapmaktadır.

Eğer ihale kapsamındaki iş süreklilik arz ediyorsa ve teknik şartnamede işçilerin ihale kapsamındaki tüm mesailerini idare bünyesinde geçirip geçirmeleri gerekiyor ise Kamu İhale Kurulu ihaleyi iptal etmektedir.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar,

Kamu İhale Kurulu Kararları, www.kik.gov.tr/kararlar

Mehmet YALÇIN *

KIDEM TAZMİNATINDA ÖNEMLİ BİR İNCELİK (İşçilerin Adaylık İçin İstifasında Kıdem Tazminatı Ödenir Mi?)

Belediye başkanı seçilen, milletvekili seçilen veya memurluğa atanan, sözleşmeli personel olarak göreve başlayan işçiye işçilikte geçen süre için kıdem tazminatı ödenip ödenmeyeceği konusu Anayasa Mahkemesi Kararı, Yargıtay Kararları, Sayıştay Kararı ve dönemin Maliye Bakanlığı görüşü doğrultusunda işlemeye çalışacağız.

1. KIDEM TAZMİNATI

Kıdem tazminatı; iş sözleşmesi kanunda öngörülen hallerden biri ile sona eren ve kanunda öngörülen asgari sürenin üstünde çalışmış olan işçiye veya ölümü halinde mirasçılara, işveren tarafından ödenen ve miktarı işçinin çalışma süresi ve ücretine göre belirlenen paradır.

Kıdem tazminatı ödenme şartları, mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun halen yürürlükte bulunan 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Bu madde hükmüne göre;

4857 sayılı Kanuna tabi işçilerin iş sözleşmelerinin;

1. İşveren tarafından Kanunun

25'nci maddesinin (II) numaralı bendinde gösterilen sebepler dışında feshedilmesi.

2. İşçi tarafından Kanunun 24'üncü maddesi uyarınca feshedilmesi.

3. Muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla feshedilmesi.

4. Bağlı buldukları kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla feshedilmesi.

5. 506 sayılı Kanunun 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanunun Geçici 81 inci maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi istekleri ile işten ayrılmaları nedeniyle feshedilmesi.

6. Kadının evlendiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde kendi arzusu ile sona erdirmesi.

7. İşçinin ölümü sebebiyle.

* E. SGK Denetmeni

son bulması hallerinde işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet akdinin devamı süresince her geçen tam yıl için işverence işçiye 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir.

2. SEÇİLENLERE KIDEM TAZMİNATI ÖDENİP ÖDENEMEYECEĞİ

Somut uyuşmazlıkta davacı 09.02.2015 tarihli el yazılı ve “milletvekilli aday adaylığı nedeni ile istifa ediyorum” içerikli istifa dilekçesi ile **iş akdini kendisi sona erdirmiştir. Bu istifa haklı nedene dayanmamaktadır.** Mahkemece milletvekilli aday adaylığı nedeni ile işten ayrılmanın haklı neden olarak düzenlenmediği gözetilerek davacının şartları bulunmayan kıdem tazminatı talebinin reddi yerine kabulü hatalıdır.¹

Başvurucu işçi olarak çalıştığı kamu kurumundan mahalli idareler genel seçiminde belediye başkanı seçilmesi nedeniyle istifa ettiği ve çalıştığı süreye ait kıdem tazminatını alamadığı gerekçesiyle maddi tazminat talebinde bulunmuştur. **Kanunun lafzından başka bir işe başlamak veya seçimle siyasi bir göreve seçilmek haklı fesih sebebi sayılmadığı gibi, Yargıtay içtihatlarında da belediye başkanı seçilmenin haklı fesih sayıldığı bir içtihadı rastlanılmamıştır.** Başvurucu da bahsedilen iddiasını destekleyecek bir yargı kararı sunmamıştır. Bu durumda ilgili Kanun hükümleri ve Yargıtay içtihatlarına göre somut başvuru konusu olayda mülkiyet hakkı kapsamında kıdem tazminatı hakkına bağlı meşru beklentinin mevcut olmadığı, somut başvuruya konu davada da başvuru konusunun bu iddiasını Mahkeme önünde kanıtlayamadığı ve

Mahkemenin başvuru konusunun kıdem tazminatı alacağı iddiasını reddettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, başvurunun “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar verildi.²

3. KAMU GÖREVİNE ATANANLARA KIDEM TAZMİNATI ÖDENİP ÖDENEMEYECEĞİ

İşçinin kendi isteğiyle memurluğa geçmesi durumunda, kıdem tazminatına karar verilemez. Davalı Belediye düzenlenen belgelere göre 6.4.1994 tarihinde çok sayıda işçinin çalıştığı ve bunun sonucu olarak ekonomik nedenlerle işyerinde tensikata gidilmesi Belediye Encümeni Kararıyla kabul edilmiş bunun üzerine davacının sözleşmesinin feshedildiği kendisine yazılan yazı ile bildirilmiş ve ilişik kesme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu olgular karşısında davacının hizmet sözleşmesinin davalı işverence feshedildiğinin kabulü zorunluluğu vardır. **Bu gelişmelerden sonra davacının kendi isteğiyle memuriyet sınavına girmiş kazanmış ve memur olarak çalışmaya başlamış olması, bu hukuki durumu değiştirmez.**³

Davacı işçinin davalı işverence 18.03.1993 tarihinde yapılan yarışma ve yeterlilik sınavına girip kazanmak suretiyle memur statüsüne geçmeyi kabul ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla **iş sözleşmesi davacının kendi isteği ile sonlandırıldığı** anlaşılmaktadır. Buna göre kıdem ve ihbar tazminatı isteklerinin reddi gerekir.⁴

2 Anayasa Mahkemesi, Karar Tarihi: 10.06.2015, Başvuru Numarası: 2013/3430, Resmi Gazete Tarih Sayısı: 14.07.2015-29416

3 YHGK, 14.05.1997 T., 1997/9-233 E., 1997/430 K

4 Yrg. 9. HD., 27.09.2004 T., 2004/20414 E., 2004/20745 K

1 Yrg. 9.HD.,24.02.2020 T., 2016/13963 E., 2020/2860 K

Davacının sözleşmeli personel statüsüne geçirildiği ve hizmet akdinin sona erdiği 15.07.1988 tarihinde kıdem tazminatına hak kazandığını kabul etmek gerekir. Çünkü, hizmet ilişkisi kıdem tazminatını hak edecek şekilde zaten sona ermiştir.⁵

Davacının işçi statüsünde geçen çalışması **kendi isteği ile sözleşmeli personel statüsüne geçmek istemesi** ve bunun üzerine 15.10.1993 tarihinde sözleşmeli personel statüsüne geçirilmesi suretiyle sona ermiştir. Bu nedenle davacı anılan tarihten önceki dönem için kıdem tazminatına hak kazanamaz.⁶

Statü değişikliğinden işçi olarak çalışan bir kişinin aynı/farklı işyerinde memur veya sözleşmeli personel gibi işçilik dışında bir konuma geçirilmesi anlaşılmalıdır. Her şeyden önce vurgulayalım ki; bir kimsenin karşılıklı ve özgür iradesiyle girdiği bir özel hukuk statüsünden, idarenin (işverenin) tek yanlı iradesiyle alınıp başka bir konuma sokulması mümkün değildir. Bir kimse kendi istemediği sürece kamu görevlisi statüsüne girdirilemez. **İşçinin isteği olmadan yaşanan böyle bir halde hizmet akdinin işverence-idarece tek taraflı bir şekilde sona erdirilmesi yani feshi söz konusudur. Durum böyle olunca bu tür konuma sokulan kişiler hizmet akdiyle geçirdiği hizmetine uygun kıdem tazminatının ödenmesi gerekir.**⁷

Belirtelim ki, işçilikten farklı statüye geçiş için statü değişikliğinin gerçek olması ve işçinin isteği üzerine gerçekleşmemesi gerekir. Eğer **değişiklik işçinin**

isteği üzerine olmuştur, kıdem tazminatı ödenmez.⁸

Davacı işçi, işverenden ferdi işçilik alacaklarının tahsiline karar verilmesini istemiştir. Mahkemece talep kısmen kabul edilmiştir. **Kendi isteği ile işçilikten ayrılıp, kadroya geçen kimseye kıdem ve ihbar tazminatı ödenemez.** Talebin reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirir.⁹

Davacı vekili, müvekkili şirket ile davalı kişi arasında 08/07/2014 tarihinde özel öğretim kurumlarında görev alan eğitim personeline ait belirli süreli iş sözleşmesi imzalandığını, davalının müvekkiline ait ... İlkokulunda brüt 4.000,00 TL aylık ücretle müzik öğretmeni olarak işe başladığını ancak 26/09/2014 tarihinde istifa dilekçesi vererek iş akdini tek taraflı olarak haksız şekilde feshettiğini, taraflar arasındaki sözleşmesinde "sözleşmenin tek taraflı haksız fesih edilmesi durumunda taraflar brüt maaşın 5 katını tazminat olarak ödemeyi peşinen kabul ve taahhüt eder" hükmü bulunduğunu ileri sürerek, cezai şart alacağını davalıdan tahsilini istemiştir. Davalı vekili, müvekkilinin davacı ile sözleşme imzaladığını, sözleşme öncesi mülakatta KPSS sınavına girdiğinden, atamasının gerçekleşmesi halinde işten ayrılmak zorunda kalacağından söz ettiğini, müvekkilinin atamasının yapılmasıyla derhal durumu davacı işverene bildirdiğini, müvekkilinin atandığı görev yerine 22/09/2014 tarihinde başlaması gerekirken, davacı işverenin mağdur etmemek için üç farklı müzik öğretmeni ile görüşme ayarlayarak ve 1 hafta yol izninden harcayarak davacı şir-

5 Yrg. 9.HD.,28.09.1992 T., 2692/10447 E/K

6 Yrg.9.HD., 05.05.2005 T., 11804/15647 E/K

7 YGHK, 12.11.2003-9-685/690

8 Yrg. 9. HD., 11.01.2005 T., 5936/453 E/K

9 Yrg. 9. HD., 08.11.2007 T., 5938/32864 E/K

kette çalışmaya devam ettiğini ancak davacı işveren tarafından müvekkili tarafından önerilen müzik öğretmenlerinin işe alınmadığı, müvekkilinin devlet atama hakkını kaybetmemek için istifa etmek zorunda kaldığını, davacı şirket tarafından müvekkilinin ücretinden ihbar tazminatı kesintisi yapıldığını, davacı işverenin güçlü konumunu kullanarak matbu sözleşme diyerek müvekkiline sözleşme imzalatıldığını, davacı işverenin hiçbir zararı olmamasına rağmen haksız kazanç elde etme gayretinde olduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir. Mahkemece, davalı işçinin sözleşmeyi feshinin haklı nedene dayandığı, davalının işten ayrılmadan yerine görevlendirilecek iki müzik öğretmeni önerdiği ancak davacı iş veren tarafından kabul edilmediği, okulun uzun süre öğretmensiz kalması ve öğretimin aksamasının da söz konusu olmadığı, eğitimin hemen başlangıcında istifanın gerçekleştiği ve işçi yararına yorum ilkesinden hareketle cezai şartın koşulları oluşmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir. Davalı işçinin, iş sözleşmesini fesihte haklı olup olmadığı hususu taraflar arasında uyuşmazlık konusudur. **İşçinin daha iyi şartlarda yeni bir iş bulması veya somut olayda olduğu gibi devlet memuriyetine başlaması fesih için haklı neden değildir. Somut uyuşmazlıkta, davacı işçi, iş akdini devlet memuriyetine geçiş gerekçesiyle kendisi sonlandırmıştır.** Açıklandığı üzere feshin haklı nedene dayanmadığı gözetilerek, davacı işverenin cezai şart talebinin uygun oranda bir takdiri indirime gidilerek kabulü yerine davalının fesihte haklı olduğu şeklindeki yerinde olmayan gerekçeyle reddi hatalıdır.¹⁰

10 Yrg. 9. HD., 01.10.2018 T., 2015/21481 E., 2018/17060 K

Davacı işçi davalı vakıf bünyesinde milli saraylarda çalışırken bu istifasının ardından, 20.8.2004 tarihinden itibaren 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/C maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak aynı yerde görev yapmaya başlamıştır. İstifa dilekçesi vermeyen işçilerin ise aynı yerde geçici işçi olarak istihdam edildikleri dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. **Davacının istifa dilekçesindeki gerçek iradesinin sözleşmeli personel statüsüne geçirilmek olduğu açıktır. Davacı işçi önel bitimi olan 31.8.2004 tarihinden önce bu yolla sözleşmeli personel olarak atanmayı sağlamıştır. Dairemizin kararlılık kazanmış olan uygulamasına göre işçinin sözleşmeli personel olarak istihdamını sağlamak üzere istifa etmesi halinde ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanılması söz konusu olmaz.** Mahkemece anılan isteklerin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.¹¹

Davacının işçi statüsünde geçen çalışması 15.05.1988-19.10.2007 tarihleri arasında olup, iş sözleşmesinin davacının işçi statüsünden sözleşmeli personel statüsüne geçmesi nedeniyle son bulunduğu anlaşılmaktadır. **Dosya içerisinde statü değişikliğinin davacının iradesi ve iste mi dışında gerçekleştirildiğini gösteren bir delil bulunmamaktadır.** Davacının aynı işyerinde çalışmaya devam etmek ile birlikte iş kanununa tabi iş sözleşmesinin 19.10.2007 tarihinde işçinin isteği ile son bulunduğu, 01.11.2007 tarihinden itibaren idari mahiyetteki iş sözleşmesi ile çalışmasının devam ettiği, bu nedenle iş sözleşmesinin devrinden söz edilemeyeceği,

11 Yrg. 9. HD., 31.01.2006 T., 16542/22125 E/K

kendi isteğiyle iş akdi son bulan işçinin kıdem tazminatı isteme hakkı bulunmadığının kabulü gerektiği sonucuna varılmaktadır.¹²

Davacı asilin duruşmadaki beyanı ve taraf tanıklarının açıklamalarına göre **iş akdinin davacı işçi tarafından memuriyete geçiş nedeniyle sonlandırıldığı sabittir. Bu durumda davalı işverenin hiç ödememesi gerekirken** iyi niyetle ödediği kıdem ve ihbar tazminatlarının eksik ödendiğinden bahsedilemez. Bu itibarla davacının kıdem ve ihbar tazminatı taleplerinin reddi yerine kabulü hatalıdır.¹³

Memuriyete geçişin ise sözleşme feshini gerektiren istifanın haklı nedenlere ilişkin hükmüne uymamaktadır. Kamu hizmetine atanması sözleşme feshi nedenlerinden olan istifa için haklı bir sebep değildir. Bu nedenlerde yapılan işten ayrılma ise istifanın hüküm ve sonuçlarını doğurur.¹⁴

Somut uyuşmazlıkta davacı 05.02.2007 tarihli el yazılı ve “05.02.2007 tarihinden beri kaplama bölümünde kalite seçim operatörü olarak görev yapmaktayım. 23.09.2011 tarihinde işten ayrılacağımı tarafınıza bildiririm. Gereğinin yapılmasını arz ederim.” içerikli istifa dilekçesi ile haklı neden göstermeksizin iş akdini kendisi sona erdirmiştir. Ayrıca dinlenen tanık beyanları ile davacının **işten ayrılma sebebinin memuriyete geçiş olduğu da ortaya çıkmıştır. Mahkemece memuriyete geçişin haklı neden olarak düzenlenmediği gözetilerek davacının şartları bulunmayan kıdem tazminatı talebinin reddi** yerine kabulü hatalıdır.¹⁵

12 Yrg. 9. HD., 24.10.2019 T., 2017/16617 E., 2019/19951 K

13 Yrg. 9. HD., 07.11.2017 T., 2015/15542 E., 2017/17619 K

14 Yrg. 9. HD., 02.07.2014 T., 2012/24331 E., 2014/23084 K

15 Yrg. 9. HD., 26.03.2019 T., 2016/2011 E., 2019/6783 K

.....’in **Kamu Personeli Seçme Sınavı sonucuna göre**’ta işe başladığı ve bu gerekçe ile kıdem tazminatı talep ettiği ve bu talebinin yerinde görülerek kendisine kıdem tazminatı ödendiği görülmüştür. **Belediye bütçesinden yapılan söz konusu kıdem tazminatı ödemeleri, kıdem tazminatı ödenmesini gerektiren haller gerçekleşmeden yapıldığından kamu zararına sebebiyet vermiştir.** Bu itibarla, taşeron işçilere mevzuata aykırı olarak kıdem tazminatı ödenmesi neticesinde oluşanTL kamu zararının,..... TLsinin Harcama Yetkilisi ile Gerçekleştirme Görevlisi’a, TLsinin Harcama Yetkilisi ile Gerçekleştirme Görevlisi’a, müştereken ve müteablesilen 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizleriyle ödettirilmesine, anılan Kanunun 55 inci maddesi uyarınca işbu İlamın tebliğ tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi.¹⁶

İşçinin, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesi kapsamında tam zamanlı **sözleşmeli personel statüsüne belediye tarafından geçirilmesi** belirsiz süreli iş sözleşmesinin feshi ile mümkün olabileceği ve dolayısıyla işçiye kıdem tazminatının ödenmesi gerekmektedir.¹⁷

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Mülga 1475 sayılı İş Kanunu’nun yü-

16 Sayıştay 5. Daire, Tutanak Tarihi: 25.01.2018, İlam No:63, Karar No:292

17 Dönemin Maliye Bakanlığı’nun 17.05.2006 tarih B.07.0.BMK.0.10-115708-175/8665 tarih sayılı yazısıyla, İçişleri Bakanlığının 17.04.2006 tarihli ve B.05.MAH.0.71.00.01/3697 sayılı yazısına verdiği görüş yazısı

rürlükte bulunan 14'üncü maddesinde kıdem tazminatı ödenecek haller açık ve net bir şekilde düzenlemiştir.

İşçi iken ister milletvekilliğine isterse de belediye başkanlığına aday olup daha sonra belediye başkanı/milletvekili seçilmenin / seçilmemenin "istifa" etme yolu dışında başkaca bir yolu bulunmamaktadır. İstifa halinde yerleşmiş yargı kararlarına göre kıdem tazminatı ödenmeyeceğinden dolayı, milletvekili veya belediye başkanı olmak için işçilikten istifa edip aday olanlara / seçilenlere kıdem tazminatı ödenmeyecektir. Çünkü, kıdem tazminatını düzenleyen kanun maddesinde ***seçilme hakkını kullanan işçinin işten ayrılması haklı neden olarak düzenlenmemiş*** ve bunun yanında bu nedenden dolayı kıdem tazminatına hak kazanılacağına dair düzenlemeye yer verilmemiş olmasıdır.

İşçi iken memur olan, sözleşmeli personel statüsüne geçen, belediye başkanlığına seçilen, milletvekili seçilen kişinin "istifa" etme yolu dışında başkaca bir yolu bulunmamaktadır. İstifa halinde ise kıdem tazminatı ödenmez. Bu konuda Yargıtay bir kararında¹⁸ istifa halinde

18 Yrg. 9. HD., 05.05.2005 T., 11804/15647 E/K

kıdem tazminatı ödenemeyeceğine hükmetmiştir.

Yukarıda detaylı olarak belirtildiği üzere; belediye başkanı veya milletvekili seçimi için aday olan veya seçilen işçiye kıdem tazminatı ödenmez, KPSS ile memurluğa atanan veya sözleşmeli personel olarak göreve başlayan işçiye kıdem tazminatı ödenmez, ancak özellikle sınavsız olarak memuriyetle bağlantı kurulan örneğin mahalli idarelerde özel kalem müdürlüğü gibi görevlere atanan ya da sözleşmeli personel statüsüne geçirilen işçiye kıdem tazminatı ödenir. Buradaki püf nokta; memuriyete geçiş ya da sözleşmeli personele geçiş işçinin iradesi ile gerçekleşirse bu istifa kabul edilir, istifa halinde kıdem tazminatı doğmaz; idarenin (işverenin) otoritesi ile işçiye olan ihtiyaç nedeniyle gerçekleşirse kıdem tazminatı doğar.

KAYNAKÇA

1475 sayılı İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu

Anayasa Mahkemesi Kararı, Yargıtay Kararı, Sayıştay Kararı, Maliye Bakanlığı görüşü

Mahmut ÇOLAK *

KREŞ AÇMA ZORUNLULUĞUNUN İŞ HUKUKUNDA YERİ

1. GİRİŞ

Resmî Gazete'nin 16.08.2013 tarihli 28737 sayılı nüshasında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 30'uncu maddesine dayanılarak yayımlanan "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik" çerçevesinde "gebe çalışan" herhangi bir sağlık kuruluşundan alınan belge ile gebeliği hakkında işverenini bilgilendiren çalışanı; "emziren çalışan" tabi olduğu mevzuat hükümleri uyarınca süt izni kullanmakta olan ve işverenini durum hakkında bilgilendiren çalışanı; "emzirme odaları" çalışanların 1 yaşından küçük çocuklarını emzirmeleri için ayrılan odalar; "yeni doğum yapmış çalışan" yeni doğum yapmış ve işvereni hakkında bilgilendiren çalışanı; "yurt/çocuk bakım yurdu/kreş" 26.07.2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan " Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği" hükümlerine göre ilköğretime kayıt yaşını doldurmamış çocukların bakım ve eğitimlerinin yapıldığı yerleri şeklinde tarif

edilmiştir. Bu çalışmamızda, işverenlerin kreş açma zorunluluğuna uymamasının işçi açısından haklı fesih nedeni sayılıp sayılmayacağı irdelenecektir.

2. İŞVERENİN ODA VE YURT AÇMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğin 13'üncü maddesine göre;

- Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100-150 kadın çalışanı olan işyerlerinde, emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta Yönetmelik eki EK-IV'te belirtilen şartları taşıyan bir emzirme odasının kurulması zorunludur.

- Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 150'den çok kadın çalışanı olan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın Yönetmelik eki EK-IV'te belirtilen şartları taşıyan bir yurdun kurulması zorunludur. Yurt, işyerine 250

* Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

metreden daha uzaksa işveren taşıt sağlamakla yükümlüdür.

- İşverenler, ortaklaşa oda ve yurt kurabilecekleri gibi, oda ve yurt açma yükümlülüğünü, kamu kurumlarınca yetkilendirilmiş yurtlarla yapacakları anlaşmalarla da yerine getirebilirler.

- Oda ve yurt açma yükümlülüğünün belirlenmesinde, işverenin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerindeki kadın çalışanların toplam sayısı dikkate alınır.

- Emzirme odası ve/veya yurt kurulması için gereken kadın çalışan sayısının hesabına erkek çalışanlar arasından çocuğunun annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş olanlar da dâhil edilir.

3. ODA VE YURLARDAN FAYDALANACAKLAR

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğin 14'üncü maddesine göre;

- Oda ve yurtlardan, kadın çalışanların çocukları ile erkek çalışanların annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş çocukları faydalanırlar. Odalara 0-1 yaşındaki, yurtlara ilköğretime kayıt yaşını doldurmamış çocuklar alınır.

- Oda ve yurtlarda, çocuklar ve görevliler dışında başkasının bulunması ve bunların amaç dışında kullanılması yasaktır. Yurtlarda 0-24 aylık, 25-48 aylık ve 49 aylık ve üzeri çocuklar birbirinden ayrı bulundurulur.

- Çocuklar, oda ve yurtlara işbaşı yapmadan önce bırakılır, işin bitiminde alınır. Anne ve babalar, odaların ve yurtların disiplin ve yönetimine dair kurallara uymak şartıyla ara dinlenmesinde çocuklarını görüp bakımlarıyla ilgilenebilirler.

4. İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğin 21, 22 ve 23'üncü maddelerine göre;

- Oda ve yurtların bina, kuruluş, döşeme, araç, gereç, taşıt, beslenme gibi giderlerinin tamamı işverenlerce karşılanır. Buralar, ayda en az 1 defa işveren veya vekili tarafından denetlenir. İşveren, işveren vekili, işyeri hekimi veya bu birimlerin yönetim ve gözetiminden sorumlu olanlarca görülen eksiklikler derhal giderilir.

- Oda ve yurtlar birden çok işveren tarafından kurulduğu takdirde, bu işverenler veya işveren vekilleri, ayda en az 1 defa toplanarak bu yerlerin yönetimine dair kararları alırlar ve uygulanmasını sağlarlar.

- İşverenler, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki işyerlerinde açtıkları oda ve yurtlarla ilgili bilgi ve belgeleri, açılma tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde bir rapor halinde Millî Eğitim Bakanlığı ile bağlı oldukları Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne gönderirler.

5. YARGITAY DOKUZUNCU HUKUK DAİRESİNİN 10.04.2018 TARİHLİ (E.2015/14935-K.2018/8317) KARARI İŞİĞİNDA İŞVERENLERİN KREŞ AÇMA ZORUNLULUĞUNA UYMAMASININ İŞÇİ AÇISINDAN HAKLI FESİH NEDENİ SAYILIP SAYILAMAYACAĞI

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; müvekkilinin davalı işverenin işyerinde 03/04/2007 tarihinden 30/06/2013 tarihine kadar çalıştığını, davacının çalıştığı bölümün tüm çalışanları ve müşterileri ile birlikte ...a satıldığını, gerçekleşen devir nedeniyle müvekkiline fesih bildi-

rimi yapılarak işine son verildiğini ileri sürerek, kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı alacağını istemiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde özetle; davacı taraf iddia ve delillerini kabul etmediklerini, davacının iş yerinde kreş bulunmaması nedeni ile mağduriyet yaşadığını belirterek iş akdinin sözlü olarak feshettiğini savunarak, davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece özetle; SGK kayıtları, toplanan delillerin değerlendirilmesinde; davacının davalı işverenliğe ait bankada çalıştığı, 5 yıl 2 ay 27 günlük hizmet süresi olduğu, davacının sigortalı hizmet dökümündeki primler itibariyle asgari ücretle çalıştığı ve son aylık ücretinin 2.318,40 TL brüt ücret olduğu; iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından feshedildiğini gösteren bir fesih bildirimini bulunmadığı, dosyaya sunulan 23/05/2013 tarihli belgede davacının “iki çocuğunun bulunması ve işyerinde kreş bulunmamasından dolayı mağdur olduğunu ve bu sebeple iş akdini 28/04/2013 tarihinde sözlü olarak feshettiğini, ihbar süresinin 07/06/2013 tarihinde dolduğunu, 07/06/2013 tarihi itibariyle hak ettiği kıdem tazminatının tarafına ödenmesini rica ettiği” görülmekle bu belgeye göre iş sözleşmesinin davacı tarafından feshedildiğinin kabulü gerektiği, davalı işveren tarafından davacıya verilen yazılı cevapta bu istifası üzerine ihbar süresi dolmadan ayrılmak istemesi halinde ihbar tazminatı ödeyerek ayrılabilceğinin davacıya bildirildiği ve bu bildirim davacının isim ve imzasını yazarak tebliğ ettiği, 4857 sayılı Kanununda işçi tarafından feshine imkan veren gerekçeler arasında işyerinde kreş bulunmaması gibi bir gerekçenin olmadığı ve taraflar arasındaki iş sözleşmesinde de buna ilişkin bir hü-

küm bulunmadığından davacının fesih bildiriminin “istifa” hükmünde olduğu, dosyada mevcut işyerinden ayrılma bildirgesinde işten çıkış nedeninin “belirsiz süreli iş sözleşmesinin işçi tarafından feshi (istifa)” olan 3 numaralı kod ile izah edildiği, bu kapsamda iş sözleşmesinin istifa etmek suretiyle feshinde davacının herhangi bir kıdem ve ihbar tazminatı talep etme hakkı bulunmadığı anlaşılmakla ilmi ve kazai içtihatlarla uygun gerekçeli ve hüküm kurmaya yeterli bilirkişi raporu çerçevesinde davanın reddine karar verilmiştir.

4857 sayılı İş Kanununun 24 üncü maddesinde işçinin haklı fesih halleri düzenlenirken (II) bendinin (f) alt bendinde son cümle olarak “yahut çalışma şartları uygulanmazsa” şeklinde ifadeye yer verilerek, çalışma koşullarının uygulanmaması durumu işçinin haklı fesih nedenleri arasında yerini almıştır.

Anayasa, yasa, tüzük ve yönetmelikler, bireysel ya da toplu iş sözleşmeleri, işyeri personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklarla, işyeri uygulamalarının çalışma yaşamına etkileri sonucu her bir iş ilişkisinde çalışma koşulları meydana gelir.

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğe göre, işverenin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerinde, yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, toplam 150’den çok kadın çalışanı olması halinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın belirli şartları taşıyan bir yurdun kurulması zorunludur.

Somut uyuşmazlıkta, davacı doğumdan sonra işe başlamadan önce gön-

derdiği ihtarname ile davalı işverene bu yükümlülüğünün gereği işyerinde kreş açılması gerektiği aksi takdirde iş sözleşmesini feshedeceği ihtarında bulunmuş, davalı işveren ise böyle bir yükümlülüğün bulunmadığını, davacının ihtarnamesinin istifa beyanı olarak kabul edileceğini bildirmiştir.

Davacının izninin bittiği ve işe başlaması gereken 01/08/2012 tarihinde işe başlamak istediği, işverenin davacıyı istifa ettiği gerekçesiyle işe başlatmadığı davacı tanığının ifadesinden anlaşılmaktadır.

Yönetmelikteki düzenleme gereği işverenin kreş açma zorunluluğu bulunmakta olup, bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen işveren karşısında işçinin iş sözleşmesini haklı nedenle fesih hakkı bulunmaktadır.

Ancak, davacı 01/08/2012 tarihinde işe gelerek çalışma isteğini ve iş sözleşmesini feshetme iradesinin bulunmadığını göstermiş, işveren tarafından davacının çalışmasına izin verilmemiş olup, bu nedenle davalı işverenin iş sözleşmesini feshettiğinin kabul edilmesi gerekir. Davalı haklı sebeple iş sözleşmesini feshettiğini ispat edemediğinden Mahkemece kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesi gerekirken bu taleplerin yazılı gerekçeyle reddi hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir.

Yargıtay Dokuzuncu Dairesinin aynı yönde 14.11.2016 tarihli (E.2015/5175, K.2016/19971) kararı da mevcuttur.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik gereği işverenlerin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerinde, yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, toplam 150'den çok kadın

çalışanı olması halinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın belirli şartları taşıyan bir yurdun kurulması zorunlu olup, bu kapsamda ve şartlar altında işverenin kreş açma zorunluluğu bulunmaktadır.

Kısaca, ***işyerlerinde 150'den çok kadın işçi çalıştıran işverenler KREŞ KURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ bulunmaktadır.*** Kreşten yararlanmanın ailenin huzur ve refahını etkilediği açık olduğundan Yönetmelikte düzenlenen kreş imkânının Anayasa'nın 20'nci maddesinde güvence altına alınan **AİLE HAYATINA SAYGI** kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. İşveren, kreş imkânından bu durumda olan tüm çalışanlarını eşit bir biçimde yararlandırması zorunludur. Aksi takdirde Anayasa Mahkemesi bir kararında (Resmî Gazete:27.01.2022-31732; Karar Tarihi: 28.12.2021, Başvuru Numarası: 2016/5824) bu durumu AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE oybirliğiyle karar vermiştir.

Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen işveren karşısında işçinin iş sözleşmesini 4857 sayılı İş Kanunu'nun birinci fıkrasının II/f'de geçen "YAHUT ÇALIŞMA ŞARTLARI UYGULANMAZSA" madde hükmü gereği haklı nedenle tazminatlı fesih hakkı bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Anayasa Mahkemesi Kararı

Yargıtay Kararı

Erdoğan DEDEOĞLU *

SEÇİMLERDE SANDIK KURULLARINDA GÖREVLENDİRİLEN KİŞİLERİN MUHTELİF GİDERLERİNİN BELEDİYE BÜTÇESİNDEN KARŞILANMASI

1. GİRİŞ

Ülkemizde seçimler, Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, ilçe belediye başkanlığı, il veya belediye meclis üyelikleri ve muhtarlıklar olmak üzere altı kategoride yapılmaktadır.

Belediye başkanlığı, ilçe belediye başkanlığı, il veya belediye meclis üyelikleri ve muhtarlık seçimleri beş yılda bir yapılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği yani Milletvekili genel seçimleri de beş yılda bir yapılır. 600 üyesi bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi üye seçimleri, nispi temsil yöntemi ile yapılır. Bir partinin mecliste sandalye elde etmek için, ulusal düzeyde oyların en az %7'sini alması gerekmektedir. Küçük partiler, büyük partilerle ittifak kurarak seçim barajından muaf tutulabilir ancak bu durumda ittifak içindeki bir partinin %7 oy barajını geçmesi yeterlidir.¹

1 [https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_se%C3%A7imler#:~:text=Yerel%20se%C3%A7imler%2C%20T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20s%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1,\(5%2B5\)%20se%C3%A7ilmektedir.](https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_se%C3%A7imler#:~:text=Yerel%20se%C3%A7imler%2C%20T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20s%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1,(5%2B5)%20se%C3%A7ilmektedir.)

* Sayıştay Uzman Denetçisi, Kamu Yönetimi Uzmanı

Cumhurbaşkanları ise 2007 yılına kadar TBMM tarafından bir dönem için yedi yıllığına seçilmekteydi. 2007 yılında yapılan Anayasa değişikliğinden sonra halk tarafından en fazla iki dönem beş yıllığına (5+5) seçilmektedir.

Ülkemiz yeni bir seçim sürecine girmiş bulunmaktadır. 14 Mayıs 2023 tarihinde ülkemizde Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri yapılacaktır. İlk turda Cumhurbaşkanı seçilemediği takdirde 28 Mayıs 2023 tarihinde ikinci tur Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılacaktır.

Seçimler; Seçim ve sandık kurullarının denetim ve gözetimi altında yapılmaktadır. Bu makalemizde seçimlerde sandık kurullarında görevlendirilen kişilerin muhtelif giderlerinin belediyeler tarafından karşılanmasının mümkün olup olmadığı konusu irdelenecektir.

2. SEÇİMLER

Seçimler 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun² hükümlerine göre yapılmaktadır.

2 Bu Kanun 02.05.1961 tarihli ve 10796 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun “Kanunun kapsamı” başlıklı birinci maddesine göre; Özel kanunlarına göre yapılacak Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Kanunun “Seçim esasları” başlıklı ikinci maddesine göre seçimler, serbest, eşit, tek dereceli genel oy esaslarına göre yapılır. Seçmen oyunu kendisi kullanır. Oy verme işlemi gizli yapılır. Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanması ise açık olarak yapılır.

Kanunun devam eden maddelerine göre özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresi, her muhtarlık, bir seçim bölgesi kabul edilir. Seçimlerde, her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır. Aynı binada oturan seçmenler, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla, farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.

Seçimlerde silah altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tabidir), Askeri öğrenciler, Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar hariç onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. Kısıtlı olanlar ile Kamu hizmetinden yasaklı olan kimseler ise seçmen olamazlar.

3. SEÇİM VE SANDIK KURULLARI

Seçim işleri, seçim kurullarınca yürütülür. Ankara’da bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim ku-

rule, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunur.

Sandık kurulu bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır. İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder.

Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir.

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır. Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenemediği takdirde, o ilçede seçime katılan ve teşkilatı bulunan diğer

siyasi partiler arasında ad çekilir. Ad çekemedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler, sandık kurulu üyesi olur.

Sandık kuruluna üye bildirme hakkı olan bir parti; oluru olmadan başka bir parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak gösteremez.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 22 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirilen listeden (ilçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi) sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.

Belirlenen sandık kurulu asıl üyelerinden göreve gelmeyeninin yerine, öncelikle, gelmeyen üyenin yedeği alınır. Sandık kurulu başkan ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır. Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurulur.

Sandık kurulları Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen tarihte kurulur. Bu kurulların asıl ve yedek üyeleri, her seçim çevresinin yerel özellikleri gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek tarihlerde göreve başlarlar ve sayıma ilişkin evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar aralıksız çalışmaya devam ederler. Sandık

başı işlemlerini takibetmek üzere, siyasi partiler ve bağımsız adaylar, birer müşahit gönderebilirler.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna göre Yüksek Seçim Kurulu giderleri ile her türlü seçim işleri giderleri genel bütçeden ödenir. Bunun için gerekli ödenek Adalet Bakanlığı Bütçesi içindeki ayrı bir programda gösterilir.

Bu ödeneğin harcanmasında, birinci derecede ita amiri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanıdır. Başkan, yetkilerinin bir kısmını devredebilir. Seçim işleri için mahallerinde yapılması gereken her türlü harcamaların ita amiri il ve ilçe seçim kurulları başkanlarıdır.

Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri ile bu Kanun gereğince görevlendirilecekler ve bu işlerde mesai saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere, siyasi parti temsilcilerine ve hariçten alınarak çalıştırılacaklara ödenecek gündelik miktarı 600 (altıyüz) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. Bakanlar Kurulu bu rakamı Yüksek Seçim Kurulunun görüşünü alarak, dört katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu ödemeler herhangi bir vergiye tabi tutulmaz. Yüksek Seçim Kurulu, yurt dışında görev yapanlara dört katına kadar gündelik ödenmesine karar verebilir.

23/6/2008 tarihli ve 2008/13851 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; bu gündelik miktarının hesaplanmasında dikkate alınan 600 (altıyüz) gösterge rakamı Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri için 2000 (ikibin)'e, diğerleri için 1000 (bin)'e yükseltilmiştir.

Buldukları yerin haricinde bir mahalle gönderileceklerin yol masrafları

Harcırah Kanunu hükümlerine göre verilecektir.

Görüleceği üzere Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri ile bu Kanun gereğince görevlendirilecekler ve bu işlerde mesai saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere, siyasi parti temsilcilerine ve hariçten alınarak çalıştırılacaklara bu meyanda sandık kurullarında görevlendirilen kişilere devlet tarafından gündelik verilmektedir. Yasada yer alan bu hüküm karşısında sandık kurulunda görevlendirilen kişilerin muhtelif giderlerinin belediyeler tarafından karşılanması mümkün müdür?

4. SEÇİM VE SANDIK KURULLARI İLE İLGİLİ BELEDİYELERİN GÖREVLERİ

Belediyelerin hukukî statüsünü yeniden düzenleyen 5393 sayılı Belediye Kanununa³ göre Belediye; Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır.

Belediyelerin görevleri 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 ncü maddesinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununun “Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14 ncü maddesine göre **Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;**

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat,

³ Bu kanun 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

b) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerktiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir.

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelerin görev ve sorumlulukları bu şekilde belirlenmiştir. Görüleceği üzere Belediye Kanununda yer alan belediyelerin görevleri ve sorumlulukları arasında seçimler ve seçimlerde görevlendirilen sandık kurulu görevlileri ile ilgili bir düzenleme yer almamaktadır.

5. SEÇİM VE SANDIK KURULLARI İLE İLGİLİ BELEDİYE BÜTÇESİNDEN YAPILABİLECEK HARCAMALAR

Belediye bütçesinden yapılacak harcamalar 5393 sayılı Belediye Kanununun 60 ncı maddesinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununun “Belediyenin giderleri” başlıklı 60 ncı maddesinde belediyenin giderleri tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiştir. Bu giderler şunlardır:

a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.

c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri.

g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

h) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri.

i) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kim-sesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

j) Dava takip ve icra giderleri.

k) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.

m) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.

n) Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

r) Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar.

s) İmar düzenleme giderleri.

t) Her türlü proje giderleri.

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelerin giderleri bu şekilde sayılmıştır. Görüleceği üzere Belediye Kanununda sayılan belediyelerin giderleri arasında, seçim giderleri ve seçimlerde sandık kurullarında görevlendirilen kişilerin muhtelif giderlerinin belediyeler tarafından karşılanmasına cevaz veren bir hüküm yer almamaktadır.

6. SANDIK KURULLARINDA GÖREVLENDİRİLEN KİŞİLERİN MUHTELİF GİDERLERİNİN BELEDİYE BÜTÇESİNDEN KARŞILANMASI İLE İLGİLİ SAYIŞTAY KARARI

Bir belediye tarafından 2014 yılı mahalli idareler seçimlerinde sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme, içme gibi giderleri belediye bütçesinden karşılanmıştır. İlgili belediyenin Sayıştay tarafından yapılan yıllık denetiminde konu hakkında kamu zararına neden olduğu gerekçesiyle yargı raporu düzenlenmiştir.

Söz konusu yargı raporunu değerlendiren Sayıştay 7 nci Dairesi düzenlediği 208 sayılı İlamın⁴ 25 inci maddesiyle “mahalli idareler seçimlerinde sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme-içme ihtiyaçlarının mevzuata aykırı olarak belediye bütçesinde karşılanması suretiyle yapılan ödemenin kamu zararına neden olduğu” gerekçesiyle tazminine karar vermiştir.

Sayıştay 7 nci Dairesi tarafından düzenlenen 208 sayılı İlamın 25 inci maddesiyle verilen tazmin hükmüne karşı so-

rumlular tarafından itiraz edilmiş ve Sayıştay Temyiz Kuruluna temyiz talebinde bulunulmuştur.

Sorumlular tarafından yapılan temyiz başvurusunu inceleyen Sayıştay Temyiz Kurulu 14.06.2017 tarihli ve 43214 Tutanak Nolu kararında;⁵

“... tarihinde yapılan Mahalli İdareler Seçimlerinde ve ... tarihinde yapılan Seçiminde görevli olan sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin Belediyece yemek hizmeti sağlandığı ve bu giderlerin Belediye bütçesinden karşılandığı görülmüştür.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun “Ödenecek Ücretler” başlıklı 182’inci maddesinde:

“Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri ile bu Kanun gereğince görevlendirilecekler ve bu işlerde mesai saatleri içinde ve dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere, siyasi parti temsilcilerine ve hariçten alınarak çalıştırılacaklara ödenecek gündelikler, gündelik miktarı 600 (altıyüz) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. Bakanlar Kurulu bu rakamı Yüksek Seçim Kurulunun görüşünü alarak, dört katına kadar artırmaya yetkilidir. Bu ödemeler herhangi bir vergiye tabi tutulmaz.

Buldukları yerin haricinde bir mahalle gönderileceklerin yol masrafları Harcırah Kanunu hükümlerine göre verilir.” hükmü yer almaktadır.

Konuyla ilgili olarak Yüksek Seçim Kurulu’nun 19.01.2014 tarih ve 90 nolu kararında:

4 <https://kararlar.sayistay.gov.tr/dk/?krr=18334>

5 <https://kararlar.sayistay.gov.tr/tkk/?krr=13904>

“8) Sandık kurullarına yapılacak ödemeler:

Kurulumuzun ücret kararında belirlenen tarife esas alınarak;

a) Kurs verilen sandık kurulu başkanlarına 4 (dört),

b) Kurs verilmeyen sandık kurulu başkanlarına 3 (üç),

c) Devlet memuru olan ve eğitim verilen üyeye 3 (üç),

ç) Eğitim verilmeyen sandık kurulu memur üyeye 2 (iki),

d) Siyasi parti üyelerine 1 (bir),
Gündelik ödenir.

12) Kolluk kuvvetlerinin ücret ve araç taleplerine ilişkin hususlar:

Kolluk kuvvetlerinin yaptığı görevler asli hizmetleri arasında bulunduğundan seçim ödemeleri adı altında ücret tahakkuk ettirilmesine yasal olarak imkân bulunmamaktadır. Ayrıca, kolluk kuvvetlerinin araç ihtiyaçları mülki idare amirleri tarafından karşılanması gerektiğinden, hiçbir suretle araç kiralaması ve görevlendirilmesi ile yakıt giderleri ilçe seçim kurulu başkanlıkları tarafından karşılanmayacaktır.” hükümlerine yer verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde yer alan Belediyenin görev, yetki ve sorumlulukları ile 60'ıncı maddesinde yer alan Belediye'nin giderleri arasında seçimlerde sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme-içme ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Seçimlerde görev alan görevlilere ihtiyaçlarının karşılanması için yukarıda da belirtildiği üzere Yüksek Seçim Kurulu tarafından gündelik verilmektedir. Dolayısıyla bu ihtiyaçların belediye bütçesinden karşılanması mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

Seçimlerde görevli sandık görevlilerinin yeme-içme ihtiyaçlarının Belediye bütçesinden karşılanmasının Valilik'ten gelen yazı üzerine yapılması ilgili mevzuatta yeri olmayan bir işlemi mevzuata uygun hale getirmez. Ayrıca mevzuatta yeri olmayan böyle bir ödemenin temsil ağırlama bütçesinden yapılması da işin mahiyetini etkilememektedir.

Bu itibarla, sorumlu iddialarının reddedilerek 208 sayılı İlamın 25'inci maddesi ile TL'ye verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE”

14.06.2017 tarihinde oy çokluğuyla karar vermiştir.

Sayıştay Temyiz Kurulunun yukarıda yer verilen kararında da belirtildiği üzere 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde yer alan Belediyenin görev ve sorumlulukları ile 60'ıncı maddesinde yer alan Belediye'nin giderleri arasında seçimlerde sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme-içme gibi muhtelif ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır.

Seçimlerde görev alan görevlilere ihtiyaçlarının karşılanması için Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen gündelik verilmektedir. Dolayısıyla bu ihtiyaçların belediye bütçesinden karşılanması mevzuata uygun değildir.

Ayrıca Sayıştay Temyiz Kurulu yaptığı değerlendirmede seçimlerde görevli sandık kurulu görevlilerinin yeme-içme ihtiyaçlarının Belediye bütçesinden karşılanmasının Valilik'ten gelen yazı üzerine yapılmasının ilgili mevzuatta yeri olmayan bir işlemi mevzuata uygun hale getirmeyeceği, mevzuatta yeri olmayan böyle bir ödemenin temsil ağırlama bütçesinden yapılmasının da mümkün olmadığına karar vermiştir.

7. SONUÇ

Ülkemiz yeni bir seçim sürecine girmiş bulunmaktadır. 14 Mayıs 2023 tarihinde ülkemizde Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri yapılacaktır. İlk turda Cumhurbaşkanı seçilemediği takdirde 28 Mayıs 2023 tarihinde ikinci tur Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılacaktır.

Ülkemizde seçimler 298 sayılı Seçimler Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılmakta olup seçim işleri, seçim kurullarınca yürütülmektedir. Ankarâda bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunmaktadır.

Sandık kurulu bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden oluşmaktadır. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır. Sandık kurulu başkan ve üyelerine genel bütçeden gündelik ödenmekte olup ödenecek gündelik miktarı 600 (altıyüz) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenmektedir. 23/6/2008 tarihli ve 2008/13851 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile; ödenecek gündelik miktarının hesaplanmasında dikkate alınacak olan 600 (altıyüz) gösterge rakamı Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve üyeleri için 2000 (ikibin)'e, diğerleri için 1000 (bin)'e yükseltilmiştir.

Seçimlerde sandık kurullarında görev alan görevlilere ihtiyaçlarının karşılanması için Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen gündelik verildiğinden, ayrıca Belediye Kanununda sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme-içme gibi muhtelif ihtiyaçları

nın karşılanması ile ilgili bir hüküm de bulunmadığından, sandık kurulunda görevlendirilen kişilerin muhtelif giderlerinin belediye bütçesinden karşılanması mümkün değildir.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 14.06.2017 tarihli ve 43214 Tutanak Nolu kararında da belirtildiği üzere, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde yer alan Belediyenin görev ve sorumlulukları ile 60'ıncı maddesinde yer alan Belediye'nin giderleri arasında seçimlerde sandık kurullarında görevli bulunan görevlilerin yeme-içme ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili bir hüküm bulunmadığından, ayrıca seçimlerde görev alan görevlilere ihtiyaçlarının karşılanması için Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen gündelik verildiğinden, bu ihtiyaçların belediye bütçesinden karşılanması mevzuata uygun değildir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

02.05.1961 tarihli ve 10796 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun

13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu

Sayıştay 7.nci Dairesinin 25.02.2016 tarihli ve 208 sayılı İlamı

Sayıştay Temyiz Kurulu 14.06.2017 tarihli ve 43214 Tutanak Nolu kararı

[https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_se%C3%A7imler#:~:text=Yerel%20se%C3%A7imler%2C%20T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20s%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1,\(%2B5\)%20se%C3%A7ilmektedir.](https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_se%C3%A7imler#:~:text=Yerel%20se%C3%A7imler%2C%20T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20s%C4%B1n%C4%B1rlar%C4%B1,(%2B5)%20se%C3%A7ilmektedir.)

Mustafa DÖNMEZ *

BELEDİYELERCE YOL VE MEYDANLARA AD VERİLMESİ, TANITICI AMBLEM VE FLAMA KULLANILMASI

1. GİRİŞ

Belediyeler, belde halkının yerel nite-likteki ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tara- fından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Belediyelerin temel görevleri arasında; YOL, imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sis-temleri; ağaçlandırma, park ve yeşil alan- lar; gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları gibi temel alt yapı hizmet-lerini yapmak veya yaptırmak gelir.

Tabii ki, belediyelerce yapılan bu yapı ve tesislerin beldenin özelliğine ve belde halkının hissiyatına, gelenek ve görenek-lerimize uygun olarak adlandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, belediye sınırları içinde yapılan bina ve tesislere ad verilmesi, belli kurallara bağ-lanmıştı.

İşte bu yazımızda belde sınırları için-deki bina, tesis, yol ve meydanlara ad verilmesi ile beldeyi tanıtıcı amblem ve flama kullanımı konusu çeşitli yönleriyle ele alıp incelenecektir.

2. KONUYA İLİŞKİN MEVZUAT HÜKÜMLERİ

a) 5393 Sayılı Belediye Kanunu

Meclisin görev ve yetkileri

Madde 18 –....

n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulma- sı, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.

Ad verme, tanıtıcı amblem ve flama kullanımı

Madde 81 - Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilme- si ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlar- da; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilme- sine ilişkin kararlarda ise meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı aranır. Bu kararlar mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe girer.

b) 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

* İçişleri Bakanlığı, (E) Mahalli İdareler Gn. Md. lüğü, Şube Müdürü

Madde 7 - Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

....

g) (Değişik : 12/11/2012 - 6360/7 md.) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

3. KONUYA İLİŞKİN BAKANLIK GÖRÜŞLERİ VE YARGI KARARLARI

3.1. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü görüşleri

- **Büyükşehir ilçe belediye meclislerince alınan park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ile beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlar mülki idare amirinin onayına tabi midir ?**

İstanbul Valiliği'nin bu yöndeki sorusuna İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 11.8.2006 tarihli ve 58612 sayılı yazısı ile;

"5393 sayılı Belediye Kanununun "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18 inci maddesinin (n) bendinde; "Meydan, cadde, sokak, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek," hükmü,

5393 sayılı Kanun'un "Ad verme, tanıtıcı amblem ve flama kullanımı" başlıklı 81 inci maddesinde; "Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda ise meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı aranır. Bu kararlar mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe girer," hükmü,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin (g) bendinde; "Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek," hükmü ile,

5216 sayılı Kanun'un "Meclis kararlarının kesinleşmesi" başlıklı 14 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasında; "İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte Büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir," hükmü, dördüncü fıkrasında; "Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez," hükümleri mevcuttur.

Buna göre; gerek yukarıda ifade edilen Kanun hükümlerinde gerekse ilgi (b) genelgemizde açıklandığı şekliyle; Büyükşehirlerde meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak adlarına ilişkin kararların Büyükşehir belediye meclisince alınacağı, dolaşısıyla buna ilişkin kararların il valisinin onayı ile yürürlüğe gireceği; bunun dışında park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ile beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararların ilgili belediye meclislerince alınarak 5216 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde ilgili genelgede de ifade edildiği şekliyle onaylanıp yürürlüğe gireceği değerlendirilmektedir." şeklinde cevap verilmiştir.

3.2. İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği Görüşü

- İlçe sınırı içerisinde bulunan park, bahçe, meydan, bulvar, cadde vs isimlerinin konulması ve değiştirilmesi yetkisinin büyükşehir belediye başkanlığında mı yoksa ilçe belediye başkanlığında mı olduğu.

İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nin 04.02.2015 tarihli ve 97110469-045.02-1503 sayılı Görüşünde:

"....

Dosyanın tetkikinden;

İlçe mücavir alan sınırları içerisindeki bahçe, mahalle, cadde, sokak, bulvar vs isimlerinin farklı dil ve lehçelerde yazılmasına ilçe Belediye meclisince oy çokluğuyla karar aldığından bahisle ilçe sınırı içerisinde bulunan park, bahçe, meydan, bulvar, cadde vs isimlerinin konulması ve değiştirilmesi yetkisinin Büyükşehir Belediye Başkanlığında mı yoksa İlçe Belediye Başkanlığında mı olduğu hususunda Bakanlık görüşü talep edildiği anlaşılmıştır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri çerçevesinde görüş istenilen konu irdelendiği;

5393 sayılı Belediye Kanununun "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18 inci maddesinin (n) bendi ve "Ad verme, tanıtıcı amblem ve flama kullanımı" başlıklı 81 inci maddesi hükümleri çerçevesinde mahalle, meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak adlarına ilişkin ilçe belediye meclislerinin yetkilerinin bulunduğu ve alınan bu kararların mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe gireceği; ancak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir ve ilçe ve belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendindeki "(Değişik: 12/11/2012-6360/7 md.) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek." düzenlemesi çerçevesinde büyükşehir belediyelerinin yetkisi alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak adlarının verilmesi yetkisinin mülki idare amirinin onayına bağlı olarak büyükşehir belediyelerinde olduğu;

Diğer meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak adları ile ilgili olarak yetkinin mülki idare amirinin onayı olmak koşuluyla büyükşehir ilçe belediyelerinde olduğu değerlendirilmektedir." açıklamasına yer verilmiştir.

3.3. Yargı Kararları

1. Sokak isminin değiştirilmesine ilişkin işlemin bu konuda Belediye meclis kararı bulunması gerektiği halde, alınmış bir meclis kararı bulunmadığı gerekçesiyle işlemi iptal eden idare mahkemesi kararı yerindedir (Danıştay 8. D. 16.5.1997 gün ve E.1995/2756, K.1997/1666).

2. İlçe belediyesi sınırları içerisinde bulunan parklara isim verme yetkisinin ilçe belediye meclislerine ait olduğu ve ilçe belediye meclislerince konuyla ilgili olarak alınan kararların, mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe gireceği hakkında.

İçtihat Metni

.....

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Uyuşmazlık, Adana İli, Yüreğir İlçesi, Yakapınar Beldesi sınırları içerisinde bulunan Eski Misis Mahallesi Köprübaşı Mevkiindeki parka “Ahmet Kaya”, Yakapınar Mahallesi Namık Kemal Sokağındaki parka “Yılmaz Güney” adının verilmesine ilişkin Yakapınar Belediye Meclisinin 13.09.2006 gün 13 ile 14 sayılı kararlarının uygun görülmemekle reddine ilişkin Yüreğir Kaymakamlığının 13.09.2006 gün ve 2022 sayılı işleminin iptali isteminden kaynaklanmıştır.

23.07.2004 gün ve 25531 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasasının 28. maddesinde, Belediye Yasası ve diğer ilgili yasaların bu Yasaya aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanacağı kurala bağlanmış, 5393 sayılı Belediye Yasasının “Ad Verme, Tanıtıcı Amblem ve Flama Kullanımı” başlıklı 81. maddesinde de, cadde, sokak, meydan, park,

tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve belediye tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda ise, meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararının aranacağı, bu kararların mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe gireceği düzenlemesine yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; davacı Belediye Meclisinin 13.09.2006 gün ve 13 sayılı kararı ile, ... Mahallesi ... Mevkiindeki parka “...”, aynı tarih ve 14 sayılı kararı ile de ... Mahallesi ... Sokağındaki parka “...” isminin verilmesine karar verildiği, anılan kararların onay için davalı Yüreğir Kaymakamlığına gönderildiği, Yüreğir Kaymakamlığının davaya konu işlemlerle davacı Belediye Meclisi kararlarının uygun görülmemekle iade edildiği anlaşılmıştır.

İdare Mahkemesince, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası uyarınca parklara isim verme yetkisinin Büyükşehir Belediyesine ait olduğu, bu nedenle davacı Belediye Meclisince alınan kararların onaylanmayarak iade edilmesine ilişkin kararda hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de, yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca, parklara isim verme yetkisi ilçe belediye meclislerine ait olup, ilçe belediye meclislerince konuyla ilgili olarak alınan kararlar, mülki idare amirinin onayı ile yürürlüğe girecektir.

Bu durumda, İdare Mahkemesince belirtilen husus gözönünde bulundurularak işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Adana 2. İdare Mahkemesi kararının bozulmasına,

yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın anılan Mahkemeye gönderilmesine 19.01.2009 gününde oybirliği ile karar verildi (Danıştay 8. D. 19.01.2009 gün ve E.2007/6791, K:2009/352).

3. Beldedeki parklara terör örgütüne üye kişilerin ya da terör örgütünü çağrıştıran isimlerin verilmesinin Anayasal düzene karşı suçlar kapsamında genel hükümlere göre soruşturulması gerektiği hakkında (Danıştay 1. D. E.2017/1842, K:2017/1708).

4. Yeni parka ismi verilen kişinin bazı suçlardan mahkumiyetinin bulunduğu ileri sürüldüğünden, söz konusu mahkumiyetlerin araştırılması, Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmeliğe ve idare hukukuna hakim olan ilkelere aykırı olup olmadığı hususunun tespit edilmesi gerektiğinden mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmadığı hakkında.

... Bu kapsamda bir değerlendirme yapıldığında Şehrin, ülkenin tarihi, coğrafyası ve yönetim biçimi itibarıyla, gösterdiği özellik ve anlamı ile Şehrin, eski ve yeni tarihinin, doğal ve kültürel özelliklerinin, barındırdığı zenginliklerin adlandırmada belirleyici olacağı açıktır. Ayrıca ortak alanların adları, Şehrin kimliği ve özellikleri ile uyumlu olmalıdır. Bunun yanında konulan adların kamuoyunda ortak kabul görebilecek, haklı ve yoğun rahatsızlıklara sebebiyet vermeyecek, ayrımcılığa yol açmayacak nitelik ve içerikte; ayrıca verilen isimlerin zaman içerisinde değiştirilmesine ihtiyaç duyulmayacak biçimde kalıcı ve daima kabul gören nitelikte olması hususuna da dikkat edilmesi gerekmektedir. Özellikle milli kahraman, önemli devlet adamı, sanatçı, üstün özelliklere sahip, ulusal veya uluslararası ödüller almış örnek Şahsiyetler, bilim adamları, Şampiyonlar gibi ül-

keye mal olmuş kişiler, Şehrin yetiştirdiği tanınmış ve kişisel olarak Şehre önemli hizmetleri dokunmuş kişilerin adlarının yetkili mercilerce isim olarak verilebileceği kuşkusuzdur.

Olayda; davalı idarece temyiz aşamasında, Iğdır İli, Merkez, Karaağaç Mahallesi, Genç Osman Caddesi üzerinde yeni yapılan parka ismi verilen ...'ın bir takım suçlardan dolayı mahkumiyetinin bulunduğu ileri sürülmekte olup, söz konusu mahkumiyetlerin araştırılması ve bu mahkumiyetlerin 31.07.2006 gün ve 26245 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin 24. maddesinde belirlenen kriterlere ve idare hukukuna hakim olan ilkelere aykırı olup olmadığı hususunun tespit İdari Dava edilmesi gerektiğinden, temyize konu İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır (Danıştay 8. D. 18.04.2017 gün ve E.2015/4950, K:2017/3077).

4. KONUNUN İNCELENMESİ

4.1. Büyükşehir Statüsünde Olmayan İl, İlçe ve Belde Belediyeleri

Belediye Yasası'nın 81 inci maddesinde yer alan hükme göre;

1. Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve belediye tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin **tespitine** ilişkin kararlarda; **belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğunun**,

2. Bunların **değiştirilmesine** ilişkin kararlarda; **meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun**,

kararı aranacaktır.

Ayrıca, bu kararlar **mülki idare amirinin onayı** ile yürürlüğe girecektir.

Bu arada şunu da belirtelim ki, belediye meclisince cadde, sokak, meydan gibi

yerlere ad verilmesi yetkisi sınırsız olmayıp, belli kurallara bağlıdır. Bu bağlamda konulacak isimlerin Türkçe olması, ahlaka, Türk kültürüne uygun olması gerekir.

Nitekim, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 69 uncu maddesine dayanılarak çıkarılan Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmeliğin,¹

“Ad veya numara verilmesinde uyulması gereken esaslar” başlıklı 24 üncü maddesinde; *“Belediyeler, sınırları içinde kalan sahayı, 5393 sayılı Belediye Kanununa göre uygun sayıda mahalle veya meydan, bulvar, cadde, sokak ve küme evlerden oluşan bölgelere ayırır. Mahalle, sokak, cadde, bulvar, meydan ve benzeri yerlerin adları; Anayasanın temel ilkelere, yürürlükteki mevzuata, genel ahlaka aykırı, ayrımcılığa ve bölücülüğe yol açabilecek nitelikte tespit edilemez. Yabancı dil kurallarına göre teşkil edilmiş kelime ve ifadeler ile çirkin, müstehcen ve gülünç adlar konulamaz...”*

denilerek, konunun önemine dikkat çekilmiştir.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da, belediyeler yabancı ülke devlet adamları ile başkent veya kentlerinin isimlerini vermeden önce dış politikamız açısından Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü alınmalıdır.

Her bulvar, cadde ve sokaklara özel bir ad veya numara verilir. Meydanlara sadece ad verilir. Bir belediye sınırları içinde, aynı ad veya numara birden fazla meydan, bulvar, cadde, sokaklara verilemez (Yön. m.14).

4.2. Büyükşehir Statüsünde Olan Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri

Belediye Yasası'nın 81 inci madde-

sinde yer alan hükümler, kural olarak büyükşehir ve ilçe belediyeleri için de geçerlidir.² Ancak, büyükşehirlerde iki kademeli bir yönetim sistemi söz konusu olduğu için isim verme noktasında belediyeler itibariyle işleyişte bazı sorunlar yaşanmaktadır.

Esasen büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan cadde, bulvar ve ana yol gibi ulaşım güzergahları ile meydanlara isim verme veya değişikliği hususu, bu yerlerin yapım, bakım ve onarımlarının hangi belediyelere ait olduğu noktasında yoğunlaşmaktadır.

Bu bağlamda, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/1-g maddesine bakıldığında; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek, büyükşehir ve ilçe ve belediyelerine görev ve sorumluluk olarak verilmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasının değişik ikinci cümlesinde ise: büyükşehir belediyeleri 5216 sayılı Yasa'nın birinci fıkrasının (l), (s), (t) bentlerindeki görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin görevlerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilecekleri, birlikte yapabilecekleri öngörülerek, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini müşterek gerçekleştirebileceği belirtildiğinden, bu konudaki yetkinin hangi belediyece kullanılacağı noktasında istifham

1 Anılan Yönetmelik, 31.07.2006 tarihli ve 26245 sayılı R.G.'de yayımlanmıştır.

2 Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır (5216 s. K. m.28).

yaratılmıştır.

Oysa 5216 sayılı Yasa'nın 27 nci maddesinin ikinci fıkrasında, *büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirleneceği öngörülerek, yol ve tesislerin yapım bakım, onarım ve dağılım yetkisinin büyükşehir belediye meclisine ait olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre; büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesisler büyükşehir belediyesinin sorumluluğuna verilmişse büyükşehirin, ilçe belediyesinin sorumluluğuna verilmişse ilçe belediyesince isimlendirme yapılacağı açıktır. Yani külfet nimet dengesi.*

Ayrıca, bu konuda Ankara 6. İdare Mahkemesi'nin 30.09.1999 tarih ve E.1998/802, K.1999/972 sayılı Kararında; "...büyük şehre bırakılan yol ve meydanların ilgili nazım planlarında devir komisyonlarınca yapılacak işaretleme esas olmak üzere İl Trafik Komisyonu'nun görüşünün alınacağı hükmüne yer verilmiş olduğundan, Ankara Valiliğinin istemi üzerine oluşturulan Ankara İl Trafik Komisyonu Başkanlığı'nın 20.04.1998 günlü, 1998/69 sayılı Kararıyla; bulvar, cadde, anayol, ve meydan, imar ve yol istikamet planına göre büyükşehir dahilindeki en az üç şeritli karayolu ve karayolu yapısı ile bu yollar üzerindeki meydanları, alt ve üst geçitleri dahil bunların etkinlikleri olan yaya yolları ve bunlar üzerindeki çeşitli tesislerin Türk Standartları Enstitüsü ve Karayolları Genel Müdürlüğüne uygulanmakta olan yol genişlik ölçüm ve şerit genişliklerinin, minimum şerit genişliği-

nin 3.25 metreden oluştuğu, yaya yolları genişliğinin ise 1.00 metre ve dolayısıyla 3 şeritli yol genişliğinin ise, yol genişliği + yaya yolu genişliğinin $(3 \times 3.25) + (1.00 + 1.00) = 11.75$ metreden oluştuğu, bu duruma göre yol genişliği + yaya yolu genişliğinin 12.00 metre ve üstündeki yollar ile bu yollar üzerinde bulunan meydan, saha ve alanların Büyük Şehir belediyesine, bunun altındaki cadde ve sokakların ise İlçe Belediyelerine bırakılması gerektiğine karar verildiği, anılan kararın Ankara Valiliği Devir Komisyonunun 18.6.1998 günlü, 1998/1 sayılı kararıyla aynen kabul edildiği ve kesinleşmek üzere il idare kurulunun onayına sunulduğu, anılan kararın Ankara İl İdare Kurulunun 7.7.1998 günlü, 1070-4/K-58 sayılı kararı ile onanarak kesinleştiği dosyanın incelenmesinden anlaşılmıştır." şeklindeki uygulamayı usule ve mevzuata, kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı bulmayarak, davayı reddetmiştir. Konu daha sonra davacı idare tarafından Danıştay 8. Dairesi nezdinde temyiz edilmiş, ancak söz konusu Daire İl İdare Kurulu'nun kararını haklı bularak, davayı reddetmiştir. Karar hakkında davacı idare tarafından karar düzeltilmesi isteminde bulunulmuşsa da, karar düzeltilmesi de reddedilmiş ve bu yönde uygulamaya ışık tutan bir yargı kararı oluşmuştur.

Bu arada 3030 sayılı Yasa yerini 2004 yılında 5216 sayılı Yasa'ya ve 3030 sayılı Yasa'ya dayalı Devir Yönetmeliği değiştiğinden, Danıştay Kararı'na esas teşkil eden görüş, esas itibariyle Türk Standartları Enstitüsü standartlarına ve Karayolları Trafik Kanunu'na dayanması nedeniyle, Karar'da sözü geçen uygulamanın geçerliliği noktasında tereddütler devam etmiştir.

Konunun İçişleri Bakanlığı'na intikal

ettirilmesi üzerine, İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü'nce Ankara Valiliği'ne verilen 6.12.2005 tarihli ve B.05.0.MAH.0650002/13100 - 82954 sayılı yazıda; "... Kanun hükümlerinin değerlendirilmesi neticesinde; büyükşehir belediyesi hudutları içerisinde, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyesi veya ilçe belediyelerinin kendi aralarında hizmetlerin yürütülmesi ile ilgili olarak ihtilaf çıkması durumunda, hangi cadde, sokak veya yolun hangi belediyenin hizmet alanında kaldığı ile ilgili karar alma yetkisi büyükşehir belediye meclisinde olup, alınan bu kararın, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri için bağlayıcı bir karar olduğu değerlendirilmektedir." görüşüne yer verilmiştir.

Yine, İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği'nin 04.02.2015 tarihli ve 97110469-045.02-1503 sayılı Görüşünde: ***büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin yapım, bakım ve onarım sorumluluğu hangi belediyeye verilmişse, isim verme ve isim değişikliği de o belediyeye ait olacağı açıkça belirtilmiştir.***

Bizim de katıldığımız bu görüşlere göre; büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirleneceği, bu bağlamda büyükşehir belediyelerinde söz konusu yer ve tesislerin yapım, bakım ve onarım sorumluluğu hangi belediyeye verilmişse, isim verme ve isim değişikliğinin de o belediyeye ait olacağı açıkça belirtilmiştir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Belediye sınırları içinde belediyelerce yapılan yol, köprü, bina ve benzeri tesis-

lere ad verilmesi konusuna, yukarıda yer verilen kanun hükümleri, görüş ve yargı kararları çerçevesinde bakıldığında

- Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin **üye tam sayısının salt çoğunluğunun**,

- Bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda; meclis üye tam sayısının **üçte iki çoğunluğunun**,

kararının aranacağı,

Ayrıca, bu kararların mülkî idare amirinin onayı ile yürürlüğe gireceği,

anlaşılmaktadır.

Büyükşehir belediyelerine gelince; büyükşehir belediye sınırları içinde cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerleri, hangi belediyenin sorumluluğuna verilmişse o yerlere ad verilmesi ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlar; **büyükşehir / ilçe belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu**, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlar ise büyükşehir/ilçe belediye meclisi üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile gerçekleştirilecektir.

Tabii ki, bu kararlar mülkî idare amirinin (büyükşehir vali, büyükşehir ilçe kaymakam) onayı ile yürürlüğe girecektir.

Son olarak belirtelim ki, belediye meclisince cadde, sokak, meydan gibi yerlere ad verilmesine ilişkin kararlarda, konulacak isimlerin Türkçe olması, ahlağa, Türk kültürüne uygun olmasına dikkat edilmesi gerekir.

Tahsin ÇAYIROĞLU*

KAMU SEKTÖRÜNDE İŞ TATMİNİ

Yeşim GEZER AVCI**

1. GİRİŞ

“Ey Allah’ı arayan insan, aradığın sensin” derken varlığın birliğini bulurken Mevlana aslında insana yapılan yatırıma ve öneme vurgu yapmaktadır (Gezer Avcı-a, 2022). En iyi yatırımın beşeri sermaye yatırımı olduğundan hareketle insana yapılan yatırım kısa, orta ve uzun vadede sonuçları olduğu gibi olumlu dışşallığı da maksimum olan bir yatırım çeşididir.

Çağdaş anlamda çalışma koşulları içinde konuyu ele aldığımızda çalışma yaşamında özel olarak kamu sektöründe personelden/çalışandan maksimum fayda sağlamanın yolu kişinin işten duyduğu mutlulukla doğru orantılıdır. Belediye ve sosyal güvenlik gibi mahalli ve özerk idareler başta olmak üzere değişen siyasi ve idareci kadrolarından ve liyakatsiz kişilerin idareciliğe atanmasından dolayı personelin ve diğer çalışanların iş tatmin durumları da olumsuz etkilenmektedir. Kamu sektörü denildiğinde çalışanların ve personelin yaşadığı sorunların başında beklentilerin karşılanmaması, ücretlerin düşüklüğü, kariyer olanaklarının kı-

sıtlı olması (liyakat ve kariyer arasındaki ters orantı), iltimas, kayırmacılık, baskı ve diğer unsurlar etkili olmaktadır (Çayiroğlu ve Gezer Avcı, 2022:117-127)

Çalışma faaliyeti, insan hayatında önemli bir yere sahip olan bireylere toplum içinde belli bir rol, yer ve ekonomik yarar sağlayan, bireyin bir gün içinde uyku hali dışındaki süresinin büyük bir kısmını dolduran sosyal bir yaşam alanıdır. Bununla birlikte insanların iş sürecinde oluşan olumsuz fiziksel ve psikolojik etkenlere maruz kalması kaçınılmazdır. Özellikle kötü yönetim, ekonomik sıkıntılar, işyerinin fiziki şartlarının olumsuz olması, çıkar çatışmaları, kişisel sorunlar, yapı ve sistemden kaynaklanan bozukluklar gibi etkenler bireyin iş yaşamında verimsiz olması, işe devamsızlığı ve çeşitli hastalıklarla karşı karşıya kalması şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Soysal, 2011: 14-15).

Çalışanlarda iş tatminsizliğine neden olan öğelerden bir diğeri de strestir. Stres verici duygular karşısında (üzüntü, kızgınlık, korku gibi) kendilerini nasıl sa-

* İ.Ü. İKT. Fak. Uluslararası İlişkiler- SGK Denetmeni, ÇEEİ Bilim Uzmanı

** İ.Ü.SBF İşletme- SGK VHK İşletmeni/ İşletmen Bilim Uzmanı

kinleştireceklerini bilemeyen insanların stres karşısında çaresiz kaldıkları görülmüştür (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 39). Çalışanların aşırı stres ve bununla başa çıkma yönünde yetersiz kalması, başlangıçta sahip oldukları örgüte bağlılık ve çalışma yeterliliklerini yitirmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla çalışanlar öncelikle iş tatminsizliği yaşamakta sonra da tükenmişlik sendromuna girmektedir (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 39).

Örgütlerin artık sosyal görevi olarak kabul edilen çalışan tatminini sağlamak için yöneticilerin çalışanların sadece üretim faktörü olmadığını, aynı zamanda sosyal yönlerinin de bulunduğunu, ekonomik beklentilerinin dışında farklı sosyal ve psikolojik beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için de bir örgütte çalıştıklarını her zaman göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Derin ve Demirel, 2012: 509-530).

2. İŞ TATMİNİ

2.1. İş Tatmini Kavramı

İlk kez 1920'lerde ortaya atılan iş tatmini kavramı, genel olarak çalışanların işlerine ilişkin duyguların bir reaksiyonunu ifade eder (Üngüren, Doğan, Özmen vd, 2010: 2925). İnsan kaynakları yönetimi ve davranış bilimleri açısından önemli bir kavram olarak literatürde yer alan iş tatmini, örgüt ve iş kavramları kadar örgütlerde çalışanların tutumlarını ölçmeye yönelik araştırmalarda çokça kullanılan kavramlardan biri olmuştur. Aynı zamanda iş tatmini, örgütsel etkinliği ölçmede kullanılan araçlardan biri olarak da kabul edilmiştir (Yeşil ve Dere, 2012: 108).

2.2. İş Tatmini Kapsamı

İş tatmini, kişinin işinden ve iş tecrübesi sonucunda ortaya çıkan pozitif veya hoşnutluk yaratan duygular olarak tanımlanmıştır (Yeşil ve Dere, 2012: 108).

İş tatmini, çalışanların işlerinden duydukları memnuniyeti ya da memnuniyetsizliği tanımlayan iki uçlu bir kavramdır. İşinden memnun olan çalışanların iş tatmin düzeyleri yüksek iken işlerinden memnun olmayan çalışanların ise iş tatmin düzeyleri düşük olmaktadır (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 40). Çalışan memnuniyeti olarak da bahsedilen iş tatmini aslında aynı şeyi ifade etmemektedir. Çünkü iş tatmini, çalışanın daha çok sahip olduğu ve/veya yaptığı işten elde ettiği doyuma işaret ederken; çalışan memnuniyeti ise daha geniş bir alanı işaret eder.

Bireyin işyerine ve işine yönelik tutumuna ilişkin bilgi veren iş tatmini bu özelliğiyle bireyin işi ve işyeri ile ilgili genel duygu ve düşünceleri hakkında fikir verebilecek önemli değişkenlerden biridir (Ertürk ve Keçecioğlu, 2012: 40).

2.3. İş Tatmininin Genel Özellikleri

Literatürde iş tatmininin üç boyuttan söz edilmektedir (Yeşil ve Dere, 2012: 109):

- Birinci boyut, bireyin işine karşı ve iş yerine yansıyan davranışlarından oluşmaktadır.
- İkincisi boyut, bireyin değer verdiği hususların karşılanma durumuna göre olumlu veya olumsuz tatmin düzeyleri oluşmaktadır.
- Üçüncü boyut ise, birbiri ile ilgili birçok tutumdan kaynaklanan iş tatmin düzeyinden oluşmaktadır.

Bu çerçevede iş tatminin genel özellikleri aşağıdaki gibidir (Üngüren, Doğan, Özmen ve Tekin, 2010: 2925-2926):

- İş tatmini, bir iş ortamında oluşan durumlara karşı verilen duygusal bir yanıt olduğundan sadece hissedilebilir ya da dile getirilebilir.
- İş tatmini genellikle beklentilerin ne ölçüde ya da ne kadarının karşılandığını belirlenmesi ile ilgilidir.
- İş tatmini, işin kendisi, ücret, terfi imkanları, yöntem tarzı, çalışma arkadaşları gibi birbirleriyle ilişkili çeşitli tutumları kapsamaktadır.
- İş tatmini, iş ile ilişkili farklı tutumları temsil eder. Bireyin, işin bir boyutuna karşı olumlu tutum sergilerken diğer boyutuna karşı olumsuz bir tutum sergileme durumudur.
- İş tatmini, sadece ekonomik ve fiziksel gerçeklere dayalı bir tatmini değil psikolojik bir tatmini de ifade etmektedir.
- İş tatmininin belli aralıklarla özenle izlenmesi ve korunması gerekmektedir. Çünkü iş tatmininin sağlanması sürekli aynı seviyede tutulabileceği anlamına gelmemektedir

2.4. İş Tatmini Etkileyen Faktörler

İş tatmini kavramı, çalışanların işle ilgili şartlara yönelik geliştirdiği olumlu tutumu ifade etmektedir. İş arkadaşlarını, iş ortamını seven diğer bir ifade ile işe ilişkin pozitif tutum geliştiren bireyin iş tatmini yüksek olurken işle ilgili koşullara karşı negatif bir tutum geliştiren bireyin iş tatminsizliği düşük olacaktır.

İşyerinin çalışanlarına sağladığı işin gereklilikleri ve örgütsel olanaklar iş tatminin artmasında etkili olmaktadır (Aşık, 2010:37). Ancak iş tatmininin sağ-

lanmasında gerekli örgütsel olanakların sağlanması yeterli değildir. Çünkü farklı kişisel özellikleri sahip olan çalışanların örgüte ilişkin koşullardan etkileneceği ve buna bağlı olarak geliştireceği tutum birbirinden farklı olacaktır. Çalışanın örgüt koşullarına ilişkin değerlendirmeleri eğitim, iş deneyimi ve sosyal çevresi gibi faktörlerden beslenmektedir. Bu bağlamda iş tatminini/tatminsizliğini etkileyen faktörler bireysel ve örgütsel faktörler olarak sınıflandırılabilir (Aşık, 2010: 37).

2.4.1. Bireysel Faktörler

Bireyin, doğuştan sahip olduğu çeşitli özellikler ile hayatı boyunca elde ettiği deneyimlere dayanan kişisel faktörler, iş tatmin düzeylerinin oluşmasında önemli etkiye sahiptir. Bu faktörler yaş, cinsiyet, eğitimi düzeyi, performans, statü, zekâ, beklentiler, tecrübe ve zaman, yaşam doyumu alt başlıkları altında incelenebilmektedir.

2.4.1.1. Yaş

İş tatmin düzeyleri yaşın artması ile paralellik göstermektedir. Bireyler yaşlandıkça iş tatminleri artmakta, gençlerin ise iş tatmini düzeyi genellikle düşük olmaktadır. Genç çalışanlar, iş hayatına ilişkin gerçekleşmesi güç beklentileri nedeniyle hayal kırıklığına uğramaktadırlar (Çalışkan, 2005: 10).

Genç ve yeni işe başlayan bireylerin iş tatmin düzeyleri, başarılarının artması ve kariyer yükselmesiyle artmakta, orta yaşlarda ve iş tecrübesi kazanılması sonucu bu tatmin düşmektedir. Ancak ileri yaşlarda iş güvenliğinin oluşması, yaşamları ve işle ilgili beklentilerinin birçoğunun gerçekleştirilmiş olması nedeni ile iş tatmin düzeyi tekrar yükselmektedir (Öztürk ve Alkış, 2011: 440). Diğer taraftan,

emeklilik zamanı yaklaşan çalışanın, iş-ten ayrıldığı zaman ne yapacağı endişesi ise iş tatmininde düşmeye neden olmaktadır (Eğinli, 2009: 39).

Yaşı daha büyük çalışanların iş tatminsizliğine neden olan faktörler arasında teknolojideki değişiklikler, üretim ve performansa yönelik ölçümler, aşırı iş yükünün de olduğu belirtilmiştir (Eğinli, 2009: 39).

2.4.1.2. Cinsiyet

Çalışanların cinsiyetleri işe karşı tutumlarının oluşmasında ve iş ortamının değerlendirilmesinde farklılıklar gösterebilir.

Kadınların işle ilgili sosyal etmenlere daha çok önem vermelerinden dolayı iş tatmininin erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan “kadın olma” nedeniyle meydana çıkan engellerin başında ev-aile-çocuk arasındaki sorumluluklardan dolayı da yaşanan çatışmalar kadınların iş tatminini azaltmaktadır (Çayiroğlu ve Gezer Avcı, 2022:117-127).

İşteki kişisel gelişim, bireyler arası ilişkiler, ekonomik kazanç ve iş koşulları olmak üzere dört farklı faktöre göre iş tatmini ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik araştırmalarda kişilerarası ilişkiler faktörünün erkekler için iş tatmininde oldukça önemli olduğu, kadın çalışanlar için ise aynı düzeyde bir önem oluşturmadığı; iş koşulları faktörünün ise kadın çalışanlar için iş tatminini yaratılmasında önemli iken erkek çalışanlar için çok önemli olmadığı tespit edilmiştir (Eğinli, 2009: 37-40).

2.4.1.3. Eğitim Düzeyi

Yapılan araştırmalarda, eğitim düzeyi yüksek çalışanların genel iş tatminlerinin, eğitim düzeyi daha düşük olan

çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak çalışanlar, eğitim düzeyleri ve deneyimlerine uygun pozisyonlarda yer alamadıklarında mutsuz olmakta ve iş tatminsizliği yaşamaktadır (Eğinli, 2009: 40).

2.4.1.4. Performans

İş tatmini ve performans arasındaki ilişki iki şekilde açıklanabilmektedir. Birincisi bireyin yüksek performans göstermesi durumunda işyeri tarafından ödüllendirilmesi durumunda iş tatmini yükselmektedir. İkincisi yüksek iş tatmini olan birey yüksek performans sergilediğinden içsel olarak kendini iyi hissetmekte ve işinden daha çok tatmin olmaktadır (Eğinli, 2009: 40).

2.4.1.5. Statü

Statü, bireyin bir kurum veya toplumda başkalarının nezdindeki değeri olarak ifade edilir (Sat, 2011: 10). Bununla birlikte üst düzey çalışanların alt düzey çalışanlara göre iş tatmin düzeyi daha yüksek olmaktadır. Çünkü üst düzeydeki çalışanların daha yüksek ücretli, kişisel beklentilere daha fazla cevap veren işlerde görev almaları iş tatminini olumlu yönde etkilemektedir.

2.4.1.6. Zeka

Belirli bir zeka seviyesi gerektirmekte olan işlerde görev alan ancak işin gerektirdiğinin altında ya da üzerinde zekaya sahip bireylerin iş tatmin düzeyleri düşük olabilmektedir (Eğinli, 2009: 40).

2.4.1.7. Beklentiler

Beklentiler, bireyin duygusal tepkilerini dolaylı olarak etkilemektedir. Bireyin işinden beklediği ile elde ettiği farkın derecesi iş tatmin düzeyini belirlemektedir (Sat, 2011: 7).

2.4.1.8. Tecrübe

Bir meslekte uzun süreli çalışarak tecrübe kazanmış bireylerin, işten beklentileri daha gerçekçi, iş ortamına uyumları daha kolaydır (Sat, 2011: 10). Diğer taraftan iş tecrübesi az olan bireylerin, genelde gerçekçi olmayan beklentileri ve bu beklentilerin karşılanamaması iş tatminsizliğine neden olmaktadır (Sat, 2011: 10).

2.4.1.9. Zaman

İşyerinde geçirdiği zamanın iş doyumunu üzerinde olumlu etkileri olabilmektedir (Sat, 2011: 10).

2.4.1.10. Yaşam Doyumu

Çalışma hayatında psikolojik beklentilerini tatmin etmiş bireylerin, edemeyenlere göre ruhen daha sağlıklı oldukları kabul edilmektedir (merdiyeecker.com.tr).

2.4.2. Örgütsel Faktörler

Belli bir örgütsel ortamda ve belli bir zaman diliminde gerçekleştirilen görev olarak algılanan iş, çalışanın bulunduğu işyerine sağladığı bir katkı olarak tanımlanır (Eğinli, 2009: 41).

2.4.2.1. İşin Kendisi

Bireyin çalışırken, işini iyi ya da ek-sik yaptığına dair duyacağı olumlu bir iki söz, onun için güdüleyici olmaktadır (Eğinli, 2009: 41).

2.4.2.2. Ücret

Ücret, çalışanın temel ve üst düzey gereksinimlerini karşılamak için emeğinin karşılığında hak ettiği tutardır. İşveren tarafından, bu temel ücret dışında ödenen ek gelirler (prim, ikramiye, yol, yemek vb.) ve ücretin diğer çalışanlarla karşılaştırıldığında eşitliği de iş tatmini

düzeyinin belirlenmesinde etkili olmaktadır (marka-marka.org/genel/is-tatmini).

Yapılan iş ile alınan ücret arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. İş tatmininin oluşmasında temel faktörlerden biri olan ücret, çalışan tarafından sadece ekonomik bir kazanç olarak görülmemekte, çalışanın işyerine yapmış olduğu katkıların bir karşılığı, aynı zamanda emeğin bir değeri olarak algılanmaktadır (Çayıroğlu, 2018: 129).

2.4.2.3. Ödül Sistemi

Bireyin iş yerinde yaptığı işten dolayı ödüllendirilmesi ve ödül sisteminin adil bir şekilde işlemesi iş tatminini arttırmaktadır (Eğinli, 2009:41). Örneğin çalışan adına bireysel emeklilik ödeneği ayrılması gibi (Gezer Avcı-b, 2022).

2.4.2.4. Terfi

Terfinin adil olarak yapılıp yapılmaması iş tatmini üzerinde doğrudan etkilidir (Çayıroğlu ve Gezer Avcı, 2022:117-127).

2.4.2.5. Danışmanlık

Üstün asta yönelik davranışları, çalışanların gereksinim ve sorunlarıyla ilgilenmesi, açık bir iletişim biçimini benimsemesi, alınacak kararlara ortak etmesi, eşit ve adil bir tutum sergilemesi iş tatminini olumlu yönde etkilemektedir (Çayıroğlu ve Gezer Avcı, 2022:117-127).

2.4.2.6. İş Grupları ve İş Arkadaşları

Çalışanların aynı ortamda çalıştıkları arkadaş gruplarıyla ilişkileri de iş tatmininde önemlidir (marka-marka.org).

2.4.2.7. İş Gücü Devri

Çalışanların işyerinden beklentilerinin karşılanmaması durumunda başka

bir iş arayışına girmeleri, kendilerini işyerine ait hissetmemeleri ve mutsuz olmaları işyerinde işgücü devrinin yüksek olmasına neden olmakta ve iş tatminsizliğine yol açmaktadır (Eğinli, 2009: 41).

2.4.2.8. İş Ortamı

Çalışma koşullarının kötü olması halinde iş tatmin düzeyi düşer (Eğinli, 2009:42).

2.4.2.9. Çalışma Süresi

Bir iş yerinde çalışma süresi, aynı zamanda iş deneyiminin bir göstergesidir. Aynı iş yerinde uzun süre çalışanların iş tatmin düzeyi yüksek olmaktadır (Eğinli, 2009: 42).

2.4.2.10. Örgüt Büyüklüğü

Büyük örgütlerde ise çalışanların isteklerinin yönetim tarafından görülebilmesi, çalışanlar arasında yakınlık ve arkadaşlık duygularının gelişmemesi gibi nedenler ile iş tatmininin daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Eğinli, 2009: 42).

2.4.2.11. Örgütün İçinde Bulunduğu Sektör

Kamu ve özel sektör çalışanları arasında yapılan araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, kamu sektörü çalışanlarının özel sektör çalışanlarına göre işinden ve iş yerinden daha az tatmin duydukları belirtilmiştir (Aşık, 2010: 43). Bunda kamu sektöründeki durağanlık, katı kurallar ve beklentilerin karşılanmaması gibi nedenler önü çıkmaktadır (Çayıroğlu ve Gezer Avcı, 2022: 117-127).

2.5. İş Tatmini Kuramları

İş tatmininin motivasyonla ilişkisine yönelik teoriler “kapsam kuramları”, per-

formansla ilişkisine yönelik teoriler ise “süreç kuramları” olarak adlandırılmıştır

2.5.1. Kapsam Kuramı

2.5.1.1. Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı

Çalışanı harekete geçiren, davranışlarına yön veren temel faktörlerin neler olduğunu göstermektedir. İki temel varsayıma dayanmaktadır:

- 1) Bireyin tüm davranışları sahip olduğu ihtiyaçları gidermeye yöneliktir.
- 2) Bireyin ihtiyaçlarını gidermek için belirli bir sıralama vardır.

Bu ihtiyaçlar, en alttan en üste kadar belirli bir hiyerarşiye göre sıralanmıştır. Birey alt düzey ihtiyacını tatmin ettikçe üste doğru ilerler. Maslow bu hiyerarşiyi 5 temel kategoride incelemiştir (bilgiustam.com).

- 1) Fizyolojik İhtiyaçlar: Nefes alma, yeme içme, uyuma gibi.
- 2) Güvenlik İhtiyaçları: Kendini ailesini ve sevdiklerini güven içinde hissetme.
- 3) Ait olma ve Sevgi İhtiyacı: İletişim kurma, kabul edilme bir yere ait olma.
- 4) Değer İhtiyaçları: Başkalarınca benimsenip tanınma, başarılı ve yeterli olma.
- 5) Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Kişisel tatmin, kişinin potansiyelini ortaya çıkarma.

Örgütsel anlamda iş tatmini ele alındığında Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin örgütlere uyarlaması aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisinin Örgütlere Uygulanması

İhtiyaç Düzeyi	Genel Duyum Etkenleri	Örgütsel Etkenler
Fizyolojik	Yeme, içme, cinsellik, uyku	Ücret, ödemeler, iyi çalışma ortamı
Güvenlik	Rahatlık, güvenlik, devamlılık, desteklenme	Güvenli çalışma şartları, örgütsel olanaklar, iş güvenliği
Sosyal	Sevgi, iyi ve sıcak ilişkiler, ait olma	Berber iyi çalışan guruplar, arkadaşça denetim, profesyonel ilişkiler
Saygınlık	Kendine güven, kendine saygı, prestij, statü	Sosyal tanınma, unvan, yüksek statülü iş, işten alınan geri besleme
Kendini Gerçekleştirme	Gelişme, ilerleme, yaratıcılık	Anlamlı bir iş, yaratıcılık için olanaklar, işte amaçlara ulaşma, örgütte ilerleme

Kaynak: Çetinkanat, C, (2000).

2.5.1.2. Alderfer ERG Kuramı

Clayton Alderfer tarafından geliştirilen motivasyon kuramı Maslow' un yaklaşımının basitleştirilerek geliştirilmiş şeklidir. İlke yine aynı ancak daha basittir. Önce alt düzey, daha sonra üst düzey tatmin edilmelidir:

- **(Existence) Varolma İhtiyacı:** Maslow' un fizyolojik ve güvenlik ihtiyacına karşılık gelir. Ücret, ikramiye gibi çalışma ortamı ile ilgili ihtiyaçlar.

- **(Relatedness) İlişki Kurma İhtiyacı:** Başkaları ile iletişim, işyerinde arkadaşlık, paylaşma ile ilgili ihtiyaçlar.

- **(Growth) Gelişme İhtiyacı:** Saygınlık ve kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlar.

Maslow ve Alderfer kuramlarının belirgin farkları ortaya konulduğunda ERG Kuramının ana mantığı aşağıdaki gibidir:

- Alderfer'e göre tüm ihtiyaçlar aynı anda, bireyin kişisel ve çevresel özel-

liklerine göre değişik yoğunluklarda bulunabilmekte iken Maslow'a göre ihtiyaçların tatmin edilmesi açısından merdiven basmağı vardır.

- Alderfer ihtiyaçları üç, Maslow ise beş kategoriye ayırmıştır.

- Alderfer'e göre "ilişkili olma" ihtiyacı ne kadar az tatmin edilirse "var olma" ihtiyaçları o kadar önem kazanır. "Büyüme" ihtiyaçları ne kadar az tatmin edilirse "ilişkili olma" ihtiyaçları o kadar önem kazanır (egitim.aku.edu.tr).

2.5.1.3. Herzberg Motivasyon-Hijyen Kuramı (Çift Faktör Kuramı)

Maslow'un kuramından sonra en iyi bilinen motivasyon kuramıdır. Motivasyon Muhafaza Kuramı, Çift Faktör Kuramı ya da Motivasyon-Hijyen Kuramı olarak da adlandırılmaktadır (Gökçe, Şahin ve Bulduklı, 2010: 236-237).

Herzberg kuramında iş tatmini ve verimlilik arasındaki ilişki üzerinde dur-

muştur. İşin kendisi ve iş ile ilgili faktörlerin iş tatmini ve artan verimlilik üzerinde pozitif etkileri olduğunu savunmuştur (Gökçe, Şahin ve Bulduklu, 2010: 237).

Araştırma sonuçlarına göre Herzberg, doğrudan doğruya işe ve özüne yönelik olan faktörleri “motive edici faktörler”, genel olarak işin çalışma koşulları ve çevresine yönelik olan faktörleri de “hijyen faktörler” olarak tanımlamıştır.

Motive Edici Faktörler	Hijyen Faktörler
Başarı,	Denetim kalitesi (tarzı),
Tanınma,	Şirket kuralları ve politikası,
İşin kendisi,	Ücret,
Gelişme imkanları,	Çalışma koşulları,
İlerleme imkanları,	İş güvenliği,
Sorumluluk,	Kişisel yaşantı, Statü,
Geri Bildirim.	Bireyler arası ilişkiler /astlarla, üstlerle, yaşıtlarla).

Herzberg hijyen faktörlerin motivasyon için gerekli olduğunu, tatminsizliği azalttığı ancak tek başına yeterli olmadığı kabul etmektedir. Bireylerin motivasyonu hem hijyen faktörlerin hem de motive edici faktörlerin birlikte sağlanması ile gerçekleşmektedir (Gökçe, Şahin ve Bulduklu, 2010: 238).

2.5.1.4. McClelland Başarı İhtiyaç Kuramı

McClelland insanların, yaşamları boyunca duydukları ihtiyaçları doğumla değil aksine öğrenme yoluyla sonradan kazanılabileceğini savunur. Örgütsel yaşamda üç ayrı çizgi üzerinde yer alan bu ihtiyaçların iş ortamında davranışları nasıl etkilediğini aşağıda belirtmiştir.

- **İlişki Kurma (Bağlılık) İhtiyacı:** Sosyal ilişkiler kurma, sosyal onay, bütünleşme ihtiyacıdır. Bireyden bireye farklılık gösteren güdüye sahip olanlar, sorumluluk almak isterler, amaca yönelirler, zorlu çalışmalara girerler.

- **Güç Kazanma İhtiyacı:** Bu ihtiyaca göre birey, diğerlerini kontrol etme veya etkileme, onlardan sorumlu olma ve diğer bireyler üzerinde yetkiye sahip olmak ister. Bu güdüye sahip olanlar, güç için yarışır ve çevrelerindeki etkilerini artıracak yöntemleri kullanırlar.

- **Başarma (Gerçekleştirme) İhtiyacı:** İnsanı ve toplumu en fazla etkileyen ihtiyaçtır. Yüksek bir başarıya sahip olmak, karmaşık bir görevin ustası olmak ve diğer insanları geçmek isteğinde olan bir insan aynı derecede başarısız olmaksızın da korkar. Bu korku nedeniyle kendisini başarıya götürecek girişimlerde bulunmaktan kaçınılabilir (doganvardar.com).

2.5.2. Süreç Kuramları

Süreç kuramları, bireylerin hangi amaçlar tarafından ve nasıl motive edildikleri ile ilgilenmektedir. Diğer bir deyişle, belli bir davranışı gösteren bireyin, bu davranışı tekrarlaması ya da tekrarlamaması durumunun ortaya çıkma sürecini incelemektedir. Süreç kuramlarına göre ihtiyaçlar bireyi davranışa yönelten faktörlerden sadece biridir. Bu içsel faktöre ek olarak pek çok dışsal faktör de birey davranışı ve motivasyonu etkilemektedir.

2.5.2.1. Bekleyiş Kuramları

2.5.2.1.1. Victor Vroom Beklenti Kuramı

Victor Vroom'a göre bir kişinin belli bir iş için gayret sarf etmesi, valens ve bekleyiş olmak üzere iki faktöre bağlıdır.

[Motivasyon = Valens X Bekleyiş] şeklinde formüle edilir.

Valens: Bireyin belirli bir gayret sarf ederek elde edeceği ödülü isteme derecesini belirtir. Söz konusu “ödül” farklı bireyler tarafından farklı şekillerde algılanır.

Bekleyiş: Belirli bir gayretin belirli bir biçimde ödüllendirileceği hakkında, bireyin algıladığı bir olasılığı ifade eder. Eğer birey gayret sarf etmekle belirli bir ödülü elde edebileceğine inanıyorsa, bu yönde bir beklentisi varsa daha fazla çaba harcar.

Hem valens hem de bekleyişi yüksek olan bireyin motivasyonu da yüksek olacaktır.

2.5.2.1.2. E. Lawler – L. Porter Geliştirilmiş Beklenti Kuramı

Bu kuram, Vroom’ un modelini esas almakta ve bazı noktalarda bu modele ilaveler yapmaktadır. Gayret, bilgi, yetenek ve algılanan rol değişkenlerine bağlı olarak geliştirilmiştir.

Lawler ve Porter’a göre kişinin yüksek bir performans elde edebilmesi için gayret göstermesinin yanında gerekli bilgi ve yeteneğe sahip olması gerekmektedir. Kuramdaki diğer değişkeni rol, beklenen davranış türlerini ifade eder. Örgüt her mensubundan belirli roller beklemektedir. İyi performans gösterebilmek için uygun bir rol anlayışına sahip olmak zorundadır. Aksi halde ortaya çıkacak olan çeşitli rol çatışmaları (role conflicts) bireyin performansını olumsuz yönde etkileyecektir.

Gayret, bilgi, yetenek ve algılanan rol değişkenlerine göre gösterilen performans, belirli bir biçimde ödüllendirilecektir. Çalışanın fiilen aldığı ödül (işsel

ve dışsal) algılanan ödülünden az ise tatminsizlik yaşanacaktır (<http://www.asiad.com.tr>).

2.5.2.2. J. Stacy Adams Eşitlik Kuramı

J. Stacy Adams tarafından geliştirilen bu kuramın ağırlık noktası, eşit gayretin eşit şekilde ödüllendirilmesi gerektiği ve çalışanın, eşit bir şekilde muamele görme beklentisinin motivasyonu etkilediği konusudur. Bireyin iş başarısı ve tatmin olma derecesi çalıştığı ortamla ilgili olarak algıladığı eşitlik ya da eşitsizliklerden önemli derecede etkilenmektedir. Eşitsizliği gidermek için kişinin gösterebileceği davranışları şöyle gruplamak mümkündür.

- Sarf edilen gayretin değiştirilmesi (ücretimin artırılması veya azaltılması),
- Sonucun değiştirilmesi (yüksek ücret veya ödül talebi),
- Gayret ve sonuç tanımlarının mantıki tanımlarının değiştirilmesi,
- İşi terk etme (işyeri içinde değişiklik talebi, devamsızlık, istifa),
- Başkalarını sarf ettikleri gayreti azaltmaya zorlama,
- Karşılaştırmanın dayandığı temel faktörleri değiştirme.

2.5.2.3. Locke Amaç Saptama Kuramı

Locke tarafından geliştirilen bu kurama göre bireylerin belirledikleri amaçlar onların motivasyon derecelerini de belirlemektedir. Buna göre, erişilmesi zor amaçlar belirleyen bireyler elde edilmesi kolay amaç belirleyen bireylere göre daha yüksek performans gösterecek ve daha fazla motive olacaktır (e-motivasyon.net).

Kuramın iki önermesi vardır. Birincisi, bireyin kendisi için belirlediği tutum-

lar, ikincisi de örgüt tarafından verilen özendirici tutumlardır (Onaran, 1981; 138).

- **Amaçların Belirginliği:** Amaçlar ne kadar belirginse iş başarımı da o oranda artmaktadır.

- **Amaçların Güçlüğü:** Amaçlar güçleştikçe iş başarımını da artmaktadır.

- **Amaçların Kabulü:** Amaçların kabulü iş başarımını artırmaktadır.

- **Amaçların Saptanmasına Katılma:** Amaçların saptanmasına katılımı iş başarımını artırmaktadır.

- **Amaçlara İlişkin Bilgi Verilmesi (geri bildirim):** Amaçlara ilişkin bilgi verilmesi iş başarımını artırmaktadır ve buna dayanarak;

- ✓ Kendisi için yeni amaçlar saptamaya,
- ✓ Bir önceki amacına ulaştığı bildirildiğinde amacını biraz daha yükseltmeye,
- ✓ Amacına ulaşmak için yeterince çaba göstermediği bildirildiğinde daha fazla çaba göstermeye veya işi yapma yöntemlerini değiştirmeye yönelebilmektedir.

2.6. İş Tatmininin Ölçümünde Kullanılan Araçlar

Bir kurumda şartların bozulduğunu gösteren önemli göstergelerden biri de iş tatmininin düşük olmasıdır. Bu nedenle yöneticiler, iş tatmininin ölçülmesi faaliyetlerine önem vermektedirler. Çalışanlar istedikleri işi ve bu işin bilgi ve yetenekleri ile ilgili olan kısmını elde ettikleri sürece çalışma ortamında daha verimli olabilmekte maddi ve manevi ihtiyaçlarını da karşılayabilmektedirler. İstek ve gereksinimleri karşılanamayan çalışanda tatminsizlik ve uyumsuzluk görülebilmektedir (Tütüncü, 2000: 170).

Yapılan araştırmalar sonucunda iş tatminini ölçmek amacıyla geliştirilmiş birçok ölçek bulunmaktadır. Bu ölçeklerden en çok kullanılanları aşağıda verilmiştir.

2.6.1. Likert- Tutum Ölçeği

Bu alanda kabul görmüş ölçeklerden birisi 1930'ların başında Likert tarafından geliştirilmiştir.

Likert'in Tutum Ölçeğinde yer alan tutum ifadeleri, 'tamamen katılıyorum', 'katılıyorum', 'kararsızım', 'karşıyım', 'tamamen karşıyım' derecelerinden oluşan 5 basamaklı ölçeklerdir. 6'lı, 7'li veya 9'lu cevap sistemleri de mümkündür. Tutumun şiddeti, uçlara doğru gittikçe olumlu veya olumsuz yönde artar.

Geliştirilen anketler genel olarak bu ölçekler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan iş tatmin araştırmaları sonucunda birtakım modeller geliştirilmiştir. Bu modeller kısaca şu şekilde sıralanabilir:

Porter - Gereksinim ve Doyum Anketi: Porter tarafından geliştirilen bu ölçek Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine dayanmaktadır. Porter buradan hareketle çalışanın algıladığı mevcut koşullar ile ideal kabul ettiği koşullar arasında ilişki kurmaktadır (Tütüncü, 2000: 171).

- **Kunin - Yüz Çizelgesi:** Bu ölçekte anketi yanıtlayan kişi iş, ücret, yönetim, yükselme olanakları, iş arkadaşları ile ilgili olarak yöneltilen soruları, kendisini ifade eden en uygun yüz resmini seçerek yanıtlanmaktadır.

- **Weiss, Davis ve England - Minnesota Doyum Anketi:** Bu ölçekte iş koşulları ile iş tatmini ilişkilendirilmektedir. İş koşulları yönetim, yaratıcılık, insan ilişkileri, bağımsızlık, teknik denetim ve çalışma şartları gibi başlıklar altında toplanmaktadır (Tütüncü, 2000: 171).

2.6.2. Smith, Kendal ve Hulin - İş Tanımlama Ölçeği

Smith, Kendal ve Hulin tarafından geliştirilmiştir. Bu endekste işin özellikleri, ücret, yükselme olanakları, kişiler ile iletişim, gözetim gibi alt ölçekler vardır (Tütüncü, 2000: 171).

2.6.3. Hackman ve Oldman İş Do-yumu Ölçeği

Hackman ve Oldman tarafından geliştirilmiştir. Yarım bırakılmış olumlu ifadelerden oluşan 5 seçenekli 14 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir (Ünal, Karlıdağ ve Yoloğlu, 2001: 115). Ölçeğin Türkçe formuna ilişkin çalışmalar Gödelek (1988) ve Güler (1990) tarafından yapılmış ve ölçeğin güvenilirliği kabul edilebilir düzeydedir (Yiğit, Dilmaç ve Deniz, 2011: 7). Kısaca iş tatminini ölçen kesin bir yöntem, teknik veya model bulunmamaktadır. Araştırmacılar, iş tatminini ölçmek için kullanılacak en uygun yöntemi belirlerken üzerinde araştırma yapılacak kitleyi göz önüne bulundurmaktadır (Tütüncü, 2000: 171).

2.7. İş Tatmininin Sonuçları

İş tatmini, toplumda fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı ve mutlu bireylerin oluşmasına katkıda bulunmakta ve beraberinde olumlu sonuçlar getirmektedir (Aşık, 2010: 46). Freeman, iş tatminini ekonominin bir değişkeni olarak kabul etmiş ve işgücü piyasasındaki hareketliliğin temel nedeninin iş tatmini olduğunu belirtmiştir. Motowidlo ise iş tatminine sahip bireylerin çalışma arkadaşlarına karşı daha duyarlı davrandıklarını tespit etmiştir (Aşık, 2010: 43-44).

Yüksek iş doyumuna sahip olmanın, bireylerin özgüvenini, moralini, performans ve verimliliğini artırdığı gibi hastalıkları, stresi, gerginlikleri, endişeleri,

şikâyetleri, devamsızlıkları ve işten ayrılma miktarlarını azalttığı belirlenmiştir (merdiyeeker.com.tr).

Örgütlerde iş tatmininin yüksek olmasının sonuçları üç ana başlıkta incelenebilir (Aşık, 2010: 44).

2.7.1. Yüksek Moral Sağlanması

İyi motive olmuş ve iş tatminine ulaşmış çalışanlar daha yüksek morale sahip olduklarından işyerinde daha verimli olmaktadır (Aşık, 2010: 43-44). Morali iyi olan çalışanlar;

- Çalışmaya daha istekli olur ve görevlerini coşkuyla yerine getirir.
- İşyerinin güç durumlarında, olağanüstü çaba gösterir.
- Yönetmeliklere, kurallara ve talimatlara uyar ve iyi bir disiplin sağlar.
- İşyerinin hedefleri doğrultusunda işbirliği isterler.
- Yöneticilere ve işyerine daha bağlı olurlar.

Diğer taraftan çalışan moralinin yüksek olması;

- İşe devamsızlıkların azalmasını,
- İşgücü devir hızı ve işgücü maliyetlerinin düşmesini sağlayarak çalışma düzenini de

olumlu yönde etkilemektedir (Aşık, 2010: 43-44).

2.7.2. Çalışanların İşe Bağlılığının Artması

Çalışanın işini benimseme derecesini gösteren işe bağlılık ile iş tatmini arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki vardır. İş tatmini yüksek olan çalışanın örgütü sahiplendiği, işe bağlılığının arttığı ve isteğe bağlı işgücü devir hızı oranının azaldığı tespit edilmiştir (Aşık, 2010: 43-44). İşe bağlılığı yüksek olan bir çalışana

güdülemek, yönetmek ve örgütün amaçlarına yöneltmek daha kolay olmaktadır.

Çalışanların işlerini benimsemesi, verimlerinin yükseltilmesi ve işlerinde zevkle çalışabilmeleri için bazı koşullara bağlıdır. Çalışanın yaptığı işten ekonomik, sosyal ve psikolojik tatmin sağlayıp sağlamadığını anlayabilen bir yönetici, onların işyerine karşı olan bağlılık ve motivasyonunu kolaylıkla sağlayabilmektedir (Aşık, 2010: 43-44).

2.7.3. Örgüte Uyum Sağlanması

Örgüte uyum sağlayan çalışan, örgütün amaçlarını daha kolay benimseyeceğinden verimliliği de olumlu yönde etkilenecektir (Aşık, 2010: 43-44). İş yavaşlatma ve bölümler arası dengenin bozulması şeklinde görülebilecek bazı sorunlar ortadan kalkacak, işyerinde verimlilik ve etkinlik artacaktır. Böylece yöneten ve yönetilen beklentilerinin karşılanmasıyla oluşan uyum sonucunda iki grup arasındaki çatışmalar en aza inecek ve işyerinin verimliliği sağlanacaktır (Erdogan, 1983: 16).

2.7.4. Performans

Çalışanın hem mutlu hem de üretken olmasının gerektiği düşüncesi, iş tatmini ile performans arasındaki ilişkinin her zaman diğer faktörler ile iş tatmini ilişkisinden daha çok ilgi çekmektedir.

- İş tatmininin performansı etkilediğini düşünenler, verimliliği yüksek çalışanlara sahip olmak için onların mutlu edilmesi gerektiğini,

- Performansın iş tatminini etkilediğini düşünenler ise işlerinde iyi olduklarına inanarak ve zevkle çalışanların gönül borçlarını ödemek niyeti ile daha iyi çalışacaklarını savunmaktadır.

2.8. İş Tatminsizliğinin Sonuçları

İş tatmini olmayan çalışanlar;

- Örgüt içinde sadece başkalarının amaçlarına katkıda bulunan bir araç niteliği taşıyan,
- Kendisini etkileyen kararların alınmasında sözüne ve fikrine önem verilmeyen,
- Kendisine yabancılaşmış, örgüt içinde kaybolmuş ve toplumdan soyutlanmış olarak nitelendirilebilir.

İş tatminsizliği yaşayan bireyler, kendilerini çok az veya hiç katkıları olmayan bir düzen içinde bulmaları nedeniyle mutsuz çalışanlara dönüşebilmektedir (merdiyeeker.com.tr). Bu davranışlar;

- İş yavaşlatma ve iş durdurma,
- Aşırı ölçüde devamsızlık,
- Çalışan devir hızının yükselmesi,
- İş veriminin düşmesi,
- Çalışanlar arasında geçimsizlik,
- İş kurallarına ve iş emirlerine uyumsuzluk durumları şeklinde ortaya çıkmaktadır (Eren, 1989: 139).

Her çalışan işyeri için bir değer, aynı zamanda bir maliyet taşır. Çalışan, yaptığı işe ilişkin olarak ücret, terfi, işte güvence, iş ilişkilerinin niteliği gibi farklı alanda pek çok beklentiye sahiptir. Bu beklentilerin karşılandığı oranda iş tatmini oluşacağından tam tersi bir durum da çalışanın mutsuzluğu ve tatminsizliğine neden olacaktır. Çalışanın psikolojik özelliklerinde meydana gelen bu gibi değişimler işte verimsizliğe neden olurken örgüt açısından da çeşitli kayıplara neden olabilmektedir.

Görüldüğü üzere iş tatmini bireysel olduğu kadar örgütsel başarının sağlanması ve belirlenen hedeflere ulaşılmasında da önemli rol oynamaktadır. Çalışma

yaşamında bireyin olduğu kadar örgütlerin de iş tatmini ile ilgili yükümlülükleri vardır. Bireysel başarı örgütsel başarıyı da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle örgütler, çalışanların iş tatmini için gerekli tüm faktörleri sağlamanın yanında, işe alım sürecinde pozisyonun gerektirdiği niteliklere uygun bireyleri istihdam etmek, eğitim ve geliştirme süreçlerini gerçekleştirmek ve ayrıca kariyer planlarını da bu doğrultuda oluşturmak durumundadır (Aşık, 2010: 46).

3. SONUÇ

İş tatmini ve tükenmişlik kavramı birbirini tamamlayan iki kavram olarak aralarında genel anlamda ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu durumda çalışanların iş tatmin düzeyleri düştüğünde tükenmişlik düzeylerinin artması, iş tatmin düzeyleri arttığında da tükenmişlik düzeylerinin düşmesi beklenmektedir.

Aslında tükenmişlik ve iş tatmini ilişkisi, kesin sınırlarla birbirinden ayrılmamıştır. Çalışanın işinden memnun olmaması genelde iş tatminsizliğini de beraberinde getirmektedir. Ancak işinden tatmin olmayan bir çalışan işini sevmeyen bir başka çalışan, kendisinin yetersiz olduğu düşüncesiyle işini çok sevmesine rağmen tükenmişlik de yaşayabilmektedir.

İş tatminsizliğinin aşılmasında bireysel anlamda çalışanın kendini tanıması, kendine amaç ve hedefler belirlemesi, kişisel gelişimine önem vermesi, profesyonel yardım alması gibi önlemler etkili olmakta iken örgütsel anlamda yapılabilecek olan adil bir yönetim sergilemektir. Bununla birlikte doğru personel seçimi, iş zenginleştirme, yetki devri, hizmet içi eğitimler, işbirliği ve koordinasyonun artırılması, sosyal desteğin zenginleştirilmesi,

yeni işe başlayanlara oryantasyon programlarının uygulanması, mentorluk konusunda aktif katılım sağlanması, kariyer planlamasına yönelik çalışmalar da diğer örgütsel önlemler arasında yer almaktadır. Bireysel ve örgütsel anlamda alınacak bu önlemler, çalışanların iş tatminsizliği yaşamalarını büyük ölçüde önlemiş olacak ve negatif olan iş tatmini ile tükenmişlik ilişkisinin doğal bir sonucu olarak, çalışanların iş tatmin düzeylerinde olumlu yönde bir yükseliş olarak kendini gösterecektir.

KAYNAKÇA

AŞIK, Nuran Akşit (2010). “Çalışanların İş Doyumunu Etkileyen Bireysel Ve Örgütsel Faktörler İle Sonuçlarına İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme”, Türk İdare Dergisi, Sayı: 467, s: 31-51

ÇALIŞKAN, Zekeriya (2005). “İş Tatmini: Malatyada Sağlık Kuruluşları Üzerinde Bir Deneme”, Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi (DAUM), C: 4, Sayı: 2, s: 9-18

ÇAYIROĞLU, Tahsin (2018). “Sosyal Politikada Temel Perspektifler ve Türkiye’de Sosyal Politia”, Mahalli İdareler Dergisi 2018, sayı 71, s:118-129

ÇAYIROĞLU, Tahsin ve GEZER AVCI, Yeşim (2022). “Kamu Sektöründe Örgütsel Tükenmişlik”, Mahalli İdareler Dergisi 2022, sayı 111, s:117-128

DERİN, Neslihan ve DEMİREL, Erkan T. (2012), “Tükenmişlik Sendromunun Örgütsel Bağlılığı Zayıflatıcı Etkilerinin Malatya Merkez’de Görev Yapan Hemşireler Üzerinde İncelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C:17, Sayı:2, s:509-530.

EREN, Veysel ve DURNA, Ufuk

(2006), “Üç Boyutlu Bir Yaklaşım Olarak Örgütsel Tükenme”, Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 10, s: 40-51.

ERTÜRK, Emel ve KEÇECİOĞLU, Tamer (2012), “Çalışanların İş Doyumları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler: Öğretmenler Üzerine Örnek Bir Uygulama”, Ege Akademik Bakış, C:12, Sayı:1, s: 39-5

EĞİNLİ, Ayşen Temel (2009). “Çalışanlarda İş Doyumu: Kamu Ve Özel Sektör Çalışanlarının İş doyumuna Yönelik Bir Araştırma”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, s:35-52

GEZER AVCI, Yeşim-a (2022). “Mavlanayı Anlama”, Teferrüç, Yıl 6, Sayı 18, Nisan Mayıs Haziran, İstanbul

GEZER AVCI, Yeşim-b (2022). “Bireysel Emeklilik Sitemi”, e- Yaklaşım, Yıl 30, Sayı 354 Haziran, Ankara

GÖKÇE, Gülise-ŞAHİN, Ali ve BULDUKLU, Yasin (2010). “Herzberg’in Çift Faktör Kuramı Ve Alt Gelir Gruplarında Bir Uygulama: Meram Tıp Fakültesi Örneği”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 20, s:233-246

ÖZTÜRK, Yüksel ve ALKIŞ, Hüseyin (2011), “Konaklama İşletmelerinde Çalışanların İş Tatmininin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma”, Zonguldak Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 14 s: 437-46

SAT, Sultan (2011), “Örgütsel ve Bireysel Özellikler Açısından İş Doyumu ile Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişki: Alanyada Banka Çalışanları Üzerinde Bir İnceleme”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim

Dalı Yüksek Lisans Tezi, s:1-102.

TÜTÜNCÜ, Özkan (2000). Kâr Amacı Gütmeyen Yiyecek İçecek İşletmelerinde İş Doyumunun Analizi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 2, Sayı:3, s: 169-191.

ÜNAL, Süheyla-KARLIDAĞ, Rifat ve YOLOĞLU, Saim (2001). “Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile İlişkisi”, Klinik Psikiyatri Dergisi, Sayı:4, s: 113-115.

YİĞİT, Ruhi-DİLMAÇ, Bülent ve DENİZ, M. Engin (2011). “İş ve Yaşam Doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması”, Polis Bilimleri Dergisi, C:13, Sayı: 3, s: 1-18.

ÜNGÜREN, Engin ve DOĞAN, Hulusi vd (2010). Journal of Yaşar University, C:17, Sayı:5, s: 2922-2937

YEŞİL, Salih ve DERELİ Selçuk Ferit (2012). “Örgütsel Adalet ve İş Tatmini Üzerine Bir Alan Çalışması”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 2, Sayı: 1, s: 105-122.

<http://www.merdiyeeker.com.tr/is-doyumunu-etkileyen-faktorler/> (Erişim Tarihi: 23.02.2022)

İş Tatmini Neden Önemli? | Marka-Marka.org (Erişim Tarihi: 23.02.2022)

<http://www.bilgiustam.com/maslowun- ihtiyaclar-hiyerarshisi-nedir/> (Erişim Tarihi: 24.03.2022)

<http://www.egitim.aku.edu.tr/motivasyondikkat1.pdf> (Erişim Tarihi: 25.04.2022)

<http://doganvardar.com/2011/08/05/motivasyon-teorileri/> (Erişim Tarihi: 27.04.2012)

Ahmet SANDAL *

KAHRAMANMARAŞ DEPREMİYLE İLGİLİ GÖZLEM VE DÜŞÜNCELERİM

1. GİRİŞ

Bu satırların yazarı Kardeşiniz tam depremin merkezi olan İl ve İlçedendir. Aynı zamanda depremle ilgili olan bir kurumda bilfiil çalışmaktadır. Ayrıca şair ve yazardır. Evet, Kahramanmaraş Pazarcıklı Kamu Yönetimi Uzmanı ve İç Denetçi bir Kardeşiniz olarak, 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık'ta saat 04:17'de ve aynı gün saat 13:24'te Kahramanmaraş Elbistan'da meydana gelen deprem sonrasında bizzat deprem bölgesine giderek hem vefat eden yakınlarıma taziye ziyareti, hem de Ankaradan götürdüğümüz yardım TIR'larındaki erzakları dağıtımı için orada, afetin tam merkezinde 3 gün geçirdim. Tabii bu 3 gün boyunca depremle ilgili bizzat gözlemlerde bulundum.

İşte bu yazı bizzat gözlemlerime ve düşüncelerime dayanmaktadır. İşte o gözlemlerden ve düşüncelerimden aynı zamanda idari ve sosyal bakımından öneriler geliştirdim.

2. DEPREM BÖLGESİNDE BİZZAT GÖRDÜM

a)

Devletin tüm kurumları AFAD ve tüm Bakanlıklar görev başındaydı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hasar tespitine başlamış, yoğun ve kapsamlı olarak sahadaydı. Sivil Toplum Kuruluşları İHH ve benzerleri görev başındaydı. Kendiliğinden anında harekete geçen birçok kişi topladıkları yardımlar ile görev başında.

b)

Büyük dayanışma ve yardımlaşma gördüm. Kahramanmaraş'a yardım götüren araçların içindeki yardımseverlere ya da deprem bölgesinden ayrılan depremezdelere civar ilçe ve illerdeki yollardan geçerken vatandaşlar tarafından çay ve çorba ikram edilerek yardım edildiğini gördüm. Depreme yakalanan ve evleri barkları yıkılıp da canlarını zor kurtaran halkımız da büyük teslimiyet, tevekkül ve güven gördüm. Allah'a teslimiyet ve tevekkül, Devlete güven gördüm.

* Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İç Denetçi & Kamu Yönetimi Uzmanı & Etik Eğiticisi

c)

Deprem ile ilgili bilimsel çalışmalarını ve bakışları kökten değiştirmesi gereken bir saha ve laboratuvar gördüm.

d)

“Deprem öldürmez, malzemenin çalan, çürük bina yapan hilekar müteahhit öldürür” gerçeğinin en acısını ve en şiddetlisini gördüm. TOKİ'nin Kahramanmaraş'ta yaptığı konutların sağlam ve ayakta olduğunu bizzat gördüm. Bu vesile ile TOKİ yetkili ve görevlilerini mühendisinden başkanına ve işçisinden memuruna kadar bir kez daha tebrik ediyorum.

Depremde Kahramanmaraş merkezde daha çok şehrin tarıma uygun yumuşak topraklarında inşa edilen mıntıkalarda (Trabzon Caddesi, Bahçelievler Mahallesi, Stadyum, Azerbaycan Bulvarı civarı, Hayrullah Mahallesi, PIAZZA AVM civarında) yapılan konutların yıkıldığını, dağ yamaçlarında sert zeminde inşa edilen evlerin hasar görmediğini müşahede ettim.

e)

İnsanların evlerini terkederek kafile kafile başka şehirlere gittiklerini, arkada bıraktıkları ne evi, ne eşyayı düşündüklerini, bir kısmının gittikleri yerlerde hemen iş aramaya başladıklarını ve dönmeyi düşünmediklerini, bu durumda gelecekte hiçbir şeyin eskisi gibi olmayaçağını gördüm.

İnsanların soğukta ve karanlıkta hayata tutunma mücadelesi verdiklerini gördüm. Arabası ve çadırı olmayanların soğukta ve sokakta kaldıklarını gördüm. Deprem yardımları getiren ekipten 1 günlüğüne ayrıldığım için şahsım dahi Kahramanmaraş ve Pazarcık'ta bir süre

açıkta kaldım, bir fırından aldığım bir ekmek ile karnımı doyurdum. Gece olduğunda da Kahramanmaraş'ta müstakil az hasarlı bir evde kaldım.

3. DEPREMDEN İBRETLER

a)

Kirada oturduğu evinden depremden birkaç gün önce zorla çıkartılan kiracı ile onu zorla çıkartan ev sahibi deprem çadırındaki sobanın başında birlikte ısınıp birlikte zor şartlarda yaşıyorlar. “Ne oldum değil, ne olacağım” demeli insan.

b)

Depremden önce sohbet konuları, “hangi evi, hangi arabayı aldın, kaçta aldın, evin kaç odalı, araban kaç model, kredi mi çektin” üzerindeydi. İnsanlar başka konu konuşmuyorlardı. Tam bir maddiyatçı olmuşlardı.

c)

Depremden önce toplumda küslük ve dargınlık çoktu. Baba oğluya, oğlu babasıyla küstü ve dargındı. Kardeş kardeşe adeta düşmandı. Küslüklerin, dargınlıkların ve düşmanlıkların nedeni mal mülk idi. Deprem sonrası herkes birbirine dost oldu. Çünkü ortada mal mülk kalmadı.

d)

“İnsana güvenme ölür, mala mülke güvenme yıkılır” gerçeği birebir ve topluca hissedildi. Kimsenin kimsesi kalmadı. Kimsenin malı mülkü, evi dükkanı kalmadı. Güvenilecek ve sığınılacak “tek Allah'tır” gerçeği zihinlerde birebir ve topluca yer etti.

e)

Depremden sonraki ilk Cuma namazı kılmak için hazırlık yaptık ve üstü kapalı

hiçbir camiide Cuma Namazı kılınmayacağını öğrendik. Cumadan önce de vakit namazları için su bulamadığımız ve namaz kılmak için uygun yer bulamadığımız anlar oldu. Tefekkür eyledim: “Namaza vaktim yok, Cuma Namazına vaktim yok, iş-güç çok” diyenler deprem sonrası vakitleri bomboş olsa da namazı eda edecek imkan bulamıyorlar.

4. RUHLARIMIZ ENKAZ YIĞINI-NA DÖNDÜ

a)

Bu büyük deprem, öyle büyük bir felaket ki ölümler normalleşti. Duyduğumuz akrabamız ve yakınımızın vefat haberini, tanınmasak da bir ailenin 5, 6, 7 ve daha fazla ferdini bir anda kaybetmesini sıradan ve normal görmeye başladık. “Ha öyle mi” diyerek geçiştirmeye başladık. Ölümler karşısında hüznün ve tefekkür içinde olmamaya başladık. Hepimiz ruhen birer enkaz yığınına döndük.

b)

Bu büyük deprem, öyle büyük bir felaket ki ne geçmişi düşünüp sorgulama ve ne de geleceğe bakıp planlama yapacak durumda değiliz. Tam bir bocalama ve bir enkaz gibi bekleme durumundayız. Gerçekten hepimiz ruhen birer enkaz yığınına döndük.

c)

Bu büyük deprem, öyle büyük bir felaket ki her kafadan bir ses çıkıyor. Kim doğru, kim yanlış seçilecek halde değil. Niye böyle oldu? Niye enkaz altında kaldık? Bu soruların ağırlığı da bir enkaz gibi çöktü üzerimize. Belirsizlikler de çöktü üzerimize. Maalesef, hepimiz ruhen birer enkaz yığınına döndük.

d)

Bu büyük deprem, öyle büyük bir felaket ki maddi enkazı, evlerin, binaların enkazını bir yıl içinde kaldırmak mümkün. Ya ruhlardaki enkaz ne olacak? Onu nasıl kaldıracacağız? Maddi enkazları kaldırmak için dozer, vinç, kamyon gibi araçlar gerekli. Ruhlardaki enkazları kaldırmak için ne gerekli? Ah, ah, ah, hepimiz ruhen birer enkaz yığınına döndük.

e)

Bu büyük deprem, öyle büyük bir felaket ki gidenlerin canını aldı, kalanların da yaşama sevincini. Şurası açık gerçek ki, hepimiz ruhen birer enkaz yığınına döndük.

5. DEPREMLERDEN KORUNMAK İÇİN ÖNERİLERİM

a)

Belediyelerin imar planı yapma ve onaylama yetkileri ellerinden alınmalıdır. Ya da imar yetkileri sınırlandırılmalı ve ilgili Bakanlıklar tarafından ciddi bir denetime tabi tutulmalıdır.

b)

İnşaat ve yapım işleri yalnızca bir ticari faaliyet olarak görülmemeli, müteahhitlerin “kamu görevlileri” gibi hareket ettirecek disiplinler bir niteliğe kavuşturulması sağlanmalıdır.

c)

AFAD Kurumu yeniden yapılandırılmalı ve depremlerde aynı anda binlerce enkazın vukubulacağı gerçeğine göre, gerekirse resmi ve sivil boyutta olmak üzere iki ayrı AFAD kurulup birbirleriyle dayanışma içerisinde çalışması sağlanmalıdır.

d)

“Önce Millet, sonra Devlet” gerçeği tüm kamu yönetiminde yer edecek şekilde tüm Devlet Yöneticilerinin yetkileri ve mevkileri (şahsi imkanlar ve forsları) azaltılmalı, görev ve sorumlulukları artırılmalıdır.

e)

Devlet, bürokratik formaliteden işler yerine gerçekçi ve tüm halkın ihtiyaçlarına uygun hareket edecek esnek ve etkili bir niteliğe kavuşturulmalıdır.

6. DEPREM İLE İLGİLİ MADDİ VE MANEVİ TEDBİRLER

a)

Bizim toplumda “bize bir şey olmaz” anlayışı vardır. Araba kullanır, sürat yapar, ev yapar, temelini sağlam kurmaz. Bunların hepsinde bilinç altında “bir şey olmaz” şeklindeki sakat anlayış vardır. O anlayışı değiştirmek için aileden ve ilkokuldan itibaren çocuklara bilinç aşılamak ve tedbire önem vermek gerekir. Allah (cc) ve Peygamberi (asm) aklını kullanan tedbirli insanı sever.

b)

Önce dürüst ve ahlaklı insanlarla işe başlayıp ardından sert zeminde, kaliteli malzeme ve kaliteli işçilikle bina yapılmalı ve yapımın her aşamasında ciddi ve sağlam bir denetime tabi tutulmalıdır.

c)

Millet olarak depremden etkilensin ya da etkilenmesin, her yerde hayat standartlarımızı tasarruf ve sade yaşam üzerine inşa etmeliyiz. “Evler ve binalar lüks ve dayanıksız değil, sade ve dayanıklı olsun” mantığı temelinde ve 2+1, 3+1 daireler inşa edilmelidir. Gösteriş ve şatafatlı

daireler inşa edilmemelidir. “Allah israf edenleri sevmez” ayet-i kerimesi hayat felsefemiz olmalıdır.

d)

Deprem tedbirleri ile ilgili yasal, kurumsal ve teknik tüm düzenlemeler keyfi ve birkaç kişi tarafından değil, ortak akıl ile tüm Milletçe gerçekleştirilmelidir. “Ben yaptım oldu” mantığından kurtularak en geniş bir diyalog ile hukuki düzenlemeler sağlanmalıdır.

e)

Akıldan önce vicdanlar tatmin edilmelidir. Vicdanların devre dışı bırakıldığı hiçbir şeyde hayır yoktur.

7. DEPREMLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

a) Sorumluların Tam ve Doğru Olarak Tespit Edilmesi

Depremlerde büyük can kaybı ve yıkımlardan kim ve hangi oranda kusurludur ve sorumludur? İşte bunu tespit etmek gerekmektedir.

Şahsi görüşme göre aşağıdaki şıklarda belirtilenler depremlerde ya bir bütün olarak ya da değişen oranlarda sorumluluk taşıdıklarına inanıyorum.

a) Müteahhitler

b) Kamu görevlileri (Belediye ve ilgili Bakanlık çalışanları)

c) İşçiler

d) Vatandaşlar

d) Bir bütün olarak hepsi

Toplum olarak müteahhitte, inşaatı yapan işçide, denetleyenlerde (Belediye görevlileri ve diğer ilgili Bakanlık yetkililerinde) iş ahlakının olmamasının dep-

remlerdeki can kayıpları ile büyük yıkımların sebebi olduğunu hepimiz tahmin ediyoruz ve düşünüyoruz. Bunu tahmin ediyor ve düşünüyoruz da iş ahlakının yaygınlaşması için hepimiz üzerimize düşen görevleri yapıyor muyuz? Siyasetçileri ve yöneticileri bu hususta zorlayıp da kendilerini iş ahlakı noktasında kanuni düzenlemeler çıkartmak noktasında yönlendiriyor muyuz?

Bu soruların cevapları önemlidir.

Ayrıca, imar planı yapılmasından inşaatların denetlenmesi aşamasına kadar sorumluluğu olan Belediyelerin (Başkanından Mühendisine kadar hepsinin) deprem yıkımlarından asıl sorumlu olduklarını ve yalnızca müteahhitlere yüklenilmesinin de doğru olmadığını düşünüyorum. Depremde yıkılan, can ve mal kaybına neden olan binalardan dolayı müteahhitlerle birlikte ilgili kamu görevlileri de sorumlu tutulmalıdır.

Depremlerde siyasetçilerin de sorumlu olduğunu hassaten belirtiyorum. Örnek olması gereken siyasetçilerin ve siyaset yoluyla iktidar makamına gelenlerin iş ahlakı noktasında örnek davranış göstermeleri gerektiğini düşünüyorum. Gerekli kanuni düzenlemeler noktasında hassasiyet taşımaları gerektiğini düşünüyorum.

Şu gözlem ve tespitimi belirtmek istiyorum. Halkımız depremden ve özellikle 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraşlı merkezi büyük depremden asıl sorumlu olarak Belediye yöneticilerini ve siyasetçileri görüyor.

Şahsıma göre asıl sorumlu yalnız Belediye yöneticileri ve siyasetçiler değil, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının

yetkilileri ile birlikte toplumun tamamı da depremden sonra meydana gelen can kayıplarından ve yıkımdan sorumludur.

Çevremdeki insanlarla nerdeyse depremden sonra her gün konu üzerinde değerlendirmelerde bulunuyoruz. İnsanlar “hepimiz sorumluyuz, tüm toplum sorumlu” diyorlar.

b) Deprem Değil Ahlaksızlık Öldürür

Halkımızın depremler konusunda, depremlerden sonra meydana gelen can ve mal kayıpları konusundaki görüşünün özeti şudur: “Deprem değil ahlaksızlık öldürür.”

Maalesef şurası gerçektir ki, bundan önceki köşe yazıları ve makalelerimde de belki yüz kere, iki yüz kere yazdım ve seminerlerimde de ifade ettim. “Bu toplumda iş ahlakı kalmadı.” Acı ancak gerçek.

Esnaf dediğimiz kişiler, işçi dediğimiz şahsılar, tüccar dediğimiz insanlar, müteahhit dediğimiz adamlar, memur dediğimiz zatlar “işimi iyi yapayım” derdinde değiller.

Esnafı, işçisi, tüccarı, müteahhidi, memuru para, mevki, makam peşinde. Kimse bu adam da “işini iyi yaptı” dedirtmek derdinde değil.

Tabi sözümü çok da fazla tüm toplum kesimlerine ve herkese teşmil edemem. Tüm toplumun tamamına “ahlaksız” diyemem. Yani bu sözüm ve bu tespitim tüm toplum için yüzde yüz geçerli bir söz ve tespit değildir

“Sözüm ve tespitim, meclisten dışarı” diyorum. Yani, işini iyi yapan ve doğru-dürüst çalışan esnafı, işçiyi, tüccarı, müteahhidi, memuru istisna tutuyorum.

Onlara saygım var. Ancak toplumda meslek ahlakına sahip, işini doğru-dürüst yaparak saygıyı hakeden toplum kesimi belki iki elin parmak sayısını geçmez. Yüzde olarak söylemek gerekirse de ancak %10 kişiyi meslek ahlakına riayet edenler arasında sayabiliriz.

Böyle bir tespit başka bir Ülkede ve bu durum başka bir Ülkede müşahede edilse, tüm bilim adamları ve Ülkenin aydınları, siyasetçileri bu hususa eğilir ve buna bir çözüm bulmaya çalışır. Ancak bizde kimsenin umurunda değil. Toplumda iş ahlakı mı kalmamış, esnafı, müteahhidi, avukatı, doktoru, memuru, siyasetçisi, yöneticisi, işçisi meslek ahlakını hiç mi takmıyormuş, kimsenin umurunda değil. Başına bir sorun ve tesisatçıdan, ustadan, işçiden, esnafta, memurdan başına bir sorun ve sıkıntı gelirse, bas bas bağıyor da bu sorunun çözümü için hiç de oralı olmuyor ve ilgilileri hesaba çekmiyor ve şikayetini iletmiyor.

Bir yerde yazmıştım ve söylemiştim: “Bu toplumdaki fertlerin adaletsizlik ve haksızlıktan yana bir derdi ve sorunu yok, ancak o adaletsizlik ve haksızlık kendisine yapılırsa, birkaç gün bas bas bağıyor, birkaç gün sonra onu da unutup bir şey olmamış gibi yoluna devam ediyor.”

Maalesef, durum bu.

Dost gerçekleri söyler, acı söyler.

Toplumda iş ahlakı neredeyse kalmamış.

İnsanların işi-gücü, hedefi ve maksadı para, para, para olmuş.

İşini iyi mi yapmış, ardından dua mı almış, işini kötü mü yapmış, ardından beddua mı verilmiş, hiç mi hiç umurunda değil ahlaksızların.

Bir toplumda ahlaksızlık böyle dalga dalga yayılırsa, maalesef sirayet edicidir, bulaşıcıdır ahlaksızlık, tüm toplumu uçuruma götürür.

Net olarak gözlemledik ki son depremden sonra, sağlam zeminde, kaliteli malzeme kullanılarak kaliteli işçilikle yapılan ve ciddiyetle denetlenen binalar yıkılmadı, ancak bunun tersi olan binalar yıkıldı ve maalesef binlerce insanımızın ölmesine ve on binlerce insanımızın yaralanmasına neden oldu.

Onca canımızı yitirilmesine ve nice nice binanın yıkılmasına neden arıyorsanız, sağa-sola gitmeden kendinize sorunuz: “Ben akıl ve vicdanımın dediklerini mi yapıyorum, yoksa şeytanın ve nefsimin dediklerini mi yapıyorum?” Cevabınız birinci şık ise sorun yok. Eğer cevabınız ikinci şık ise ve bunu itiraf ediyorsanız siz de bir ahlaksızsınız. Çünkü şeytan ve nefis ahlaksızlığı emreder.

Bu satırların yazarı Kardeşiniz 2009 yılından beri iş ahlakı, kamu görevlileri etik davranış ve ilke kuralları seminerleri sunmaktadır. Meslek ahlakını anlatıyorum ve Ülkemizde iş ahlakının yerlerde süründüğüne seminerlerimde işaret ediyorum. Ancak biz konuşup biz duyuyoruz. Toplumda iş ahlakının yaygınlaşması için örnek olması gerekenler ve bu hususta gerekli değişimi sağlaması gereken siyasetçiler, bu hususta hiç de duyarlı değiller.

Evet, durum bu. Dost acı söyler, doğru söyler.

Sözü uzatmayalım, bu depremde, Kahramanmaraş Depreminde yıkılan ve tamamıyla çöken ya da yana yatan binalarda gözlemlenmiştir ki, inşaatın sağ-

lamlığı için gerekli olan 5 husus (dürüst müteahhit, sağlam malzeme, kaliteli işçilik, sert zemin ve ciddi denetim unsurları) dört dörtlük sağlanmamıştır.

c) Depremlerden Sonra Açığa Çıkan Acı Gerçekler

Bina ve inşaatlarla ilgili olarak son depremde de açığa çıkan aksaklık ve noksanlıklar bağlamında, kısaca şu noktaları belirtelim: “Nervürlü demir kullanılmayan inşaatlar, ana taşıyıcı kolonların yetersiz olması, kirişlerin ve kolonların içerisindeki etriye denilen demirlerin dikdörtgen şeklinde bağlanmasının kurallara uygun olmadığı, etriyelerin birer kancayla merkezi bir yere tutturulması gerektiği halde alelacele yapılıp bu kurala uyulmadığı, betonların döküldükten sonra sulanmadığı, müteahhitlerin malzemeden çaldığı, denetimlerin ciddi olmadığı ve inşaat için izin verilen alanların uygun olmadığı, imar planlarının yanlış olduğu açığa çıkmıştır.”

Bu saydığımız ve belirttiğimiz noksanlıkların tek bir nedeni vardır: “İş ahlakının olmamasıdır tüm bu sorunların nedeni.”

d) Deprem ve Sosyal, Psikolojik ve Ekonomik Sorunlar

Kahramanmaraş Depremi olduğundan beri neredeyse tüm Türkiye olarak “yer altından gelecek sarsıntılara” odaklanmış vaziyetteyiz. Evet, 6 Şubat 2023 tarihinden beri hepimizin akli fikri yerin üstünden çok yerin altında. Nereye gitsek sohbet konusu yerin üstü değil, yerin altı.

Ankara Kızılay’da yürüyorum. Yanımdan iki kişi geçiyor. Konuşulanları duyuyorum. Konu: Deprem. Artçı sarsıntılar, öncü sarsıntılar, bağımsız deprem,

bağımlı deprem ve yıkımlar ile korkular arasında son 60 gün geçirdik.

“Tadımız, tuzumuz kalmadı” sözü halimizi açıklamakta çok yetersiz kalır. Vallahi, halimiz, mecalimiz kalmadı. “Yaşayan ölülere” döndük.

Bu ahvalde dilimden şu sözler döküldü:

Depremde ölenler can verdi.

Kalanlar ise imtihan verdi.

İmtihan devam ediyor.

Soruların zor kısmı bunlar.

“Allah sonuna dek yılmadan cevaplamayı ve başarmayı nasip eylesin.”

Bu anlattıklarımın ve bu yazdıklarımın çıkan sonuç şu ki, depremlerden sonra psikolojik ve sosyal yönden hepimiz zor durumdayız.

Her sarsıntıda ve pür dikkat kulaklarımız yerin altından gelecek haberlere kilitlenmiş durumda, “deprem düşünüp deprem hakkında yazıyoruz.”

Bu durum psikolojimizi elbette olumsuz etkiliyor.

Ayrıca deprem dolayısıyla neredeyse tüm toplumun ekonomisi de olumsuz etkilendi. En basit ve en belirgin bir örneği, çoğumuzun bildiği hususu burada da belirtiyim: “Depremden sonra özellikle Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya gibi büyük şehirlerde ev kiralari arttı. İnsanlar artık oturacak kiralık ev bulmakta zorlanıyorlar. Tahmini rakamlara göre depremden sonra sırf Ankara’ya 500 bin civarında nüfus akışı olmuş. Bu tek bir örnek dahi durumu anlatmaya yeter.”

e) Hal-i Pür Melalimiz

Kahramanmaraş Pazarcık’ta 6 Şubat 2023 tarihinde saat 04:17’de 7.7 ve aynı

gün Kahramanmaraş Elbistan'da saat 13:24'te 7.6 şiddetli depremlerde 50 bin civarında insanımız vefat etmiş, yüz bin civarında insanımız yaralanmış ve yüzbinlerce bina ve konut yıkılmıştır. Bu deprem asrın felaketi olarak anılmaktadır. Depremin artçı sarsıntıları sürmektedir Belki on binlerce artçı sarsıntı meydana gelmiştir. "Beşik gibi sallanıyoruz" sözü bile içinde bulduğumuz durumu izahta hafif kalıyor. Sallanmıyoruz, adeta her sarsıntıda yıkılıp yıkılıp düşüyoruz. Ayağa kalksak da "ne zaman yıkılacağız" diye hep diken üstünde bekler gibi, hep tetikte bekler vaziyetindeyiz. Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman başta olmak üzere 10 İl'de adeta hayat durdu. Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman'da neredeyse oturabilir, sağlam bina kalmadı.

"Büyük felaket, asrın felaketi sözü" bile depremin boyutunu açıklamakta yetersiz kalır.

Şehirler alt üst olmuş. Binaların temeli havada, çatısı yerde, ters dönmüş, binalar kağıt gibi kat kat yere çökmüş, tonlarca ağırlıktaki bina yerin dibine doğru çakılmış ve daha onlarca feci manzara deprem bölgesinde görülmektedir.

Bu satırların yazarı Kardeşiniz tam depremin merkezi olan İl ve İlçedendir. Kahramanmaraş ve Pazarcık'lıyım. Depremden hemen sonra, hem yardım götürmek ve hem de vefat eden yakınlarıma taziyede bulunmak için Kahramanmaraş ve Pazarcık'a gittim ve durumun ne kadar ağır olduğunu bizzat gördüm. Gördüm ve ruhen yıkıldım. Çocukluğumuz ve anılarımızı da enkaz altında kaybettik. Bizim başka memleketlerden olanlara göre farkımız bu.

Deprem yalnızca şehri yıkmadı. Çocukluğumuzu, gençliğimizi ve en güzel anılarımızı da yıktı.

Bu ahvalde, geçen gün Malatya'da 5.6 şiddetinde deprem olduğunda şunları yazdım. Sürekli deprem olurken başka şey düşünemiyor ve bir yazar olarak da başka şey yazamıyoruz.

Bazı arkadaşlarımızdan ve çevremizden duyuyoruz. "Her yerde deprem olacağını düşünürdük de Kahramanmaraş'ta düşünmezdik." Bu şekilde konuşan kişilere ben hep şöyle cevap verdim: "Biz Kahramanmaraş ve özellikle Pazarcık'ta bir büyük deprem bekliyorduk. Çünkü neredeyse son 3-4 yıldır sürekli sallanıyorduk. Ve öncü sarsıntılardan sonra büyük bir depremin meydana geleceğini bekliyorduk. İşte burada şu soru anlam kazanıyor. Bir vatandaş olarak sen depremi bekliyordun da Devlet yetkilileri ve depremden sorumlu kurum yöneticileri bu depremi tahmin etmiyor muydu? Elbette tahmin ediyorlardı. Ancak gerekli tedbirleri aldıkları noktada hemfikir değilim.

Bu hususu burada belirterek başka önemli noktaya değinelim.

f) Her kafadan ses çıkıyor / Bilen de konuşuyor, bilmeyen de konuşuyor

Evet, daha geçen gün meydana gelen 5.6 şiddetindeki deprem üzerine şunları yazdım.

Yerin üstü hareketli bilirdim, yerin altı daha hareketliymiş.

Yerin üstü geleceği belirler sanırdım, yerin altı geleceği belirliyormuş.

Yerin üstünü mühim bilirdim, yerin altı daha mühimmiş.

Yerin üstünde saklı sanırdım kaderimiz, yerin altında saklıymış kaderimiz.

Artık kaderimizi ve geleceğimizi yerin üstünde değil altında arıyoruz.

Artık yerin üstünden çok yerin altına odaklanıyoruz.

Artık yerin üstünden çok yerin altına bakıyoruz.

Ne olacağı? Nereye gidiyoruz? Bilmiyoruz.

İşin aslını sorarsanız, hiçbirisinin dediğine güvenmiyorum. Çünkü yerin altında ne olduğunu ve neler yaşandığını bilen yok. Gerçek durumu yalnız ve yalnız Allah biliyor. Bu ahvalde biz yalnızca Allah'a güveniyoruz.

g) Umudumuz Var / İnşallah Ders Alırız.

Yüce Rabbim (cc) arz'a "dur" der ve yer kürenin içindeki, yerin altındaki hareketlilik durur. Ve depremler biter. Bundan başka bir çare de yok. Bu ahvalde hep umutluyuz.

Şu ayet-i kerimenin sıcaklığı ruhumuzu ısıtmakta ve geleceğe umutla bakmamıza vesile olmaktadır. Elhamdülillah.

"Gevşeklik göstermeyin, üzölmeyin, eğer inanmışsanız şüphesiz en üstün olan sizsiniz."

(Al-i İmran Suresi, 139)

Bu ayet ile ve tüm inancımız ile gü-

lümsüyoruz hayata. Mahzun olsak da ruhumuz her daim tebessüm doludur.

Bir de şu hususu belirtmek istiyorum: "İnşallah tüm bu olup bitenlerden ders çıkarttırırız. Aklımızı kullanarak ehliyete ve liyakate dayanan bir yönetim oluştururuz. Eğer bu son depremden de ders çıkartmaz ve ciddi tedbirler almazsak, kamu yönetimini ıslah etmezsek kıyamete dek iflah olmayız." Maazallah.

8. SONUÇ

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli peş peşe iki büyük deprem hayatımızı derinden etkiledi ve halen de etkilemeye devam ediyor. Yıkıldık, sarsıldık ve toplum olarak hepimiz zor bir süreçten geçiyoruz. Bu süreci inşallah birlik ve beraberlik içerisinde atlatacağız. Bu hususta tek dileğimiz şudur: "Bu son büyük depremden gereken dersleri alarak tedbirleri en üst seviyede ve ciddi olarak geliştirmek." Göstermelik ve günü kurtaran tedbirler değil, ciddi ve köklü tedbirler şarttır. Aksi halde muhtemel depremlerden daha fazla etkileniriz ve daha fazla yıkım olur. Bir Yazar ve depremin meydana geldiği İl ve ilçeden yetişen bir Kardeşiniz olarak bu yazıda deprem gerçeğine sosyal, idari açılardan dikkat çektim ve görüş ve düşüncelerimi belirttim.

İnşallah, Ülke ve toplum olarak bir daha bu tür felaketlerle karşılaşmaz ve bir daha acılar yaşamayız.

Akın ŞİMŞEK*

KADROYA GEÇEN SÖZLEŞMELİ PERSONELİN İNTİBAKINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. GİRİŞ

Gerek 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4'üncü maddesinin (B) bendi kapsamında gerekse özel mevzuatları gereğince sözleşmeli personel olarak çalışanlardan 28 Kasım 2022 tarihinde sözleşmeli personel olarak çalışıyor olanlardan 26 Ocak 2023 tarihinde de sözleşmelerinin devam ediyor olanlara istekleri halinde memur kadrolarına geçme imkanı sağlanmıştır. Bu konuda yasal düzenleme de 7433 sayılı Kanunun¹ 3'üncü maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen geçici 48'inci madde ile yapılmıştır. Bu düzenleme gereğince de 657 sayılı Kanunun 4/B maddesi kapsamında ve mahalli idarelerde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tam zamanlı sözleşmeli personel olarak görev yapanlardan isteyenler memur kadrolarına atanıyorlar. İlk olarak başvuru süresi uygulamanın yürürlüğe girdiği 26 Ocak 2023 tarihinden itibaren otuz gün olarak belirlenmiş ve atanma süreleri de

yine uygulamanın yürürlüğe girdiği 26 Ocak 2023 tarihinden itibaren altmış gün olarak belirlenmişti. Ancak 6 Şubat 2023 tarihinde ülkemizde yaşanan ve 11 ili etkileyen depremler nedeniyle yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 122)² ile başvuru süresi 31 Mart 2023 (bu tarih dahil) tarihine, atama süresi de 28 Nisan 2023 (bu tarih dahil) tarihine kadar uzatılmıştır.

Memur kadrolarına atanacak sözleşmeli personelin unvanı ile ilgili olarak da genel kamu kurumları için Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Kadro İhdas Edilmesi ve İhdas Edilen Kadrolara Emsal Belirlenmesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 123)³ yayımlanmış olup belediyelerde kadroya geçecek sözleşmeli personel ise hangi kadroya karşılık gösterilmişse o kadrolara atanacaktır.

Kadroya geçmesi öngörülen kapsam-

1 26 Ocak 2023 tarihli ve 32085 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

2 15 Şubat 2023 tarih ve 32105 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

3 15 Şubat 2023 tarih ve 32105 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

* Kamu Yönetimi Uzmanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Daire Başkanı

daki sözleşmeli personelden uygulamanın yürürlüğe girdiği 28 Kasım 2022 tarihinde askerlik, doğum, evlat edinme, görevlendirme, ücretsiz izin gibi nedenlerle görevlerinde olmayanlardan ilgili mevzuatına göre yeniden hizmete alınma şartlarını kaybetmemiş olanlara da yeniden hizmete alındıkları tarihten itibaren başlamak üzere genel olarak belirlenmiş başvuru ve atanmaya ilişkin süreler dikkate alınarak kadroya geçme imkanı verilmiştir.

Kadroya geçmek istemeyen ve bundan sonra istihdam edilecek sözleşmeli personelin statüsünde ve çalışma şartlarında da yasa ile değişikliğe gidilmiştir.

Konu ile ilgili olarak ayrıca 657 sayılı Kanunun geçici 48'inci maddesi uygulamasında ortaya çıkabilecek tereddütleri giderilmesi ve bu kapsamda uygulama birliğinin sağlanması amacıyla Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğüne "7433 sayılı Kanun ile 657 sayılı Kanuna eklenen geçici 48 inci maddenin uygulanması hakkında" konulu genel yazı yayımlanmıştır.

Bu çalışmada kamu kurum ve kuruluşlarında bu kapsamda da mahalli idarelerde sözleşmeli personel olarak görev yapanlardan memur kadrolarına geçenlerin sigortalılık tescilleri ile intibaklarının yapılmasında dikkat edilecek hususlardan bahsedilecektir.

2. KADROYA GEÇECEK SÖZLEŞMELİ PERSONELİN ADAYLIK SÜRECİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki 7433 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na eklenen geçici 48'inci madde kapsamında

sözleşmeli personel pozisyonlarından memur kadrolarına atananlar adaylık süresine ve bu kapsamda diğer işlemlere tabi tutulmadan doğrudan asil memur kadrolarına atanacaklardır.

Bundan sonra sözleşmeli personel olarak çalışanlardan genel kamu kurum ve kuruluşlarında aynı kurumda üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar bu sürenin bitiminden itibaren otuz gün içinde talepte bulunmaları hâlinde buldukları yerde aynı unvanlı memur kadrolarına atanabileceklerdir. Bu personelin can güvenliği ve sağlık sebepleri hariç olmak üzere üç yıl süreyle başka bir yere ataması yapılamayacaktır. Memur kadrolarına atananlar, aynı yerde en az bir yıl daha görev yapacaklar.

Belediyelerde istihdam edilen sözleşmeli personelden üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri hâlinde sözleşmeli personel olarak çalıştırılmalarına esas alınan memur kadrolarına atanacaklardır. Bu kapsamda memur kadrolarına atananların bir yıl süreyle diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakli yapılamayacaktır.

3. SÖZLEŞMELİ PERSONELDEN KADROYA GEÇENLERİN SİGORTALILIK STATÜSÜ

Kamu kurum ve kuruluşlarında memur olarak görev yapanlar 2008 yılından önce Emekli Sandığına tabi iken bu tarihten sonra 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı (4/1-c sigortalısı) olmuşlardır. Ancak kamuda 657 sayılı Kanunun 4/B maddesine göre çalıştırılan sözleşmeli personel ise 5510 sayılı Kanu-

na göre 4/1-a (eski SSK) sigortalısı olarak çalışmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerde kadrolu memur olarak görev yapanların sosyal güvenlik statüsü ise 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlar ve ilk defa bu tarihten sonra memur olarak çalışmaya başlayanlar olarak ikiye ayrılmıştır.

Memurlardan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından önce yedek subay, vekil öğretmen, vekil imam, açıktan vekil memurluk gibi kısa süreli görevler de dahil olmak üzere bir gün de olsa 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu kapsamında Emekli Sandığına tabi çalışması bulunanların 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince aylıklarının bağlanması, artırılması, azaltılması, kesilmesi, yeniden bağlanması, toptan ödeme, ilgi devamı, ihya ve borçlanma, diğer ödemeler ve yardımlar ile emeklilik ikramiyesi hakkında yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilmektedir. Böylece 5510 sayılı Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, iştirakçi iken, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 4/1-c sigortalısı sayılanlar, 2008 yılı Ekim ayı başından önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış olup 4/1-c sigortalısı olmayı gerektiren görevlerde yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılmaya devam edilmektedir.

İlk defa 5510 sayılı Kanunun yürür-

lüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından sonra 4/1-c sigortalısı olmayı gerektirecek görevlere başlayan kamu çalışanları açısından ise tamamen 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır. Bu kapsamda memurların prime esas kazanç/emeklilik keseneğine esas aylıklarının tespiti, sigorta primi/emeklilik keseneği tutarlarının hesaplanması ve ödenmesi sonuçta bunlara bağlı olarak yaşlılık/emekli aylıklarının hesabına ilişkin işlemler sigortalılık tescilleri yapılırken statülerinin 5434 sayılı Kanuna mı, yoksa 5510 sayılı Kanuna mı tabi olduğunun doğru bir şekilde belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu uygulama neticesinde de sözleşmeli iken kadroya alınan çalışanların sosyal güvenliklerinde genel olarak ilk defa 4/1-c sigortalısı olarak tescilleri yapılacak olmakla birlikte önemle dikkat edilmesi gereken husus kadroya geçenlerden 2008 yılı Ekim ayı başından önce yedek subaylık, vekil öğretmenlik veya vekil imamlık gibi görevler nedeniyle Emekli Sandığına tabi çalışmanın olup olmadığının sorgulanmasıdır. Bu şekilde hizmeti bulunanların Sosyal Güvenlik Kurumu Hizmet Takip Programı ve 5510 4/1-c (Devlet Memurları) Tescil İşlemleri Entegrasyon Uygulamasında (HİTAP) sosyal güvenlik tescillerinin 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince 5434 sayılı Kanuna göre 4/1-c sigortalısı olarak yapılması gerekmektedir⁴.

4. FAKÜLTE MEZUNU TEKNİKERE İLAVE BİR DERECE UYGULANMASI

Kamu kurum ve kuruluşları ile bu

⁴ Akin Şimşek, Sözleşmeli Personelin Kadroya Geçiş ve Özlük İşlemleri, İdari ve Mali Mevzuat, Şubat 2023

kapsamda belediyelerde tekniker kadrosuna alınan sözleşmeli personelden iktisat, işletme gibi dört yıllık fakülte mezunu olanların intibakları yapılırken göreve başlama derece ve kademelerine ilave bir derece uygulanıp uygulanmayacağı konusunda en tereddütlü ve en çok sorulan konuların arasındadır. Bilindiği üzere 657 sayılı Kanunun 36/A-4 maddesinde teknik hizmetler sınıfında görev almak şartıyla teknikerler ve yüksek teknikerlerin öğrenimlerine göre tespit edilen giriş derece ve kademelerine bir derece ilave edilmesi öngörülmüştür. Ayrıca konu ile ilgili olarak Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün 14.03.2023 tarih ve 5871361 sayılı görüş yazısında da ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra, mevzuat hükümleri çerçevesinde sözleşmeli tekniker olarak çalışmakta olan ilgili personelin teknik hizmetler sınıfında yer alan tekniker kadrosuna atanması ve söz konusu personelin lisans mezunu olması nedeniyle 9/1 derece kademedan başlatılıp, ayrıca 36/A/4 hükmü gereğince teknik hizmetler sınıfında yer alması nedeniyle giriş derece ve kademelerine bir derece ilave edilerek intibak işlemi yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenlerle de tekniker olarak atanmaların öğrenim durumlarına göre tespit edilen göreve başlama derece ve kademelerine bir derece ilave edilmesi gerekmektedir.

5. SON SEKİZ YILA İLAVE BİR KADEME VERİLMESİNDE SÖZLEŞMELİ SÜRELER DİKKATE ALINMAYACAK

Öncelikle belirtmek gerekir ki sözleşmeli personelin kadroya geçmelerine ilişkin olarak 7433 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları

Kanunu'na eklenen geçici 48'inci madde metninde sözleşmeli statüde geçen sürelerin 657 sayılı Kanunun 37 ve 64'üncü maddeleri kapsamında son sekiz yıl hesabında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususunda açık bir hükme yer verilmemiştir. Geçmişte özellikle mülga Devlet Personel Başkanlığı görüşlerinde kişiler aleyhine görüşlere yer verilmiş olmakla birlikte yargı kararlarında ise kişiler lehine verilmiş kararlara rastlanılmaktadır. Yargı kararlarının kişisel olması nedeniyle yeni bir görüş yazısı yayımlanuncaya kadar mülga Devlet Personel Başkanlığı görüşlerine göre uygulamanın devam etmesi uygun olacaktır. Bu durumda da sözleşmeli sürelerin son sekiz yıl hesabında dikkate alınamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Konu ile ilgili olarak mülga Devlet Personel Başkanlığının 08/02/2012 tarih ve 24649 sayılı görüş yazısında da ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra 657 sayılı Kanunun 4/B maddesine göre sözleşmeli statüde istihdam edilen personel ile farklı mevzuat hükümlerine tabi sözleşmeli, işçi gibi statülerde bulunan personelin Devlet memuru olmaması ve mevzuatlarında disiplin hükümlerinin bulunmaması nedeniyle, söz konusu statülerdeki hizmetlerinin disiplin cezası almaksızın geçirilen sekiz yıllık sürenin hesabında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Sadece Kamu Denetçiliği Kurumuna (Ombudsmanlık) konu ile ilgili yapılan bir başvuru (Başvuru No: 2021/14007) neticesinde de 08.11.2021 tarih ve 2021/15863-S.21.25392 sayılı Kararda ilgili yargı kararlarına da yer verilmek suretiyle sözleşmeli statüde geçen sürenin sekiz yılda bir kademe verilmesine yönelik sürenin hesabında dikkate alın-

ması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu karar tavsiye niteliğinde olup uygulanma zorunluluğu da bulunmamaktadır.

6. 15 OCAK 2016 TARİHİNDE GÖREVDE OLAN SÖZLEŞMELİLERDEN KADROYA GEÇENLERE İLAVE BİR DERECE VERİLMEYECEK

Memurlara özel kanunları gereğince ve belirli tarihlerde de görevde olmaları şartıyla ilave bir derece uygulaması yapılmıştır. Son olarak ise Kamu Görevlilerinin Genelinde ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmenin “İlave derece verilmesi” başlıklı 28 inci maddesi ile de daha önce ilave bir dereceden yararlanmamış olanlardan 15.01.2016 tarihinde görevde bulunanlar (aylıksız izinde bulunanlar dahil) ile bunlardan anılan tarihten önce emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile dul ve yetim aylığı alanlara ilave bir derece uygulanması öngörülmüştür.

Daha önce konu ile ilgili olarak sözleşmeli personelden memur kadrolarına geçirilenlere ilave bir derece verilemeyeceğine ilişkin mülga Devlet Personel Başkanlığının çeşitli görüş yazıları⁵ bulunmaktadır. Son olarak konu ile ilgili olarak Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün “7433 sayılı Kanun gereğince kadroya geçirilenlere ilave 1 derece verilemeyeceği” hakkındaki görüş yazısında⁶ ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra sözleşmeli personelden memur kadrosuna geçenlere 3. Dönem Toplu Sözleşme-

nin 28’inci maddesi gereğince ilave bir derece verilmesinin hukuken mümkün bulunmadığı belirtilmiştir.

Bu nedenlerle de 15 Ocak 2016 tarihinde sözleşmeli personel pozisyonlarında bulunanlardan memur kadrolarına geçenlere ilave bir derece uygulanması da mümkün bulunmamaktadır.

7. SÖZLEŞMEDEN KADROYA GEÇENLERİN SİGORTALI SÜRELERİNİN İNTİBAKLARINA ETKİSİ

Bilindiği gibi memurların SSK veya Bağ-Kur gibi çeşitli sigortalılık statülerinde geçmiş çalışma süreleri sigortalılık tescil statülerine göre emeklilik keseneğine esas aylık intibaklarında veya hizmet sınıflarına göre kazanılmış hak aylık intibaklarında değerlendirilebilmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki sözleşmeli statüden memur kadrolarına geçenlerin sözleşmeli personel statüsünde geçen sürelerinin tamamının öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak şartıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademe intibaklarında değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak kurum ve kuruluşlar ile belediyelerde memur kadrolarına geçenlerin sözleşmeli personel olarak geçen süreleri haricinde daha önce memuriyetleri, 5510 sayılı Kanuna göre 4/1-a (eski SSK) veya 4/1-b (eski Bağ-Kur) gibi sosyal güvenlik statülerinde çalışma süreleri varsa bu sürelerin intibaklarında değerlendirilmesi farklı usul ve esaslara göre olmaktadır.

Memurların kazanılmış hak aylığında değerlendirilen çalışma süreleri emeklilik intibaklarında da değerlendirilmektedir. Bu kapsamda memurların SSK veya Bağ-Kur sigortalısı sürelerinin kazanılmış

5 Mülga Devlet Personel Başkanlığının 30/07/2003 tarihli (23 sayılı bülten 32. Sayfa), 05.07.2013 tarih ve 10983 sayılı görüş yazıları.

6 Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 07/02/2023 tarih ve E-53773008-622.02-5708339 sayılı görüş yazısı.

hak aylık intibaklarında hizmet sınıfları da dikkate alınarak ve kamu veya özeld e geçmiş olmasına da bakılarak genel olarak 657 sayılı Kanunun 36/C maddesine göre değerlendirilmektedir. Bu uygulama haricinde sözleşmeliden kadroya geçenler, özelleştirme kapsamında kurumlara nakledilenler veya vekil imamların kadroya geçirilmelerinde yapılan düzenlemeler gibi özel düzenlemelerle de intibakta değerlendirilecek süre belirledebilmektedir.

Teknik hizmetler sınıfına giren memurlardan yurt içinde veya yurt dışında serbest olarak veya kamu/özel sektörde sigortalı olarak çalışmış olanların kamu kurumlarında geçen sürelerinin tamamı ve serbest olarak veya özel sektör işyerlerinde geçen sürelerinin 3/4 ü öğrenim durumlarına yükselebilecekleri dereceleri aşmamak şartıyla her yılı bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilmektedir. Bu kapsamda değerlendirme yapılabilmesi için öncelikle kişinin teknik hizmetler sınıfında olması, sigortalı çalışmalarının teknik hizmetler sınıfı kapsamında geçmiş olması ve çalışma süresinin Sosyal Güvenlik Kurumu ve meslek kuruluşlarından alınacak belge ile belgelendirilmesi gerekmektedir.

Sağlık hizmetleri sınıfında bulunan memurların yurt içinde veya yurt dışında mesleklerini serbest olarak veya resmi veya özel kurumlarda yapanlarla, memurluktan ayrıldıktan sonra bu işlerde çalışarak yeniden memurluğa girmek isteyenlerin sağlık hizmetlerinde geçen süresinden, 657 sayılı Kanun ve bu kanunun 87'nci maddesinde sözü edilen kurumlarda geçen süreleri ile 657 sayılı

Kanunun 196'ncı maddesinde belirtilen şekilde tespit edilecek mahrumiyet bölgelerinde en az 3 yıl çalışanların veya çalışacak olanların sürelerinin tamamı ve geri kalan sürelerinin 3/4'ü toplamı memurlukta geçmiş sayılarak bu süreleri kazanılmış hak aylık intibaklarında değerlendirilmektedir.

Memurlardan avukatlık hizmetleri sınıfında bulunanların serbest avukatlıkta veya özel işyerlerinde avukat olarak geçen sürelerinin 3/4'ü memuriyette geçmiş sayılarak intibaklarında değerlendirilmektedir.

Personelin özel sektör hizmetlerinin değerlendirilebilmesi için sosyal güvenlik kurumuna prim ödenmesi tek başına yeterli olmayıp, mesleğini yaptığına ilişkin diğer kanıtlayıcı belgelerin de (meslek kodu, kanuni zorunluluk varsa meslek odalarına üyelik gibi) ibraz edilmesi gerekmektedir⁷.

Memurların hizmet sınıflarına göre SSK veya Bağ-Kur sigortalısı olarak geçen sürelerinin intibaklarında değerlendirilmesinde varsa alt öğrenimlerde geçen sürelerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Örneğin normal lise mezunu ve daha sonra iki yıllık yüksek öğrenim mezunu olan ve tekniker olarak atanan bir kişinin önceden sigortalı hizmeti varsa bu süresinin ancak yüksek öğrenim sonrasında geçen kısmı kazanılmış hak aylık intibakında değerlendirilebilecektir. Aynı kişinin endüstri meslek lisesi mezunu olması halinde liseden mezun olduğu tarihten sonraki sigortalı çalışmalarının da intibaklarında dikkate alınması gerekecektir.

7 Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 14.03.2023 tarih ve 5944049 sayılı görüş yazısı.

Ayrıca ortaokul ve dengi, lise ve dengi okulların, normal öğrenim süresinden fazla olması halinde, başarılı her öğrenim yılı için bir kademe ilerlemesi uygulanmakta ve bunlardan teknik öğretim okulları mezunlarına, meslekleri ile ilgili görevlerde çalışmaları halinde ayrıca bir kademe ilerlemesi daha verilmektedir. Burada kişilerin liseden mezun oldukları tarihe dikkat edilmesi gerekmektedir. Örneğin, İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra fakülte veya yüksek öğrenimi bitirenlere bir kademe ilerlemesi verilerek 4 yıllık fakülte mezunları 9/2 derece/kademedan, iki yıllık yüksek öğrenim mezunları ise 10/3 derece/kademedan başlatılıyordu. Ancak bütün liselerin eğitim ve öğretim süreleri 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren 4 yıl süreli olduğundan ve ilk mezunlarını da 2008-2009 yılında verdiğinden 2009 yılından sonraki İmam Hatip Liseleri de normal meslek liseleri gibi değerlendirilmeye tabi tutulacağından bu tarihten sonra mezun olanların giriş derece kademeleri 12/2 olacak, ayrıca bir kademe verilmeyecektir.

8. SONUÇ

Sözleşmeli personel olarak görev yapmakta iken kapsamda olup da memur kadrolarına geçirilenlerin intibakında öncelikle sözleşmeli personel statüsünde geçen süreleri ve varsa askerlik süreleri kazanılmış hak aylık intibaklarında de-

ğerlendirilecektir. Daha sonra kişilerin kamu veya özel sektörde geçen SSK veya BAĞ-KUR sigortalılıkları varsa hizmet sınıflarına göre veya özel mevzuatlarına göre intibaklarında değerlendirme işlemleri yapılacaktır. Kadroya geçenlerden 2008 yılı Ekim ayı başından önce yedek subay, vekil öğretmen, vekil imamlık gibi geçici görevler de dahil memuriyeti bulunanlar hakkında 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edileceğinden bu durumda olanların varsa sigortalı sürelerinin 18 yaşın üzerinde geçen kısmı emeklilik keseneğine esas aylık intibaklarında değerlendirilecektir. SSK sigortalısı olarak geçen sürelerinden 18 yaşın altında geçen süreler varsa emeklilik için gerekli hizmet sürelerinden sayılmakta ancak intibaklarında değerlendirilmemektedir.

Memur kadrolarına geçenlerin kazanılmış hak aylık intibaklarında değerlendirilen hizmet süresi bir yıl veya daha fazla ise kişilerin hemen 20 gün yıllık izin hakları olacaktır. Bir yılları yoksa bir yılı tamamladıkları tarihte 20 gün izne hak kazanacaklardır. Ayrıca sözleşmeli iken kullanılmayan izin süreleri varsa memuriyette kullanılmak üzere devredilecektir. Kadroya geçenlerden intibaklarında değerlendirilen hizmetleri 10 yıldan fazla olanların ise toplam yıllık izin süreleri 30 gün olarak hesaplanacaktır.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

BELEDİYE ENCÜMEN KARARI İLE SATIN ALDIĞI TAŞINMAZIN TAPUSU VERİLMEDİĞİ¹

(...)

Davacı vekili, müvekkilinin 378 ada 9 parsel sayılı taşınmazın maliki iken imar çalışması neticesinde paydaş olan davalı Belediyenin payını, 06.09.2013 tarihli ve 8 sayılı Belediye Meclis Kararı, 18.03.2014 tarihli ve 141 sayılı Belediye Encümen Kararı ve 26.03.2014 tarihli ve 166 sayılı Belediye Encümen Kararıyla satın aldığını, satış bedelinin tamamını ödemesine rağmen tapusunun verilmediğini belirterek davalı adına olan tapu kaydının iptali ile davalıya ait payın davacı adına tapuya kayıt ve tesciline, bu mümkün olmazsa satış için ödenen bedel ile uğranılan zararın şimdilik 4.222,20 TL'lik kısmının olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

(...)

Bilindiği üzere, mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 70 ve 13.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18/e maddesinde Belediye Meclisi'nin "...Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması halinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisi..." konularında karar vereceği düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra 5393 Sayılı Yasanın 34/g maddesinde de "...Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına..." Belediye Encümeni tarafından karar verileceğini belirten hüküm uyarınca, Belediye Meclisi taşınmaz satımında Belediye Encümeni'ne yetki verebilir. 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nun 70 ve 83. maddelerine yorum getiren gerek adli gerekse idari yargı kararlarında belediye taşınmazlarının satışına karar verme yetkisinin, belediye meclislerine ait olduğu ilkesi benimsenmiş ve yargısal uygulama istikrar kazanmış iken bu defa 13.7.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 Sayılı Yasa ile 1580 sayılı Belediye Kanunu iptal edilmiş ve 5393 Sayılı Yasanın 18/e ve 34/g maddesi hükmü ile belediyeye ait taşınmazların satışı yine belediye meclisinin kararına bağlı kılınmış, meclisin kararı doğrultusunda belediye encümeninin tasarrufa yetkili olduğu benimsenmiştir. Buna göre, belediye encümeni tarafından yapılan Be-

1 14. Hukuk Dairesi 2017/3908 E., 2017/7807 K.

lediye'ye ait taşınmaz mal satışlarının geçerli olması için, belediye meclisi tarafından Belediye Encümeni'ne yetki verilmesi gerekmektedir. Ne var ki, bu konuda alınacak meclis kararlarının hangi unsurları kapsamı gerektiği hususu önem taşımaktadır. Gerçekten, belediye meclislerinin "...Belediyenin taşınmazlarının satışına..." ya da "...Belediye başkanınca veya Belediye Encümenince uygun görülen taşınmazların satışına..." şeklindeki genel nitelikte olan ve yetki devri anlamına gelen kararları, hukuki sonuç doğuramaz ve geçerli kabul edilemez. Öyle ise, belediye meclis kararlarına, satılacak taşınmazların ada ve parsel numaraları, mevki ve yüzölçümleri ile tahmini rayiç bedelleri yazılmalıdır.

Somut olayda, Belediye Encümeni'nin 18.03.2014 tarihli, 141 sayılı kararı uyarınca çekişmeli taşınmazın davacıya satışının yapılmasına, 26.03.2014 tarihli, 166 sayılı kararı ile borcu kalmadığından tapusunun verilmesine, tapuda ferağ vermek üzere Belediye Başkanı ...'a yetki verilmesine karar verildiği, mahkemece, anılan encümen kararlarının ... Belediye Meclisi'nin 06.09.2013 tarihli, 8 sayılı kararına dayalı olduğunun kabul edildiği anlaşılmıştır. Anılan Belediye Meclisi kararı;

"...Gündemin 5. maddesinde bulunan mülkiyeti Belediyemize ait gayrimenkullerin satışının yapılması için görüşülmeye geçildi;

Meclis Başkanı ... arkadaşlar mülkiyeti Belediyemize ait bulunan arsa- arazi- dükkanların ve hisseli parsellerin satışı talep edilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 18. maddesi e fıkrası gereğince Belediye mülkiyetinde bulunan gayrimenkullerin satışına Belediye Meclisi karar verir denilmektedir. Bunun üzerine yapılan oylamada Belediyemiz mülkiyetinde bulunan arsa-arazi-dükkan ve hisseli parsellerin satışının yapılmasına, satışın 2886 sayılı yasanın 45. maddesi uyarınca Kıymet Takdir Komisyonunun belirlediği bedel üzerinden açık arttırma ile yapılması, belirlenen satışı yapmak üzere Belediye Encümenine yetki verilmesine oybirliği ile karar verildi." şeklindedir.

... Belediye Encümeni'nin 21.10.2014 tarihli, 499 no'lu kararında ise kamu yararına uygun olmadığı tespit edildiğinden, borcu kalmadığından davacıya tapusunun verilmesine ilişkin ve yukarıda sözü edilen 26.03.2014 tarihli, 166 sayılı Encümen Kararı'nın iptaline karar verildiği anlaşılmıştır.

Ne var ki, eldeki davada dayanak kabul edilen anılan Belediye Meclisi kararında, satışa çıkarılacak taşınmazlar tek tek sayılmamış, nitelikleri belirtilmemiştir. Kaldı ki, Belediye Meclisi kararının 2. bendinde gündemin 5. maddesine atıf yapılmakta ise de, bahsi geçen gündeme rastlanılmadığı gibi, çekişmeli taşınmazın satışının da açıkça Meclis Kararı'nda belirtilmediği görülmektedir.

O halde, davacıya satış kararı veren Belediye Encümeni kararları, Belediye Meclisi Kararına dayanmadığına göre, satışa ilişkin idari işlem yeterli olmadığından, yapılan satışın geçerli olduğundan bahsedilemez.

Bu durumda, mahkemece, davacının tapu iptali tescil talebinin reddedilmesi, ancak ikinci kademedeki tazminat talebinin değerlendirilmesi gerekirken, yanılığılı gerekçeyle yazılı olduğu üzere hüküm kurulması doğru görülmemişi, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.

DANIŞTAY KARARI

DOLMUŞ VE ÖZEL HALK OTOBÜSLERİNİN İHALELERİ¹

(...)

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: Sözleşme süresi sona eren dolmuş ve özel halk otobüslerinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 45. maddesine göre 10 (on) yıl süre ile kiraya verilmesine, kiralama ihalesi ile ilgili her türlü iş ve işlemleri yapmak üzere encümenine yetki verilmesine ilişkin ...Belediye Meclisi'nin ...tarih ve ...sayılı kararının iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: ... İdare Mahkemesi'nce verilen kararda; davacılar tarafından toplu taşıma hatlarının süresiz olarak kendilerine kiralandığı belirtilmiş ise de şehir içi dolmuş - minibüs hatlarının temelli ve kalıcı olarak hak sahiplerine verildiği yönünde tesis edilen ...tarih ve ...sayılı ...Belediye Meclisi kararının dava dosyasına sunulan ...Belediye Meclisi'nin ...tarih ve ...sayılı kararı ile iptal edildiği, 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesinde, kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresinin on yıldan fazla olamayacağı açıkça belirtildiğinden, dava konusu toplu taşıma hatlarının süresiz olarak kiraya verilemeyeceği, dolayısıyla davacıların süresiz tahsis yapıldığından bahisle kazanılmış haklarının bulunduğu iddialarının dinlenebilir olmadığı, 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümleri dikkate alındığında, belediye meclisinin esasen belediyenin karar alma organı olduğu, belediye encümeninin de alınan bu kararları yerine getiren icra organı olduğu, belediye encümeninin meclis kararına gerek kalmaksızın 3 yıla kadar kiraya verme yetkisi bulunduğu gibi, meclis tarafından toplu taşıma hatlarının 10 yıl süreyle kiraya verilmesi yönünde alınan karar uyarınca, kiralama işlemlerinin encümen tarafından yürütülmesine karar verilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı; söz konusu ihalede encümenin aynı zamanda ihale komisyonu olarak görev yapacağına 2886 sayılı Kanun'da açıkça düzenlendiği, dava konusu işlemin genel bir çerçeve belirlenmesi ve encümenine yetki verilmesi yönünde tesis edilen bir işlem olduğu, dava konusu toplu taşıma hatlarının kiralanmasına ilişkin ayrıntıların, bu işlem sonrasında belediye encümeni tarafından yapılacak ihale veya ihalelerde sonuçlanacağı, davacıların bu ihaleleri dava konusu edebileceği, nitekim dava dosyasına sunulan evrakta, davalı idarece yapılan ihalelerin dava konusu edildiği ve yargılamaların devam ettiği, bu aşamada tesis edilen dava konusu belediye meclisi kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Belirtilen gerekçelerle dava konusu işlem hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI : Davacılar tarafından, hâlihazırda Belediye bünyesinde dolmuş ve özel halk otobüsü hatlarını işlettikleri, uzun süredir bu faaliyeti yürütmekte oldukları, haklı beklentilerinin korunması gerektiği, dava konusu belediye

¹ Danıştay 13. Daire Başkanlığı 2022/2042 E. , 2022/2864 K.

meclisi kararıyla kazanılmış haklarının ve haklı beklentilerinin ihlal edildiği, geçmişe etkili işlem tesis edildiği, öncelikle ulaşım etüdü yapılarak dolmuş ve özel halk otobüsü hattına ihtiyaç duyulduğunun ortaya konulması gerektiği, dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı ileri sürülmektedir.

(...)

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü ve Sekizinci Daireleri'nce, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun Ek 1. maddesi uyarınca müşterek yapılan toplantıda, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE:

ESAS YÖNÜNDEN:

MADDİ OLAY:

Davacılar tarafından, belediye ile imzalanan sözleşmelere dayalı olarak 2003 yılından itibaren ...Belediyesi mücavir alan sınırları içerisindeki güzergâhlarda yolcu taşıma faaliyeti yürütülmüştür.

...Belediye Meclisi'nin ...tarih ve ...sayılı kararıyla ihale ile kiraya verilen dolmuş ve minibüs hatlarının kullanım haklarının hiçbir şekilde iptal edilmeyerek temelli ve kalıcı olarak hak sahiplerine verilmesine karar verilmiştir.

...Belediye Meclisi'nin ...tarih ve ...sayılı kararıyla şehir içi dolmuş ve minibüs hatlarının temelli ve kalıcı olarak hak sahiplerine verildiğine ilişkin ...tarih ve ...sayılı karar iptal edilmiştir.

...Belediyesi Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun ...tarih ve ...sayılı raporuyla, özel halk otobüsleri ve dolmuşların sözleşme sürelerinin sona ermesi nedeniyle bu hatların yeniden kiraya verilmesinde 2886 sayılı Kanun uyarınca ihale yönteminin uygulanması ve bu hakların 10 yıllığına kiraya verilmesinin önerilmesi üzerine ...Belediye Meclisi'nin ...tarih ve ...sayılı kararıyla dolmuş ve özel halk otobüslerinin 2886 sayılı Kanun'un 45. maddesine göre 10 (on) yıl süre ile kiraya verilmesine, kiralama ihalesi ile ilgili her türlü iş ve işlemleri yapmak üzere encümene yetki verilmesine karar verilmiştir.

Bunun üzerine anılan ...tarih ve ...sayılı kararın iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin (f) bendinde, toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek belediyenin yetki ve imtiyazları arasında sayılmıştır; aynı maddenin ikinci fıkrasında; belediyenin (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebileceği; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde

ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67. maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebileceği kurala bağlanmıştır.

2886 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 1. maddesinde, genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütüleceği belirtilmiştir; "Kiralarda sözleşme süresi" başlıklı 64. maddesinde ise, "Kiraya verilecek taşınır taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinden, önce Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerden bu izin idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir." kuralına yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Aktarılan mevzuattan, şehir içi trafik hizmetlerini yapma ve yaptırmanın belediyelerin görev ve sorumluluğunda olduğu, bu kapsamda, toplu taşıma yapmak amacıyla her türlü toplu taşıma sistemlerini kurma, kurdurma, işletme ve işletirmenin belediyelerin yetki ve imtiyazında bulunduğu, toplu taşıma hizmetlerinin belediyelerce; imtiyaz verme, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma usullerinden birinin seçilmesi yoluyla gördürülebileceği anlaşılmaktadır.

Dosya incelendiğinde, davacıların, davalı idare ile imzaladıkları münferit sözleşmeler uyarınca 2003 yılından itibaren şehir içi dolmuş ve özel halk otobüsü hattı kullanım hakkına sahip oldukları ve buna dayalı olarak faaliyet yürüttükleri, davacıların bu hakkının ...tarih ve ...sayılı belediye meclisi kararıyla süresiz hâle getirildiği ancak ...tarih ve ...sayılı belediye meclisi kararıyla şehir içi dolmuş ve minibüs hatlarının temelli ve kalıcı olarak hak sahiplerine verildiğine ilişkin ...tarih ve ...sayılı kararın iptal edildiği, ...tarih ve ...sayılı belediye meclisi kararıyla dolmuş ve özel halk otobüslerinin sözleşme sürelerinin sona ermesi nedeniyle yeniden kullanım hakkının 2886 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca gerçekleştirilecek ihale yoluyla verilmesinin uygun bulunduğu ve kiralama ihalesi ile ilgili her türlü iş ve işlemleri yapmak üzere encüme ne yetki verildiği görülmektedir.

Toplu taşıma hizmetlerinin hangi usullerle gördürülebileceğinin tahdidi olarak sayıldığı 5393 sayılı Kanun'da, söz konusu hizmetlerin imtiyaz, ruhsat, kiralama veya hizmet satın alma usullerinden birinin seçilmesi yoluyla gördürülebileceği belirtilmekte olup, bu hizmetlerin satış yoluyla gördürülebileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Davacılarla imzalanan sözleşmenin sona erdirilmesinin kanuni bir dayanağı bulunuyor ise de idarenin bu yetkisini ne şekilde kullandığı, bu yetkinin kullanılma zamanı, davacıların hazırlıklı olup olmadığı ve idarenin telafi edici önlemler alıp almadığı önem arz etmektedir.

2003 yılından bu yana dava konusu hatlar ile taşımacılık yapan davacıların karar öncesinde bilgilendirilmediği ve yeni duruma kendilerini hazırlayabilmeleri yönünde bir imkân sahibi olamadıkları açık olup, idare herhangi bir uyarı yapmadan ve geçiş süreci öngörmeden bir anda almış olduğu karar ile davacıların kira süresinin sona erdiğine karar vermiştir.

Davalı idare, davacıların etki etmesinin mümkün olmadığı tek taraflı kararıyla ekonomik bir değer taşıyan dolmuş ve özel halk otobüsü hatlarına ilişkin sözleşmeleri kendisinin belirlediği bir zamanda iptal ederek davacılar bakımından öngörülemez bir duruma sebep olmuştur.

Bu itibarla, kira süresinin bittiğinden bahisle sözleşmenin iptali sonrasında oluşacak yeni duruma uyum göstermeleri için davacılar bir geçiş süreci ve imkânı tanınmadan, iptalin olası sonuçları hakkında herhangi bir önlem almadan tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk, davanın reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararında ise hukukî isabet bulunmamaktadır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 07/04/2021 tarih ve 2018/20720 Başvuru No'lu kararı da bu yöndedir.

(...)

(X) KARŞI OY :

Dosyanın incelenmesinden, davacıların, davalı idare ile imzaladıkları sözleşme ile 2003 yılında dolmuş hattının kullanım hakkını kazandıkları, dava konusu ...tarih ve ...sayılı Belediye Meclisi kararı ile de süresi dolan dolmuş ve özel halk otobüslerinin 10 yıl için yeniden ihaleye çıkartılmasına, bu hususta gerekli iş ve işlemler için encümenine yetki verilmesine karar verildiği ve anılan Belediye Meclisi kararının iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu Belediye Meclis kararı ile ...tarih ve ...sayılı Plan ve Bütçe Komisyonu raporunda belirtilen süresi dolan şehir içi özel toplu taşıma hatlarının 10 yıl süreyle ihaleye çıkarılması hususunda gerekli iş ve işlemler için Belediye Encümeni'ne yetki verildiği görülmekte olup, 2886 sayılı Kanun'un 13. maddesinde de belediyelere ait ihalelerin belediye encümenince anılan Kanun hükümlerine göre yürütüleceği belirtildiğinden, dava konusu işlemin davacılar açısından öngörülemez bir durum yaratmadığı, zira Belediye Encümeni tarafından ihale işlemlerine başlanılmayarak davacılar ekonomik bir değer teşkil eden dolmuş hatlarının faaliyetine ilişkin olarak bir geçiş süreci tanınabileceği, dolayısıyla bu hususu dikkate alacak merciin Belediye Encümeni olduğu ve dava konusu Belediye Meclisi kararında bu yönüyle herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı ve davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararının bu gerekçeyle onanması gerektiği görüşüyle karara katılmıyorum.

SAYIŞTAY KARARI

KADROLU İŞÇİLERE ÖDENEN YILLIK İZİN ÜCRETLERİNİN KAPSAMINA SORUMLULUK ZAMMININ DAHİL EDİLMESİ¹

Belediyede çalışan kadrolu işçilere ödenen yıllık izin ücretlerinin kapsamına sorumluluk zammının dahil edilmesi sonucunda ... TL 'ye tazmin hükmü verilmiştir.

(...)

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ

(...)

Sorumluluk yönünden inceleme

Harcama yetkililerinin ve gerçekleştirme görevlilerinin harcama sürecindeki görev ve sorumlulukları 5018 sayılı Kanunu'nun 32 ve 33'üncü maddelerinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun "Harcama Talimatı ve Sorumluluk" başlıklı 32 nci maddesinde;

"Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır. Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, Ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur."

"Giderlerin Gerçekleştirilmesi" başlıklı 33 ncü maddesinde;

"Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir. Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır. Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler." hükümlerine yer verilmiştir.

Yine, aynı Kanununun 55 ve devamı maddelerinde kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerini oluşturmaları öngörülmüş ve bu çerçevede harcama birimlerinin yapılan mali işlemler üzerinde gerçekleştirecekleri kontroller açıklanmış olup, harcama birimlerinin asgari yapmaları gereken kontroller, mali hizmetler birimi tarafından ön mali kontrole tâbi tutulacak malî karar ve işlemlerin usul ve esasları ile ön mali kontrole ilişkin standart ve yöntemler Maliye Bakanlığınca belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin

¹ Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı 5. Dairesi 9.2.2022 tarih ve 50982 Tutanak No.

Usul ve Esaslar'ın 10 uncu maddesinde, ön mali kontrol işleminin harcama birimleri tarafından da yerine getirileceği belirtilerek, gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle ilişkin mali karar ve işlemlerin harcama birimi tarafından mali mevzuat hükümlerine uygunluk yönüyle kontrol edileceği,

Usul ve Esasların 12 nci maddesinde de, süreç kontrolünün nasıl yapılacağı belirtilerek, mali işlemlerin yürütülmesinde görev alanların yapacakları işlemden önceki işleri de kontrol edecekleri, ödeme emrini düzenlemekle görevlendirilen gerçekleştirme görevlilerinin de ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde ön mali kontrol işlemini yapacakları belirtilmektedir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinden, her bir harcamanın harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisi tarafından süreç kontrolü çerçevesinde yapılan işlemlerin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olup olmadıkları ön mali kontrole tabi tutularak kontrol edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Sayıştay Genel Kurulunun 14.06.2007/5189-1 sayılı Kararının “sorumlular” başlıklı 3 üncü bölümünde, harcama yetkililerinin ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumlulukları açıklanmış olup; ödeme emri belgesini düzenlemekle görevlendirilmiş gerçekleştirme görevlilerinin düzenlediği belge ile birlikte harcama sürecindeki diğer belgelerin doğruluğundan ve mevzuata uygunluğundan harcama yetkilisi ile birlikte sorumlu tutulması gerektiği belirtilmiştir.

5018 sayılı Kanun ve yukarıda belirtilen Sayıştay Genel Kurul Kararı uyarınca, harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlileri, giderin gerçekleştirilmesi ve harcamanın yapılması süreçlerinde, mevzuata uygunluk açısından kontrolleri sağlamakla yükümlüdürler. Yapılacak harcama, nitelik itibarıyla hukuka aykırı nitelik taşıyorsa, söz konusu işlemleri yapmaktan kaçınmak durumundadırlar. Dolayısıyla, Belediye ile Sendika arasında imzalanan sözleşme uyarınca, işçilere fiilen çalışma karşılığında ödenmesi gereken sorumluluk zammının yıllık izin ücretlerinin de kapsamına dahil edilerek ödenmesi nedeniyle harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumluluğu bulunmaktadır. Bu itibarla; sorumluluk yönünden yapılan itirazların REDDİNE,

Esas yönünden inceleme

4857 sayılı İş Kanununun “Yıllık izin ücreti” başlıklı 57 nci maddesinde;

“İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır.

Bu ücretin hesabında 50 nci madde hükmü uygulanır.

...” denilmektedir.

Aynı Kanunun “Tatil Ücretine Girmeyen Kısımlar” başlıklı 50 nci maddesinde;

“Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, işyerinin temelli işçisi olarak normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tespitinde hesaba katılmaz.” hükmü yer almaktadır.

... Belediyesi ve Belediye-İş Sendikasının taraf olduğu 15.03.2017 ile 14.03.2019 tarihleri arasında kapsayan Toplu İş Sözleşmesinin “Sorumluluk Zammı” başlıklı 58 inci maddesinde;

“a) 1. Grubu vasıflı işçilere fiilen çalıştırıldıkları her gün için ...TL.

b) 2. Grubu birim amirleri işçilere fiilen çalıştırıldıkları her gün için ... TL.

2. yıl ücretlere yapılan zam oranında zam uygulanır” hükümlerine yer verilmiştir.

Rapor dosyası ve eki belgelerin incelenmesi neticesinde; **Belediye ile Sendika arasında imzalanan sözleşme uyarınca, işçilere fiilen çalışma karşılığında ödenmesi gereken sorumluluk zammının yıllık izin ücretlerinin kapsamına dahil edildiği görülmüştür.**

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde; Belediyede çalışan kadrolu işçilere ödenen yıllık izin ücretlerinin kapsamına sorumluluk zammının dahil edilmesi suretiyle kamu zararına neden olunmuştur.

YÜKSEKÖĞRENİM GÖRMÜŞ OLMA ŞARTINI TAŞIMAYAN PERSONELE 1 İNCİ DERECELİ BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI KADROSUNUN MAAŞININ ÖDENMESİ²

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 68/B maddesi hükmüne aykırı olarak, yükseköğrenim görmüş olma şartını taşımayan ...'ın 1 inci dereceli belediye başkan yardımcısı kadrosuna atanarak kendisine bu kadronun ek göstergesi, özel hizmet tazminatı, yan ödeme ve ek ödemesinin esas alınarak ödeme yapılması sonucunda ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

(...)

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ

175 sayılı İlamın 5. Maddesi ile, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 68/B maddesi hükmüne aykırı olarak, yükseköğrenim görmüş olma şartını taşımayan ...'ın 1 inci dereceli belediye başkan yardımcısı kadrosuna atanarak kendisine bu kadronun ek göstergesi, özel hizmet tazminatı, yan ödeme ve ek ödemesinin esas alınarak ödeme yapılması sonucunda ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

Sorumluluk yönünden inceleme

Harcama yetkililerinin ve gerçekleştirme görevlilerinin harcama sürecindeki görev ve sorumlulukları 5018 sayılı Kanunu'nun 32 ve 33'üncü maddelerinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Harcama Talimatı ve Sorumluluk” başlıklı 32 nci maddesinde;

“Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır. Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının

² <https://kararlar.sayistay.gov.tr>

bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, Ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.”

“Giderlerin Gerçekleştirilmesi” başlıklı 33 ncü maddesinde;

“Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir. Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır. Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.” hükümlerine yer verilmiştir.

Yine, aynı Kanununun 55 ve devamı maddelerinde kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerini oluşturmaları öngörülmüş ve bu çerçevede harcama birimlerinin yapılan mali işlemler üzerinde gerçekleştirecekleri kontroller açıklanmış olup, harcama birimlerinin asgari yapmaları gereken kontroller, mali hizmetler birimi tarafından ön mali kontrole tâbi tutulacak mali karar ve işlemlerin usûl ve esasları ile ön mali kontrole ilişkin standart ve yöntemler Maliye Bakanlığınca belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın 10 uncu maddesinde, ön mali kontrol işleminin harcama birimleri tarafından da yerine getirileceği belirtilerek, gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle ilişkin mali karar ve işlemlerin harcama birimi tarafından mali mevzuat hükümlerine uygunluk yönüyle kontrol edileceği,

Usul ve Esasların 12 nci maddesinde de, süreç kontrolünün nasıl yapılacağı belirtilerek, mali işlemlerin yürütülmesinde görev alanların yapacakları işlemde önceki işleri de kontrol edecekleri, ödeme emrini düzenlemekle görevlendirilen gerçekleştirme görevlilerinin de ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde ön mali kontrol işlemini yapacakları belirtilmektedir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinden, her bir harcamanın harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisi tarafından süreç kontrolü çerçevesinde yapılan işlemlerin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olup olmadıkları ön mali kontrole tabi tutularak kontrol edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Sayıştay Genel Kurulunun 14.06.2007/5189-1 sayılı Kararının “sorumlular” başlıklı 3 üncü bölümünde, harcama yetkililerinin ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumlulukları açıklanmış olup; ödeme emri belgesini düzenlemekle görevlendirilmiş gerçekleştirme görevlilerinin düzenlediği belge ile birlikte harcama sürecindeki diğer belgelerin doğruluğundan ve mevzuata uygunluğundan harcama yetkilisi ile birlikte sorumlu tutulması gerektiği belirtilmiştir.

5018 sayılı Kanun ve yukarıda belirtilen Sayıştay Genel Kurul Kararı uyarınca, harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlileri, giderin gerçekleştirilmesi ve harcamanın yapılması süreçlerinde, mevzuata uygunluk açısından kontrolleri sağlamakla

yükümlüdürler. Yapılacak harcama, nitelik itibariyle hukuka aykırı nitelik taşıyorsa, söz konusu işlemleri yapmaktan kaçınmak durumundadırlar. Dolayısıyla, harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlilerinin hukuka aykırı nitelik taşıyan söz konusu ödeme işleminde sorumluluğu bulunmaktadır. Bu itibarla; sorumluluk yönünden yapılan itirazların REDDİNE,

Esas yönünden inceleme

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Derece yükselmesinin usul ve şartları" başlıklı 68'inci maddesinin (B) fıkrasında:

"Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı hariç, sınıfların 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, atanmasındaki usule göre daha aşağıdaki derecelerden atama yapılabilir.

Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için ilgilinin;

- 1 inci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300 ve daha yukarıda olanlar için en az 12 yıl,
- 1 inci ve 2 nci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300'den az olanlar için en az 10 yıl,
- 3 üncü ve 4 üncü dereceli kadrolar için en az 8 yıl,

hizmetinin bulunması ve yükseköğrenim görmüş olması şarttır. Dört yıldan az süreli yükseköğrenim görenler için bu süreler iki yıl ilave edilir. ..." hükmü yer almaktadır.

Bu hükme göre, kurumların 1-4 dereceli kadrolarına yükseköğrenim görenler arasından atama yapılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, lise mezunu olan ...'ın 1'inci dereceli belediye başkan yardımcısı kadrosuna atandığı ve bu kadronun ek göstergesi, özel hizmet tazminatı, yan ödeme ve ek ödemesinin esas alınarak maaş ödemesi yapıldığı görülmüştür. Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri uyarınca, lise mezunu olması nedeniyle yükseköğrenim şartını taşımayan personelin 1. dereceli başkan yardımcılığı kadrosuna atanması ve kadronun maaşını alması mevzuata aykırıdır.

Sorumlular, adı geçen kişinin buna benzer idari işlemlere karşı dava açtığını ve yargı tarafından da Sayıştay kararları uyarınca tespit edilen kamu zararlarında hukuka uyarlık bulunmadığını tespit ederek işbu zararların tazmini için yapılan idari işlemlerin iptaline karar verildiğini, özetle belirtmek gerekirse Sayıştay İlamları uyarınca tespit edilen işbu kamu zararının yargı kararıyla ortadan kaldırıldığını iddia etmişlerse de;

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 78 inci maddesinde yer alan; "Adli, İdari ve askerî mahkemelerce verilen hükümler, Sayıştay'ın denetim yapmasına ve hükme bağlamasına engel değildir." hükmü gereğince bu durumun Sayıştay yargılaması açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Bu itibarla, 175 sayılı İlamın 5. Maddesi ile verilen tazmin hükmünün TASDİKİ-NE, (Üye Dr. ...'un karşı oy gerekçesine karşı) oyçokluğu ile, Karar verildiği 09.02.2022 tarih ve 51048 sayılı tutanakta yazılı olmakla işbu ilam tanzim kılındı.

TEBLİĞLER GENELGE VE GÖRÜŞLER

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-14399437-622.02-5870652

14/03/2023

Konu : Görüş (2559 PVSK 6/d Fıkrasına Birden Fazla Aykırılık hk.)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) ... tarihli ve ... sayılı yazınız.

b) ... tarihli ve ... sayılı yazımız.

c) . tarihli ve . sayılı yazınız.

İlgi (c)'de kayıtlı yazınızda; ilgi (a) sayılı yazınıza istinaden, ilgi (b) sayılı yazımızla konuyla ilgili tarafınıza ulaşan örnek görüşümüzde kolluk kuvvetlerinin tuttuğu tutanakta umuma açık işyerinde 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 6/a, 6/b, 6/c, 6/d fıkralarıyla ilgili aynı tutanakta bu 4 fıkraya da aykırılık varsa her biriyle ilgili ayrı ayrı idari para cezası verilmesi gerektiğinin anlaşıldığı, fakat görüşüne ihtiyaç duyduğunuz asıl konunun 6/d mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmekle ilgili olan fıkra olduğu, kollukça yapılan umuma açık iş yeri denetiminde içkili lokanta faaliyet konulu işyerinin denetiminde tutulan tutanakta 6/d mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletildiği 4 farklı hususla belirtilen iş yeriyle ilgili;

- 1) İşletmenin, mesul müdürünün işinin başında olmadığı,
- 2) İşletmenin, içkili lokanta işyeri açma ve çalışma faaliyet konulu ruhsatı olmasına rağmen konsomatris çalıştırdığı,
- 3) İşletmenin, çalışanlarının adli sicil ve bulaşıcı hastalığının bulunmadığına dair yetkili idareye bildirimini yapmadığı,
- 4) İşletmenin canlı müzik izin belgesi olmadan canlı müzik icra ettiği,

Şeklindeki tespitlerin Başkanlığınıza ulaştığı belirtilmiş olup bahse konu tutanağa istinaden 2559 sayılı Kanunun 6/d fıkrasına aykırı olarak işletilen işyeri ile ilgili olarak tek bir idari para cezası mı uygulanacağı yoksa 6/d fıkrasını ilgilendiren her bir aykırılığın ayrı değerlendirilerek 4 ayrı kabahatmiş gibi mi idari para cezası uygulanacağı hususunda Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 6 ncı maddesi "*Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinden;*

- a) *Faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılan,*
- b) *Açık ve kapalı bulunacağı saatlere uymayan,*
- c) *Bu Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen yasalara uymadığı tespit edilen,*

d) Mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilen,

İş yerlerinin işletmecilerine beşyüzmilyon Türk Lirası ile birmilyar Türk Lirası arasında idarî para cezası verilir.

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında il daimi encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları 6183 sayılı Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.” hükmünü,

8 inci maddesi “Polisçe kat’i delil elde edilmesi halinde;

A) Kumar oynanan umumî ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve resmi kurum ve kuruluşlara ait lokaller,

B) Mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturucu madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulundurulmuş yerler,

C) Mevzuata aykırı faaliyet gösteren genelevler, birleşme yerleri ve fuhuş yapılan evler ve yerler,

D) Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler,

E) Derneklere, sendikalara, loca ve kulüplere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve yalnız üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden, birden fazla denetim sonunda ve yazılı ihtara rağmen, iç yönetmeliğine aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenler,

F) Her türlü denize elverişli araçlarla günübirlik tur düzenleyen veya her türlü mal ve hizmet satanlardan, müşteriye faaliyetlerini duyururken veya müşteri kabul ederken çevreyi veya müşteriyi rahatsız edecek yöntemler kullananlar,

Mahallin en büyük mülki amiri tarafından otuz günü geçmemek üzere geçici süreyle faaliyetten men edilir.

Bu maddede yazılı fiiller sebebiyle bir yıl içinde üç defa faaliyetten men edilen işyerlerinde, bu fiiller tekrar işlendiği takdirde, işyeri açma ve çalışma ruhsatları, mahallin en büyük mülki amirinin bildirim üzerine, belediye veya il özel idaresi tarafından beş iş günü içinde iptal edilir.” hükmünü,

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin (a) bendi “Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini, büyükşehir belediyesi sınırları içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe belediyesini, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi, organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize

sanayi bölgesi tüzel kişiliğini, endüstri bölgesi sınırları içinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketi ile bölgede yer alan AR-GE ve tasarım faaliyetinde bulunan firmalar için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı il müdürlüklerini,” ve (t) bendi “İş yeri: Ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin ya da girişimin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan, kara ya da su üzerindeki açık veya kapalı alanda bulunan sabit ya da mobil yerleri,” hükmünü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrası “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrası “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2’de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü,

Ek 3 üncü maddesi “13 üncü maddenin birinci fıkrası ve 23 üncü maddenin beşinci fıkrası uyarınca yapılacak ilk denetimden sonra yetkili idarelerce yapılacak denetimlerde, işletmecinin kusurlu fiili sebebiyle iş yerinde oluşmuş, mer’i mevzuata aykırılıkların ve noksanlıkların tespiti halinde, bu aykırılıkların ve noksanlıkların giderilmesi için işletmeciye bir defaya mahsus onbeş günlük süre verilir. Verilen süre içinde tespit edilen aykırılıkların ve noksanlıkların giderilmemesi halinde 1608 sayılı Kanununun 1 inci maddesi gereğince işletmeciye idari para cezası verilir. Ayrıca gayrisihhî müesseselerde aykırılık ve noksanlıklar giderilinceye kadar, sıhhi müesseselerde ise yetkili idarenin öngördüğü ve onbeş günden fazla olmayan bir süre kadar faaliyetin menine karar verilir. Aykırılıkların ve noksanlıkların giderildiğinin tespiti halinde iş yeri hakkında verilmiş olan men kararı derhal kaldırılır. Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri bakımından 2559 sayılı Kanununun 6 ncı ve 8 inci madde hükümleri saklıdır.” hükmünü amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri kapsamında, 2559 sayılı Kanununun 8 inci maddesinde öngörülen yaptırımlar saklı kalmak üzere, mevzuat hükümlerine aykırı işletilen umuma açık istirahat ve eğlence yerleri için yapılan denetimler sonucu tespit edilen mevzuata aykırı hususlarda aynı fiiller için belediyeye gönderilen her bir rapor için encümen kararı ile ayrı ayrı idari para cezası verilmesi gerektiği; 2559 sayılı Kanun’un 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan bentlerde sayılan her bir hususun mezkûr maddenin üçüncü fıkrası uyarınca birer fiil olarak değerlendirileceği, bu bakımdan 6 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin “mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilen iş yeri” kapsamında kolluk tarafından yapılan denetim sonucu tanzim edilen aynı raporda yer alan mevzuata aykırı hususların tamamının tek bir fiil olarak değerlendirilerek tek yaptırım uygulanması ve aynı fiilin bir yıl içinde tekrarının tespiti halinde her bir tekrar için kesinleşmiş en son uygulanan para cezasının bir kat artırılarak uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdürü

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı: E-53773008-622.02-5674035

07/02/2023

Konu: Belediye Başkan Vekilinin İhtisas ve Denetim Komisyonlarında Görev Alması

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün 21.11.2022 tarihli ve E-16758789-520-5044772 sayılı yazısı.

Belediyesinde görevlendirilen belediye başkan vekilinin ihtisas komisyonları ile denetim komisyonunda görev alıp almayacağı konusunda görüş talep edilen ilgi yazı ve eki incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 40 ıncı maddesinde, "Belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir.

Başkan vekili, başkanın yetkilerine sahiptir.

Başkan vekiline, görev süresince başkana ödenen aylık brüt ödeneğin gün hesabı üzerinden ödenek verilir." hükmü ile 49 uncu maddesinin yedinci fıkrasında, "Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır." hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, mezkûr Kanunun "İhtisas komisyonları" başlıklı 24 üncü maddesinde, "Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporlarını bu sürenin sonunda meclise sunmadıkları takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır.

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir." hükmü, "Denetim komisyonu" başlıklı 25 inci maddesinde, "İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisi, her ocak ayı toplantısında belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur.

Komisyon, belediye başkanı tarafından belediye binası içinde belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında kamu personelinden ve gerektiğinde diğer uzman kişilerden yararlanabilir.

Denetim komisyonu toplantılarına, belediye ve bağlı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000); kamu personeli dışındaki diğer uzman kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000), diğer belediyelerde (2.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı belediye meclisince belirlenir. Uzman kişilerde aranacak nitelikler belediye meclisinin çalışmasına dair yönetmelikte düzenlenir.

Komisyon belediye birimleri ve bağlı kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir.

Komisyon, çalışmasını kırkbeş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur." hükmü ile "Meclisin bilgi edinme ve denetim yolları" başlıklı 26 ncı maddesinde, "Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır." hükmü bulunmaktadır.

Bu minvalde, 5393 sayılı sayılı Kanunun "Belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 38 inci maddesinde, "Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a. Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b. Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c. Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- d. Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- e. Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- f. Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- g. Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- h. Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- i. Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek. j) Belediye personelinin atamak.
- k. Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- l. Şartsız bağışları kabul etmek.
- m. Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- n. Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak.
- o. Temsil ve ağarlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.
- p. Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak." şeklinde belediye başkanının görev yetkileri tadat edilmiştir.

Ayrıca, 9/10/2005 tarihli ve 25961 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin "İhtisas komisyonlarının oluşumu" başlıklı 21 inci maddesinde "Meclis, görev süresi bir yılı geçmemek üzere, nisbî çoğunlukla en az üç, en çok beş üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Büyükşehir belediyelerinde bu komisyonlar en az beş en çok dokuz üyeden oluşturulur. Meclis, komisyonlara üye seçiminden önce kurulacak komisyonu ve üye sayısını belirler. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000 in üzerinde olan belediyelerde plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun (Ek ibare:RG-27/11/2014-29188) , büyükşehir belediyelerinde ise, plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonlar, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasî parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür. (Ek cümle:RG-27/11/2014-29188) (Mülga cümle:RG-8/1/2015-29230)

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasî partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilirler.

Komisyon üyeliklerinde eksilme olduğu takdirde süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir. (Ek cümle:RG-21/8/2014-29095) Bağlı olduğu partiden istifa eden komisyon üyesinin komisyon üyeliği de sona erer. (Ek cümle:RG-21/8/2014-29095) Süreyi tamamlamak üzere ilk toplantıda aynı partiden yeni üye seçimi yapılır.

İmar ve bütçeye ilişkin konular hakkında meclis tarafından karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur.

İhtisas komisyonları toplantılarını, meclisin toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapar. İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır ve raporunu meclise sunar. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Komisyonlar üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Gerektiğinde bir konu meclis başkanınca birden fazla komisyona havale edilebilir." hükmüne yer verilerek belediye meclisinin, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabileceği, komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağını aynı meclis kararında belirtileceği, bu komisyonların her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulacağı düzenlenmiştir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalardan, belediye başkan vekilinin belediye başkanının yetkilerine sahip olması dolayısıyla belediye başkanının da komisyonlarda görev yapmasını engelleyici hüküm bulunmamasıyla birlikte belediye başkan vekilinin; belediye başkanının görev ve yetkisi kapsamında "ihtisas ve denetim komisyonlarında görev yapmak" yönünde bir düzenleme bulunmadığı, 5393 sayılı Kanunun 25 inci maddesi gereği belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri

ile hesap ve işlemleri olduğu göz önüne alındığında denetim ve inceleme teorisinin amacına aykırı olacak ve aynı zamanda bağımsızlık, yasallık ve nesnellik ilkeleri ile bağdaşmayacak şekilde bahse konu komisyonlarda görev almasının uygun olmadığı değerlendirilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

.....
Bakan a.

Yerel Yönetimler Genel Müdürü

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı: E-53773008-622.02-5903188

08/03/2023

Konu: Disiplinsizlik Nedeniyle İlişği Kesilen Uzman Erbaşın 657 s. Kanununun 92.Maddesi Gereğince Atamasının Yapılamayacağı

.....BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 24.02.2023 tarihli ve 68664336-901-78 sayılı yazı.

3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi olarak çalışmakta iken 7 gün göreve gelmediği için sözleşmesi feshedilen birinin 657 sayılı Kanununun 92 nci maddesi çerçevesinde Başkanlığınıza atamasının yapılıp yapılamayacağına ilişkin ilgi yazı incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 3269 sayılı Kanununun 5 inci maddesinde, "Uzman erbaşlar; iki yıldan az, beş yıldan fazla olmamak şartıyla sözleşme yaparak göreve başlar ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler...

Uzman erbaşların 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 92 nci maddesi hükmünden yararlanabilmeleri için en az yedi hizmet yılını tamamlamış olmaları gerekir." hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 92 nci maddesinde, "...

657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden **kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar**, boş kadro bulunmak ve gireceği sınıfın niteliklerini taşımak kaydı ile bu Kanuna tabi kurumlardaki memuriyetlere atanabilirler.

..." hükmü yer almaktadır.

3269 sayılı Kanunun yukarıda yer verilen hükmünden yararlanabilmek için imzalanan hizmet sözleşmesinin bitmesi ve ilgililerin kendi istekleri ile sözleşmelerini uzatmamaları gerekmektedir. Mezkûr Kanununun 12 nci maddesinde düzenlenen başarı gösteremeyenler ve ceza alanların sözleşmeleri ise İdare tarafından tek taraflı feshedilmektedir.

Bu itibarla, disiplinsizlik nedeniyle İdare tarafından sözleşmesi feshedilen ilgilinin durumunun 657 sayılı Kanununun 92 nci maddesinde belirtilen "**kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar**" kapsamına girmediğinden, mezkûr madde gereğince açıktan atanmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Yerel Yönetimler Genel Müdürü

SORU - CEVAP

Soru: Belediyelerde sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin mevzuata son yapılan değişiklikle ne getirildi

Cevap

Belediyelerde sözleşmeli personel çalıştırılması, 19.1.2023 tarihli ve 7433 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la yeniden düzenlenmiştir.

Anılan Kanun'un 6 ncı maddesiyle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49 uncu maddesine eklenen düzenleme; *"Belediyelerde sözleşmeli personelin işe alınması memur kadrolarına ilk defa alınma usulüne tabidir. Sözleşmeli personelden üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri hâlinde sözleşmeli personel olarak çalıştırılmalarına esas alınan memur kadrolarına atanır. Bu kapsamda memur kadrolarına atananların bir yıl süreyle diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakli yapılamaz. Bunların sözleşmeli personel pozisyonlarında geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bunlar, atandıkları kadronun mali ve sosyal haklarına göreve başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren hak kazanır ve önceki pozisyonlarında aldıkları mali ve sosyal haklar hakkında herhangi bir mahsuplaşma yapılmaz."* hükmünü getirmiştir

Söz konusu düzenlemeye göre;

1. Belediyelerde sözleşmeli personelin işe alınması memur kadrolarına ilk defa alınma usulüne tabidir.

Buna göre, *"Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği"*-nin 5 inci maddesi kapsamında sözleşmeli personel çalıştırmak isteyen belediyelerce atama yapılacak kadro unvan ve sayıları için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'ndan izin alınır. İzin verilmeyen kadrolar için duyuru ve sınav yapılamaz. Bu amaçla ilgili belediye;

- Atama yapılacak kadro sayıları ile
- Bu kadroların sınıf, unvan, derecelerini; sıralamaya esas olacak KPSS puan türü ile asgari puanı,
- Başvuru tarihleri ile başvuru yöntemini,
- Başvuru yapacak adayda aranılacak nitelikler ile istenilen belgeleri,
- Yapılacak sınavın yeri, zamanı, türü, sınav konuları ve değerlendirme yöntemi,
- Gerekli görülen diğer hususları,

son başvuru tarihinden en az 30 gün önce Türkiye genelinde yayın yapan gazetelerin en az birinde ve bir mahalli gazetede ilan vermek suretiyle adaylara duyurur.

2. İlgili belediyenin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü) ve belediyenin kurumsal internet adreslerinde de son başvuru tarihinden en az 30 gün önce duyuru yapılması gerekmektedir.

3. Başvuruların tamamlanmasını müteakip, sınav adayların bilgi ve yeteneklerini ölçecek şekilde yazılı veya sözlü olarak yapılır.

Hizmetin gerektirdiği hallerde sözlü sınav; araç, iş makinesi ve bilgisayar kullanımı ile sportif dayanıklılık gibi özellikleri ölçecek şekilde uygulamalı olarak da yapılabilir.

Sınav sonucunda başarılı olan adaylar, sözleşmeli personel olarak atanacaktır.

4. Bu kişilerden üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri hâlinde sözleşmeli personel olarak çalıştırılmalarına esas alınan memur kadrolarına atanacaktır.

Bilgilerinizi rica ederim.

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,433684
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	6,787992
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,137535
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	23.736,65 TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	21.160,69 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7/7/2021 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2022 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	% 30

29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2022 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	% 30
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2022 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %41,69 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	% 30
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	43.104,95 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %41,69 oranında artırılmıştır.	% 30
01.01.2023 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	19.982,83 TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 31.12.2022 tarihi itibarıyla	19.340,69 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik

Konusu		01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		985,76 TL
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	216,84 TL
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	108,42 TL
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	8.240,00 TL

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	31.346,68 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	35.683,52 TL
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	44.357,20 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	50.862,46 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	59.536,14 TL
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	68.209,82 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	83.388,76 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	100.736,12 TL

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 44.357,20 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2023 - 30.06.2023 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	348,30 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	396,48 TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	492,86 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	565,14 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	661,51 TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	757,89 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	926,54 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	1.119,29 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	1.517,83 TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	1.951,58 TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	2.602,10 TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	3.252,63 TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	5.204,21 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,433684)	2.613,38 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,433684)	965,38 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,433684)	6.115,76 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,433684)	5.204,21 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2023-31.12.2023 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%14)	905,94	1.401,12
İşsizlik Sig. Fonu (%)	64,71	100,08
Gelir vergisi (%15)	-	-
Asgari Geçim İndirimi	-	-
Damga Vergisi (%07,59)	-	-
Kesintiler Toplamı	970,65	1.501,20
Net Asgari Ücret	5.500,35	8.506,80
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	1.003,01	1.551,24
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	129,42	200,16
İşverene Toplam Maliyet	7.603,43	11.759,40

Not : 28/01/2004 tarih ve 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Gelir Vergisi ve Damga Vergisi hesaplanmamıştır.

(***) 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin (1) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanununun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanununun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı Bir İşverene bağlı olarak çalışan sigortalılar için: (Özel Sektörde), prime esas kazancının %2'sidir.

Günlük Kazanç Alt Sınır	336,60 TL
Aylık Kazanç Alt Sınır	10.008,00 TL
Günlük Kazanç Üst Sınır	2.502,00 TL
Aylık Kazanç Üst Sınır	75.060,00 TL

PRİM İSTİSNA TUTARLARI

Yemek Parası (Günlük)	78,90 TL
Çocuk Parası (Aylık)	200,16 TL
Aile Zammı/Yardıımı (Aylık)	1.000,80 TL

İŞGÖREMEZLİK ÖDENEĞİ GÜNLÜK

Yatarak Tedavilerde	166,80 TL
Ayakta Tedavilerde	222,40 TL

1 <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/cgm.portal?page=asgari>

Asgari ücret tespit komisyon kararı 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 336,60 TL'dir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:323)

30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı(2. Mük.) Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2023 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
70.000 TL'ye kadar	15%
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20%
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL (ücret gelirlerinde 550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL), fazlası	27%
1.900.00 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL) fazlası	35%
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL), fazlası	40%

BELEDİYE ENCÜMENLERİNİN 1608. S.K. KAPSAMINDAKİ İDARİ PARA CEZALARI

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi (5326 s. K. 32. Md.) hükmü kapsamında. ¹	<ul style="list-style-type: none"> Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere, Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 	1.295 TL
1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre;	Belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan kişi , belediye encümeni tarafından	en az 2.610 TL en fazla 52.834 TL

¹ Bu para cezası, 1608 sayılı Yasa çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.

Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki "2023 Yılında Uygulanacak Belediye İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	27,86
			B	46,92
		II.	A	75,17
			B	103,55
		III	A	169,60
			B	188,42
		IV	A	216,68
			B	235,70
			C	292,23
		V	A	358,27
			B	433,91
			C	490,62
D	594,37			
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%	
Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%	
42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	4.055,00 TL'den az olamaz	

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırlığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı (TL)	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	18.842,00	37.319,00	56.608,00
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	94.372,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	3.310,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılarıdaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılarıdaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 3.310 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki Suat Şimşek'in "2023 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE
UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Ka- nun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	105.689	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	1.480,00	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	5.921,00	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	885,00	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	3.475,00	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	13.598,00	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	3.475,00	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	3.475,00	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	3.475,00	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	9.303,00	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	9.303,00	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	9.303,00	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	9.303,00	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	9.303,00	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	9.303,00	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiye çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	9.303,00	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	9.303,00	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	9.303,00	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	84.553,00	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	84.553,00	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	84.553,00	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanununun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2023 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. 2559 S.K. Md. 7)

	KABAHAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri			
m. 6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m. 6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2023 YILI)*

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	3.820
	2-İlçelerde	1.990
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	202.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	19.900
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	2.762,00
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	1.111,00
40	4- Bağış ve yardımlar için	90.000
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	30.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	30
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinini	1.364
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	850.000

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) R.G. yayımlanmıştır.

DEĞERLİ KAĞITLAR (2023 YILI)

30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	55,00
	b) Beyanname	55,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	110,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	501,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	356,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	b) Değişirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	166,00
7	Aile cüzdanları	445,00
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	624,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	624,00
11	- (Mülga: 2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/34 md.)	
12	Motorlu araç tescil belgesi	557,00
13	İş makinesi tescil belgesi	468,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	33,00
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	83,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00
17	Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00

AMORTİSMAN AYIRMADA ALT SINIR

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
2.000-TL	01/01/2022-31/12/2022	530 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.500-TL	01/01/2021-31/12/2021	522 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.400-TL	01/01/2020-31/12/2020	513 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.200-TL	01/01/2019-31/12/2019	504 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.000 TL	01/01/2018-31/12/2018	492 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği

KAMU KONUTLARININ 2023 YILI AYLIK KİRA BEDELLERİ

9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutları için aylık kira bedellerinin belirlendiği Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:411) 31.12.2023 tarih ve 32060 (5. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1) Kira bedelleri	Yurt içinde bulunan konutlardan aylık her bir metrekare için;
a) Kerpiç, ahşap, bağdadi ve benzeri konutlarda	4,53 TL/m ² ,
b) Kalorifersiz konutlarda	7,08 TL/m ² ,
c) Kaloriferli konutlarda	9,29 TL/m ² ,
Kira bedeline yapılacak ilaveler	
3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için kaloriferci, kapıcı ya da her ikisinin de kurum ve kuruluşlarca karşılandığı konutlardan ilave kira bedeli	1,09 TL/m ²
(2) Elektrik ve su bedellerinin kurum ve kuruluşlarca yapılan gerçek giderler dikkate alınarak kullanıcılarından tahsil edilmesi esastır. Bununla birlikte, sayaçların ayrılmasının mümkün olmaması nedeniyle elektrik, su ya da her ikisinin hizmet binası veya fabrika tesislerinden karşılandığı konutlardan 3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için;	
a) Elektrik sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,06 TL/m ² ,
b) Su sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	1,79 TL/m ² ,
c) Elektrik ve su sayacının her ikisinin de ayrılmasının mümkün olmaması halinde	3,85 TL/m ² ,
ç) Konutlarda kullanılan su, şehir şebekesi dışında kuyu, artezyen, kaynak suyu ve benzeri su kaynaklarından karşılanıyor olması halinde ilave kira bedeli alınır.	0,96 TL/m ² ,
Yakıtı kurum ve kuruluşlar tarafından tedarik edilen konutlar	
2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ile Kamu Konutları Yönetmeliği kapsamındaki kurum ve kuruluşların yurt içindeki kaloriferli konutlarından yakıtı kurum ve kuruluş tarafından tedarik edilenlerde oturanlardan ısı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmamış konutlarda, her bir metrekare için yakıt bedeli	3,71 TL/m ²
(2) Isı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmış konutlarda; birinci fıkradaki yakıt bedelinin üç katını geçmemek kaydıyla, bağımsız bölümün tüketimi oranında hesaplanan yakıt bedeli konutta oturanlardan tahsil edilir. Ancak kurum ve kuruluşlar, yakıt maliyetlerini dikkate alarak gerekli gördükleri takdirde bu bedelin üzerinde yakıt bedeli tahsil edebilir.	
(3) Yakıtı kurum ve kuruluşlarca tedarik edilen konutlarda, ortak kullanım alanlarındaki aydınlatma, elektrik, su, gaz, otomat ve benzeri giderlerin zorunlu nedenlerle kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olması halinde, bu giderler karşılığında kira ve yakıt bedellerine ek olarak her bir metrekare başına	0,43 TL/m ²
Kira bedellerinin hesaplanması 3 üncü maddede belirtilen kira birim bedellerine, 26.05.2005 tarihli ve 25826 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 294)'nde belirtilen esaslar uygulanmak suretiyle aylık kira bedelleri hesaplanır.	

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (ek:6728/28. md.- Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mğkerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 65 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirme oranında artırılmış ve 1/1/2022 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(294,90 TL)
2.Sulhnameler	(294,90 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	(1.658,80 TL)
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(294,90 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihi ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazdan şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(101,20 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(59,70 TL)
ac) İyda senedi	(9,30 TL)
ad) Taşıma senedi	(2,20 TL)
b) Konşimentolar	(59,70 TL)
c)Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(101,20 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(227,30 TL)
bb) Gelir tabloları	(108,50 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(108,50 TL)
c) Barnameler	(9,30 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(44,10 TL)
e) Ordinolar	(2,20 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(44,10 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerde gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(2,20 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(294,90 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(393,90 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(194,60 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(194,60 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(194,60 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(393,90 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(144,40 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	(144,40 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(230,70 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(2,20 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 544, 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	10.900
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	10.900-1.090,00
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	1.090,00 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	129
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	440.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	890.000
	- Satış tutarı	1.270,00
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	440.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	890.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	4.400
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	12,80
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	4.400
MADDE 323-	Şüpheli Alacak Tutarları	8.900
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I inci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	700
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	420
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	210
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	95
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	55
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	26
	<u>II inci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	370
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	210
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	95
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	55
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	26
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	15	
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

MADDE 353-	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.100,00
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	110.000
	- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1.100,00
	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.100
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	26.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	1.300
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	4.200
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	480.000
9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	5.500	
10- 127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	4.200	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	9
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	7.500
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	3.700
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.900
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	2.800
	Mükerrer 257. md. 1 fık. 8 bendi uyarınca, getirilen zorunluluklara uymayanlara (üst sınır)	
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	4.400
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	2.200
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.180
Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	5.500,00	
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	320.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ DIŞINDAKİ BELEDİYELERDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ¹

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	13000	10900	8400	7500	6000
2. Grup	8400	6000	5000	4200	3700
3. Grup	6000	4200	3700	2600	2100
4. Grup	2600	2100	1500	1300	1090
5. Grup	1500	1300	900	890	750
6. Grup	890	750	460	420	320
7. Grup	320	260	170	150	110

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ²

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	16250	13625	10500	9375	7500
2. Grup	10500	7500	6250	5250	4625
3. Grup	7500	5250	4625	3250	2625
4. Grup	3250	2625	1875	1662	1362
5. Grup	1875	1625	1125	1112	937
6. Grup	1112	937	575	525	400
7. Grup	400	325	212	187	137

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI³

(Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Belediyeler İle Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde)

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	6500	5450	4200	3750	3000
2. Grup	4200	3000	2500	2100	1850
3. Grup	3000	2100	1850	1300	1050
4. Grup	1300	1050	750	650	545
5. Grup	750	650	450	445	375
6. Grup	445	375	230	210	160
7. Grup	160	130	85	75	55

1 30 Aralık 2022 Cuma, 32059 (2.Mükerrer Resmî Gazete)

2 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, büyükşehir belediyelerinde çevre temizlik vergisi, diğer belediyelerde uygulanan çevre temizlik vergisi tutarları %25 artırılarak hesaplanacaktır.

3 13/12/2005 tarihli ve 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki Kararın 7 nci maddesine göre; konut, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalar için belirlenen tutarlar, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunanlar hariç olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde %50 indirimli olarak uygulanacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 55 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları bu tarifeye göre hesaplanacaktır.

5326 SAYILI KABAHAHLER KANUNU'NA GÖRE VERİLECEK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	1.295	1.295
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	617	617
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyeye)	617	617
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	13.364	67.039
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	617	617
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	617	617
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	1.295	6.636
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	617	617
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	365	365
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	198	198
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	89	89
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	6.636	67.039
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	617	617
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	1.295	40.189
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	1.295	67.039
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	617	617
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	3.299	3.299
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	1.295	40.189

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idari para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

Not: Daha geniş bilgi için Kasım-Aralık 2022 Dergisinde yayımlanan M. Lamih Çelik'in makalesine bakınız.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekerrür olmadığından tekerrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekerrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekerrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

2023 YILINA AİT EMLAK (BİNA, ARSA VE ARAZİ) VERGİ DEĞERLERİ VE HESAPLAMALARI

(10 Aralık 2022 Salı ve 32059 (2.Mük.) R.G. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:82))

2021 Yılında Yapılan Takdirler Nedeniyle 2022 Yılında Mükellefiyeti Başlayanların 2023 Yılına Ait Emlak Vergi Değerlerinin Hesabı

2021 yılında yapılan takdirler nedeniyle bina ve arazi vergisi mükellefiyeti 2022 yılından itibaren yeniden başlamış bulunmaktadır.

(2) Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2023 yılı vergi değerleri, 2022 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

2023 Yılı İtibarıyla Mükellef Olacakların Emlak Vergi Değerlerinin Tespiti

Mükellefiyeti 2023 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerleri; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin; 2022 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunacak asgari ölçüde metrekare birim değeri dikkate alınarak hesaplanacaktır.

1319 Sayılı Kanununun 42 nci Maddesinde Yer Alan Tutarın Tespiti

2023 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanununun 42 nci maddesinde yer alan tutar, 2022 yılına ait tutarın 2022 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle 9.967.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir.

1319 Sayılı Kanununun 44 Üncü Maddesinde Yer Alan Vergi Oranlarına Esas Mesken Nitelikli Taşınmaz Değerlerinin Alt Ve Üst Sınırlarının Tespiti

9.967.000 TL ile 14.951.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
9.967.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
19.936.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 14.951.000 TL'si için 14.952 TL, fazlası için	(Binde 6)
19.936.000 TL'den fazla olanlar 19.936.000 TL'si için 44.862 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

HİZMET ERBABINA YAPILAN ÜCRET ÖDEMELERİNİN GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA EDİLEBİLMESİ İÇİN

(Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 322) 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mükerrer) R.G.)

Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır.

Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)

Hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde istisna uygulaması

Hizmet erbabına nakit ödeme yapılmaksızın yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde

a) İşverenlerce, hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

b) İşverenlerce, hazır yemek hizmeti veren mükelleflerden satın alınan yemeğin, işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına verilmesi durumunda sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

c) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyip yemek hizmeti veren işletmelerde bu hizmetin sağlandığı durumlarda, bu işletmelere yapılan ödemelerin her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

ç) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmediği ve yemek hizmetinin, yemek kartı ve/veya yemek çeki hizmeti veren işletmelerin yemek kartlarına yükleme yapılmak veya yemek çeki satın alınmak suretiyle verildiği durumlarda, her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

gelir vergisinden istisna olup bu istisnaların uygulamasına yönelik açıklamalar 26/7/1995 tarihli ve 22355 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:186)'nde yapılmıştır.

İşverenlerce hizmet erbabına nakit olarak verilen yemek bedelinde istisna

7420 sayılı Kanunla, 1/12/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 193 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenler tarafından hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda, yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

(2) Hizmet erbabına nakit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- İşverenler tarafından işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi,
- Günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmaması,
- Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Isınma Giderleri Karşılığı Olarak Çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası

9/11/2022 tarihinden 30/6/2023 tarihine kadar (bu tarih dahil) çalışanlara mevcut ücretlerine ilave olarak elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere toplam aylık tutarı 1.000 Türk lirasını aşmayan ödemeler gelir vergisinden istisna edilmiştir.

İşverenler tarafından hizmet erbabına bu şekilde yapılan ödemelerin istisna kapsamında değerlendirilebilmesi için söz konusu ödemelerin;

- 9/11/2022 tarihi ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dahil) arasında yapılması,
- Elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere yapılması,
- Aylık 1.000 Türk lirasını aşmaması,
- Mevcut ücretlerine ilave olarak yapılması, şarttır.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	617 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	1.018,00 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(SGK/ Sigorta Primleri Gen.Müd. 05.01.2023 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin genelgesi)

Yemek parası		78,90 TL
Çocuk zammı	5510 s. K.4/a md.	200,16 TL
Aile zammı (yardımı)		1.000,80 TL
Emzirme ödeneği	5510 s. K. 4/a-b, 16/a md.	520,00 TL
Cenaze ödeneği	5510 s. K. 37.md.	2.054,00 TL

5510 Sayılı Kanunun 4/a bendine tabi sigortalılar için

GECİKME ZAMMI TABLOSU

Uygulama Tarihleri	Genel Tebliğ No / Madde No/B.k.k. No	Oranı	Açıklama
01/01/1981 - 29/02/1984 Tarihleri arasında	359	10%	1.Ay
01/03/1984 - 31/08/1985 Tarihleri arasında	367	3%	Diğer Aylar için Aylık
01/09/1985 - 31/05/1988 Tarihleri arasında	370	10%	1.Ay
01/06/1988 - 31/12/1988 Tarihleri arasında	372	4%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1989 - 31/12/1989 Tarihleri arasında	375	10%	1.Ay
01/01/1990 - 29/12/1993 Tarihleri arasında	378	7%	Takip Eden 5 Ay için Aylık
30/12/1993 - 07/03/1994 Tarihleri arasında	381	5%	Diğer Aylar için Aylık
08/03/1994 - 30/08/1995 Tarihleri arasında	383	10%	İlk 3 Ay
31/08/1995 - 31/01/1996 Tarihleri arasında	389	8%	Takip Eden 3 Ay için Aylık
01/02/1996 - 08/07/1998 Tarihleri arasında	391	6%	Diğer Aylar için Aylık
09/07/1998 - 19/01/2000 Tarihleri arasında	403	10%	İlk 4 Ay için Aylık
20/01/2000 - 01/12/2000 Tarihleri arasında	408	7%	Diğer Aylar için Aylık
02/12/2000 - 28/03/2001 Tarihleri arasında	411	7%	Tüm Aylar için Aylık
29/03/2001 - 30/01/2002 Tarihleri arasında	415	9%	Tüm Aylar için Aylık
31/01/2002 - 11/11/2003 Tarihleri arasında	422	9%	Tüm Aylar için Aylık
12/11/2003 - 01/01/2004 Tarihleri arasında	429	12%	Tüm Aylar için Aylık
02/01/2004 - 01/03/2005 Tarihleri arasında	5035 Sayılı Kanunun 4. maddesi	15%	Tüm Aylar için Aylık
02/03/2005-20/04/2006 Tarihleri arasında	434	12%	Tüm Aylar için Aylık
21/04/2006 Tarihinden İtibaren	438	6%	Her Ay için
19/11/2009 Tarihinden İtibaren	2009/15565 Sayılı B.K.K.	5%	Her Ay için
19/10/2010 Tarihinden İtibaren	2010/965 Sayılı B.K.K.	5%	Her Ay için
05/09/2018 Tarihinden İtibaren	62 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	10%	Her Ay için
01/07/2019 Tarihinden İtibaren	1266 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	7%	Her Ay için
02/10/2019 Tarihinden İtibaren	1592 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	4%	Her Ay için
30/12/2019 Tarihinden İtibaren	1947 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2%	Her Ay için
21/07/2022 Tarihinden İtibaren	5801 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	1,6 %	Her Ay için
		2,5 %	Her Ay için

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	236
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	220
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	212
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	203
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	200
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %95'i mütakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %75'i esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	45,00
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	42,00
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 15.04.2022 tarih ve 31810 sayılı R.G. 7394 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Geçici 2 nci maddesi ile Bütçe Kanununun (H) Cetvelinin Yurt İçinde Verilecek Gündelikler dipnotunda değişiklik yapılmıştır. Değişiklik 15.04.2022-31.12.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	5,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	5,60 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	715 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	765 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	845 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	955 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	1.140 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	1.325 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekiler için	1.325 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekiler için	1.760 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.1.2023 - 31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2023-31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2023 YILI

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	21.000 TL
--	-----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMLATLARI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır..)

İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeline ilişkin istisna tutarı (Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi)	110.00 TL
---	-----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	35.000 TL
-Diğer yerlerde	22.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

193 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	4.400
II. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	2.600
III. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	1.100

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2022	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%122,93
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığına ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanunun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranındadır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023
a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle işğal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.	Belediye Encümeni	1.295 TL
b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesini olmadan cenaze definden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere	Belediye Encümeni	1.295 TL
c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler, - Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	5.000,00
17.02.2023 tarih ve 32107 sayılı R.G. yayımlanan Tahsilat Tebliğine istinaden Deprem kapsamındaki ödemelerde 31.07.2023 tarihine kadar uygulanmayacaktır.	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2023 YILI İÇİN¹

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlarda ihaleye katılmak için SGK borcu üst sınırı	225.180,00 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2023 yılı için SGK borcu yoktur üst limiti	450.360,00 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabi ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu SGK borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç üst limiti	30.024,00 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılırsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	
1 Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü'nün 01.07.2022 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin (2022/1) sayılı genelge.	

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000 - 20.12.2000 tarihleri arasında	48%	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000 - 30.03.2001 tarihleri arasında	36%	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001 - 01.02.2002 tarihleri arasında	72%	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002 - 11.11.2003 tarihleri arasında	60%	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003 - 03.03.2005 tarihleri arasında	36%	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005 - 27.04.2006 tarihleri arasında	30%	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006 - 20.11.2009 tarihleri arasında	24%	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009 - 20.10.2010 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010 - 05.09.2018 tarihleri arasında	12%	Seri : C Sıra No : 2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018 - 24.10.2019 tarihleri arasında	22%	Seri : C Sıra No : 3 Tahsilat Genel Tebliği
25.10.2019 - 29.12.2019 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 4 Tahsilat Genel Tebliği
30.12.2019 - 20.07.2022 tarihleri arasında	15%	Seri : C Sıra No : 5 Tahsilat Genel Tebliği
21.07.2022 tarihinden itibaren	24%	Seri : C Sıra No : 6 Tahsilat Genel Tebliği

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2023 YILI)*

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	2.138.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	6.415.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	6.411.600
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	234.000
b-Diğer İlçelerde	115.920
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	1.411.200
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	707.400
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	513.000
ç) Diğer İlçelerde	383.400

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye yetkileri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

* 2023 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2022 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	1.295,00 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaiz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahallî idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2023-31.12.2023)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fülük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	7.640 TL
	10.000' den fazla olan belediyeler	15.280 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ (01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	67.077,36 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	67.077,36 TL'den fazla olan tutarlar için

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS LAN SINIFI	Yapının Birim Maliyeti (BM) TL/m ²
I. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	865,00
1. Kâgir veya betonarme ihata duvarı (3,00 m yüksekliğe kadar)	
2. Basit kümes ve basit tarım yapıları	
3. Yumuşak plastik örtülü seralar	
4. Mevcut yapılar arası bağlantı - geçiş yapıları	
5. Geçici kullanımı olan küçük yapılar	
6. Kalıcı kullanımı olan yardımcı yapılar	
7. Gölgelekler - çardaklar	
8. Üstü kapalı yanları açık dinlenme, oyun ve gösteri alanları	
9. Depo amaçlı kayadan oyma yapılar	
10. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	1.320,00
1. Cam veya sert plastik örtülü seralar	
2. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları	
3. Kâgir ve betonarme su depoları	
4. İş yeri depoları	
5. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
II. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	2.195,00
1. Kuleler, ayaklı su depoları	
2. Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları	
3. Kayıkhanes	
4. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	3.200,00
1. Şişirme (Pnömatik) yapılar	
2. Tek katlı ofisler, dükkân ve basit atölyeler	
3. Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları ve eklentileri	
4. Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri)	
5. Yat bakım ve onarım atölyeleri, çekek yerleri	
6. Jeoloji, botanik ve tema parkları	
7. Mezbahalar	
8. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	3.575,00
1. Hangar yapıları (küçük uçaklar, helikopterler, tarım uçakları park ve bakım onarım yeri)	
2. Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen)	
3. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
III. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	4.600,00
1. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2. Katlı garajlar	
3. Ticari amaçlı binalar (üç kata kadar üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
4. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler ve benzeri)	
5. Basımevleri, matbaalar	
6. Soğuk hava depoları	
7. Konutlar (üç kata kadar- üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
8. Akaryakıt ve gaz istasyonları	
9. Kampingler	
10. Semt postaneleri	
11. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane)	
12. Kreş ve gündüz bakımevleri, hobi ve oyun salonları	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

B GRUBU YAPILAR 6.350,00

1. Entegre tarımsal endüstri yapıları, büyük çiftlik yapıları	
2. Gençlik merkezleri, halk evleri	
3. Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler	
4. Temel eğitim okulları	
5. Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri	
6. Jandarma ve emniyet karakol binaları	
7. Sağlık ocakları, kamu sağlık dispanserleri	
8. Ticari amaçlı binalar (Yapı yüksekliği 21,50 m'ye kadar olan)	
9. 150 kişiye kadar cezaevleri	
10. Fuarlar	
11. Sergi salonları	
12. Konutlar (Yapı yüksekliği 21,50 m'den az yapılar)	
13. Marinalar	
14. Gece kulübü, diskotekler	
15. Misafirhaneler, pansiyonlar	
16. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

IV. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR 6.825,00

1. Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları)	
2. Poliklinikler	
3. Liman binaları	
4. İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları, vergi daireleri ve benzeri)	
5. İlçe belediyeleri	
6. 150 kişiyi geçen cezaevleri	
7. Kaplıcalar, şifa evleri ve benzeri termal tesisleri	
8. İbadethaneler (1500 kişiye kadar)	
9. Aqua parklar	
10. Entegre sanayi tesisleri	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

11. Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları, spor salonları ve statları bulunan)	
12. Yaşlılar huzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları	
13. Büyük alışveriş merkezler	
14. Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri	
15. Apartman tipi konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m'den az yapılar)	
16. Oteller (1 ve 2 yıldızlı)	
17. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	8.100,00
1. Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri	
2. İl tipi belediyeler	
3. İl tipi idari kamu binaları	
4. Metro istasyonları	
5. Stadyum, spor salonları ve yüzme havuzları	
6. Büyük postaneler (merkez postaneleri)	
7. Otobüs terminalleri	
8. Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı, eğlence ve düğün salonları)	
9. Banka binaları	
10. Normal radyo ve televizyon binaları	
11. Özelliği olan genel sığınaklar	
12. Müstakil veya ikiz konutlar (Bağımsız bölüm brüt alanı 151 m2 ~ 600 m2 villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri)	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	8.825,00
1. Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları	
2. Bakanlık binaları	
3. Yüksek öğrenim yurtları	
4. Arşiv binaları	
5. Radyoaktif korumalı depolar	
6. Büyük Adliye Sarayları	
7. Otel (3 yıldızlı) ve moteller	
8. Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri	
9. İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları	
10. İş merkezleri (Yapı yüksekliği 21,50 m ile 30,50 m arası - 30,50 m dâhil yapılar)	
11. Konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası - 51,50 m dâhil yapılar)	
12. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

(2) Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2023 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2023 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(3) Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, MÜTEAHHİTLİK KARNELERİ VE İŞ BİTİRME BELGELERİ İÇİN GEÇERLİ KATSAYILAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar
1953 ve öncesi	17.353.217,820	1982	203.200,786	2004	17,726
1954	15.652.701,893	1983	176.637,744	2005	15,877
1955	13.862.533,529	1984	141.315,831	2006	14,977
1956	11.357.093,648	1985	97.417,271	2007	13,359
1957	9.935.358,931	1986	70.557,150	2008	12,542
1958	9.088.095,489	1987	54.383,560	2009	11,456
1959-1966	7.720.058,564	1988	36.155,026	2010	11,174
1967	7.003.925,780	1989	21.933,982	2011	10,373
1968	6.429.201,294	1990	13.304,277	2012	10,555
1969	6.124.415,270	1991	8.537,026	2013	10,042
1970	5.715.754,839	1992	5.126,534	2014	9,191
1971	5.142.410,530	1993	3.092,501	2015	8,568
1972	4.358.204,603	1994	1.852,819	2016	7,971
1973	3.855.289,745	1995	842,179	2017	7,241
1974	2.861.414,409	1996	466,610	2018	6,289
1975	2.281.816,880	1997	239,683	2019	5,114
1976	1.946.260,457	1998	138,891	2020	4,348
1977	1.427.602,834	1999	89,646	2021	3,500
1978	1.020.863,580	2000	54,215	2022	2,113
1979	755.852,414	2001	44,288	2022/2	1,479
1980	353.073,163	2002	26,763	2002/3	1,360
1981	244.384,018	2003	20,546	2023	1,000

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI*

	İdari Para Cezası Gerektiren Kabahat	TTK'nın İlgili Maddesi	Kanunda Yer Alan İdari Para Cezası Tutarı (TL)	01.01.2023 - 31.12.2023 Tarihleri Arasında Uygulanacak Ceza Tutarı (TL)
1	Ticaret sicili müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunulmaması veya tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi	33/2	1.000	7.755
2	Ticaret siciline tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	38/1	2.000	15.529
3	Ticaret unvanına ilişkin Kanunda öngörülen esaslara aykırı davranılması**	51/2	2.000	15.529

* Mahalli İdareler Dergisi Ocak 2023, 114. Sayısı Mustafa Yavuz'a ait "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Mahalli İdare Şirketleri Hakkında 2023 Yılında Uygulanacak İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizden alınmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI

4	Ticari defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	562/1-a	4.000	31.096
5	İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenememesi	562/1-a	4.000	31.096
6	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	562/1-b	4.000	31.096
7	Ticari defterlerin açılış ve/veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	562/1-c	4.000	31.096
8	Ticari defterlerin TTK'nın 65. maddesine uygun olarak tutulmaması <ul style="list-style-type: none">• Defterlerin Türkçe tutulmaması• Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi• Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması• Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi• Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması	562/1-d	4.000	31.096
9	TTK'nın 66. maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarılması	562/1-e	4.000	31.096
10	Saklanması zorunlu olan belgelerin, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edilemediği durumlarda bu belgelerin bastırılarak veya okunabilen kopyaları sunulması ibraz edilmemesi	562/1-f	4.000	31.096
11	Finansal tabloların, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenmemesi	562/2	4.000	31.096
12	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirmemesi	562/13-a	20.000	60.726
13	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-b	5.000	15.181

** Söz konusu kabahate ilişkin olarak TTK'nın 51/2. maddesinde, "39 ilâ 45 inci veya 48 inci maddeleri ihlal edenler, ikibin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümdede, idari yaptırıma bağlanan fiiller ayrı ayrı sayılmamış, TTK'nın belli hükümlerine atfı yapılmakla yetinilmiştir. Bu durumda, yollama yapılan maddelerde yer alan her fiile aykırı davranış idari yaptırıma bağlanmış olmaktadır.

**1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, PROJE VE KONTROLLUK
İŞLERİNDE UYGULANMAK YENİ ORANLAR**
(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	62,950
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	61,565
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	55,351
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	53,143
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	50,962
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	48,424
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	46,001
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	43,349
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	41,393
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	37,925
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	30,782
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	29,635
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	27,910
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	27,097
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	24,791
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	24,438
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	22,829
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	22,005
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	21,224
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	19,840
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	19,364
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	18,558
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	17,760
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	17,186
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	16,718
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	15,681
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,871
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	14,418
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	13,718
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	13,265
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	12,789
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	12,004
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	11,518
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	10,775
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,145
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,121
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,662
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,636
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,242
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,053
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,951
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,401
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,361
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,993
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,996
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,415
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,354
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,669
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,736
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,277
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,245
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,889
2021	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,832
2022	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,999
2022	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,540
2023	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ TUTARLARININ TESPİTİ VE İLANI*

OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR İLE MOTOSİKLETLER

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıt Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	114.000'i aşmayanlar	1	2.120	1.479	826	623	219
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	2	2.330	1.626	907	687	242
	199.700'ü aşanlar	3	2.545	1.773	993	750	261
1301 - 1600 cm ³ e kadar	114.000'i aşmayanlar	4	3.693	2.769	1.606	1.135	436
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	5	4.064	3.047	1.768	1.245	476
	199.700'ü aşanlar	6	4.434	3.323	1.925	1.359	520
1601 - 1800 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	7	7.178	5.613	3.299	2.013	780
	285.800'ü aşanlar	8	7.834	6.120	3.604	2.199	851
1801 - 2000 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	9	11.309	8.709	5.119	3.047	1.198
	285.800'ü aşanlar	10	12.340	9.505	5.584	3.323	1.308
2001 - 2500 cm ³ e kadar	356.900'ü aşmayanlar	11	16.967	12.317	7.695	4.596	1.818
	356.900'ü aşanlar	12	18.511	13.436	8.393	5.016	1.983
2501 - 3000 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	13	23.656	20.583	12.857	6.915	2.535
	714.300'ü aşanlar	14	25.810	22.451	14.027	7.545	2.766
3001 - 3500 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	15	36.030	32.421	19.528	9.748	3.570
	714.300'ü aşanlar	16	39.309	35.365	21.303	10.631	3.900
3501 - 4000 cm ³ e kadar	1.143.400'ü aşmayanlar	17	56.650	48.919	28.808	12.857	5.119
	1.143.400'ü aşanlar	18	61.806	53.364	31.432	14.027	5.584
4001 cm ³ ve yukarısı	1.357.700'ü aşmayanlar	19	92.725	69.530	41.179	18.507	7.178
	1.357.700'ü aşanlar	20	101.152	75.853	44.924	20.189	7.834
			Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
2- Motosikletler							
100 - 250 cm ³ 'e kadar			395	295	218	134	51
251 - 650 cm ³ 'e kadar			817	618	395	218	134
651 - 1200 cm ³ 'e kadar			2.109	1.253	618	395	218
1201 cm ³ ve yukarısı			5.116	3.380	2.109	1.674	817

* (Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No:55) 1/1/2018 tarihinden (bu tarih dahil) sonra kayıt ve tescil edilen

OTOMOBİL, ARAZİ TAŞITI, KAPTIKAÇTI VE BENZERLERİ İLE MOTOSİKLETLER DIŞINDA KALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri / Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	2.535	1.674	817
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	3.380	2.109	1.253
1901 cm ³ ve yukarısı	5.116	3.380	2.109
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	6.403	3.824	1.674
26-35 kişiye kadar	7.679	6.403	2.535
36-45 kişiye kadar	8.546	7.248	3.380
46 kişi ve yukarısı	10.252	8.546	5.116
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg'a kadar	2.273	1.510	739
1.501-3.500 kg'a kadar	4.604	2.667	1.510
3.501-5.000 kg'a kadar	6.917	5.757	2.273
5.001-10.000 kg'a kadar	7.679	6.521	3.057
10.001-20.000 kg'a kadar	9.229	7.679	4.604
20.001 kg ve yukarısı	11.544	9.229	5.363

UÇAK VE HELİKOPTERLER

(Türkkuşu, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç)

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1-3 yaş	4-5 yaş	6-10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	42.870	34.278	25.704	20.558
1.151 - 1.800 kg'a kadar	64.317	51.439	38.577	30.859
1.801 - 3.000 kg'a kadar	85.769	68.610	51.439	41.153
3.001 - 5.000 kg'a kadar	107.221	85.769	64.317	51.439
5.001 - 10.000 kg'a kadar	128.675	102.933	77.188	61.741
10.001 - 20.000 kg'a kadar	150.125	120.091	90.055	72.024
20.001 kg. ve yukarısı	171.571	137.242	102.933	82.342

**31/12/2017 TARİHİNDEN (BU TARİH DAHİL) ÖNCE KAYIT VE TESCİL EDİLEN
OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR, 197 SAYILI
KANUNUN GEÇİCİ 8 İNCİ MADDESİNDE DÜZENLENEN (I/A) SAYILI TARİFE**

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	2.120	1.479	826	623	219
1301-1600 cm ³ e kadar	3.693	2.769	1.606	1.135	436
1601-1800 cm ³ e kadar	6.527	5.098	3.003	1.828	707
1801-2000 cm ³ e kadar	10.284	7.918	4.654	2.769	1.091
2001-2500 cm ³ e kadar	15.423	11.196	6.996	4.178	1.652
2501-3000 cm ³ e kadar	21.508	18.709	11.687	6.283	2.306
3001-3500 cm ³ e kadar	32.755	29.473	17.752	8.859	3.249
3501-4000 cm ³ e kadar	51.503	44.472	26.190	11.687	4.654
4001 cm ³ ve yukarısı	84.294	63.211	37.435	16.821	6.527

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	7.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	4.000
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm güvenliği kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	9.500
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	70.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	40.000
2. Kaybedilen alınımlar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alınımlarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	4.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	35.000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:

Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,

15.000

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)

1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

17.000

1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

23.500

1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgili-sine iadesine ilişkin işlemlerde

84.000

2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.

4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ

1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.

250.000

D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI

1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,

1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında

25.000

1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde

100.000

2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde	3.820
1.2. Diğer ilçelerde	1.990
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	44.000
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	300.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	250.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	100.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	202.200
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	19.900
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	1.470.130
10. Yargılama Giderleri	50.000
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	20.100
12.2. Diğer il ve ilçelerde	12.060
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	3.820
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	2.973
--	-------

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2023 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31/12/2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,75
2. 1/1/2022-31/12-2022 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (21.01.2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	15,75
3. 1/1/2021 - 31/12/2021 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER (1/2/2023-31/01/2024)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	13.194.664
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	290.284.533
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	13.194.664
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	290.284.533
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	13.194.664
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	290.284.533
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	13.194.664
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	290.284.533
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce ihale ile işin yapılacağı yerin farklı olduğu durumlarda, ilanlardan birinin ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde, diğerinin ise işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde yayımlanması)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	863.700
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	1.727.489
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	863.700 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	1.727.489 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	1.727.489 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	13.194.664 14.396.542 -
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	431.810
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	143.845
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	66.224.498
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	1.439.543
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	2.879.202
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	1.597.917
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel		2.305,178-TL'ye kadar	27.322
		2.305,178-TL'den - 9.220,744-TL'ye kadar	54.667
		9.220,744-TL'den - 69.155,600-TL'ye kadar	82.018
		69.155,600-TL ve üzeri	109.370